

УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

**Туча као облик угрожавања телесног
интегритета**

(мастер рад)

Ментор
Проф. др Драган Јовашевић

Студент
Ива Апостоловић М031/16-О

Ниш, 2018.

САДРЖАЈ

I.УВОД	1
II.ПРАВНА ЗАШТИТА ТЕЛЕСНОГ ИНТЕГРИТЕТА ЧОВЕКА.....	5
1.Увод.....	5
2.Међународноправна заштита телесног интегритета човека	7
3.Уставноправна заштита телесног интегритета човека	9
4.Кривичноправна заштита телесног интегритета човека	10
5.Прекршајноправна заштита телесног интегритета човека.....	14
III. УЧЕСТОВАЊЕ У ТУЧИ.....	17
1.Увод.....	17
2.Историјски развој кривичног дела учествовања у тучи	18
3.Кривично дело учествовања у тучи у позитивном праву Србије.....	21
3.1.Појам кривичног дела	21
3.2.Елементи кривичног дела.....	23
3.2.1.Радња извршења кривичног дела.....	25
3.2.2.Последица кривичног дела	29
3.2.3.Учиница кривичног дела	30
IV. УГРОЖАВАЊЕ ОПАСНИМ ОРУЂЕМ ПРИ ТУЧИ И СВАЂИ.....	34
1.Увод.....	34
2.Историјски развој кривичног дела угрожавања опасним оруђем при тучи и свађи	35
3.Кривично дело угрожавања опасним оруђем при тучи и свађи у позитивном праву Србије	36
3.1.Појам кривичног дела	36

3.2.Елементи кривичног дела.....	37
3.2.1.Радња извршења кривичног дела.....	38
3.2.2.Последица кривичног дела.....	47
3.2.3.Учиниолац кривичног дела.....	48
3.3.Тежи облик кривичног дела.....	49
V.ТУЧА У СУДСКО-СТАТИСТИЧКОЈ ПРАКСИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ.....	51
1.Увод.....	51
2.Обим, динамика и структура кривичних дела туче.....	52
3.Политика кривичног гоњења за кривична дела туче.....	69
4.Начин решавања кривичних дела туче.....	89
5.Казнена политика судова за кривична дела туче.....	106
VI. ЗАКЉУЧАК.....	132
ЛИТЕРАТУРА.....	140
Научни радови.....	140
Међународни прописи.....	143
Службена гласила.....	143
Билтени.....	143
САЖЕТАК И КЉУЧНЕ РЕЧИ.....	145
БИОГРАФИЈА.....	151
ИЗЈАВА О ИСТОВЕТНОСТИ ШТАМПАНОГ И ЕЛЕКТРОНСКОГ ОБЛИКА МАСТЕР РАДА.....	152
ИЗЈАВА О АУТОРСТВУ И ОДОБРАВАЊУ ОБЈАВЉИВАЊА МАСТЕР РАДА.....	153

I. УВОД

Право на неповредивост физичког и психичког интегритета човека, као и његово право на живот, представљају два од најзначајнијих општих, универзалних, цивилизацијских људских права која су зајемчена низом универзалних и регионалних међународних докумената. На бази усвојених међународних стандарда садржаних у тим документима поједине државе су заштиту живота и телесног (физичког) или психичког интегритета човека подигле на ниво уставног начела које је зајемчено највишим правним актом државе - Уставом. Слична је ситуација и у Републици Србији. Свако противправно кршење, нарушавање, повреда или угрожавање Уставом зајемчених права на живот или права на неповредивост физичког и психичког интегритета човека представља кажњиво дело као : а) кривично дело или б) прекршај.

Телесни интегритет, је поред живота, у знатној мери на посебан, специфичан и опасан начин угрожен у тучи, приликом физичког сукобљавања, разрачунавања два или више лица, што се испољава у различитим облицима физичког насиља. Због специфичног значаја туче као облика угрожавања телесног интегритета у казненом праву уопште, она је прописана : а) у кривичном праву – као елемент кривичних дела против живота и тела (учествовање у тучи – члан 123. КЗ и угрожавање опасним оруђем при тучи и свађи – члан 124. КЗ), односно кривичних дела против јавног реда и мира (где изазивање туче представља једну од више алтернативно предвиђених радњи извршења кривичних дела насилничког понашања - члан 344. КЗ и насилничког понашања на спортској приредби или јавном скупу - члан 344а. КЗ и б) у прекршајном праву – као прекршај против јавног реда и мира.

Тако Кривични законик Републике Србије (КЗ) из 2005. године у глави тринаестој, у посебном делу, у групи кривичних дела против живота и тела предвиђа два кривична дела где туча улази у њихов законски појам. То су : а) учествовање у тучи – кривично дело

из члана 123. КЗ и б) угрожавање опасним оруђем при тучи и свађи – кривично дело из члана 124. КЗ.

Такође, у правном систему Републике Србије туча представља и прекршај предвиђен у Закону о јавном реду и миру. Тако се јавни ред и мир могу пореметити (повредити) или се може угрозити спокојство грађана различитим прекршајима којима су истовремено угрожене и друге друштвене вредности : живот, телесни интегритет или здравље људи и сл.

Закон о јавном реду и миру дефинише прекршаје против јавног реда и мира као противправна дела којима се на јавном месту угрожава или нарушава јавни ред и мир, ствара узнемирење или угрожава сигурност грађана, омета кретање грађана на јавним местима или остваривање њихових права и слобода, вређа морал, угрожава општа сигурност имовине, вређају или ометају службена лица или се на други начин нарушава јавни ред и мир. То указује на њихов објект заштите - јавни ред и мир. Према члану 3. Закона јавни ред и мир представљају усклађено стање међусобних односа грађана настало њиховим понашањем на јавном месту и деловањем органа и организација у јавном животу ради обезбеђења једнаких услова за остваривање људских и мањинских права и слобода грађана зајемчених Уставом.

У члану 9. Закон о јавном реду и миру предвиђа одговорност за прекршај под називом : "Вређање, вршење насиља, претња или туча". Ово се дело састоји у нарушавању јавног реда и мира на више законом алтернативно предвиђених начина као што су : а) вређање другог лица, б) вршење насиља над другим и г) претња нарушавањем јавног реда и мира. Увреда (вређање) је вршење радњи којима се омаловажава личност другог лица. Вршење насиља је примена физичке или друге силе на телу другог лица, која је подобна да изазове патњу или болове. На крају, претња је угрожавање сигурности другог лица, стављањем у изглед да ће се му се учинити какво зло, односно да ће се напасти на живот или тело тог или њему блиског лица.

Све то указује на значај проучавања теме : "Туча као облик угрожавања телесног интегритета". На њен значај указују бројни, готово свакодневни, примери изазивања туче, учествовања у тучи или на други начин угрожавању живота или телесног и психичког интегритета другог лица, најчешће на јавним местима, на спортским приредбама или другим јавним скуповима (посебно "вршњачко насиље"), чиме се истовремено ремети и јавни ред и мир или угрожава спокојство грађана. Но, туча је присутна и као чест облик испољавања насиља у породици или породичној заједници, дакле, у најинтимнијој друштвеној групи. То указује да законски прописи у области кривичног и прекршајног права предвиђају различите облике и видове испољавања туче којима се непосредно, блиско, стварно – конкретно или опште, апстрактно угрожава телесни интегритет другог или других лица, било да се на тај начин повређују или угрожавају и друге друштвене вредности.

Предмет истраживања у овом раду јесте теоријска, судско-практична и судско-статистичка анализа два кривична дела туче којима се угрожава (конкретно или апстрактно) телесни интегритет других лица. Ради се о кривичним делима која су у Републици Србији прописана у глави тринаест под називом : "Кривична дела против живота и тела". То су : а) учествовање у тучи – члан 123. КЗ и б) угрожавање опасним оруђем при тучи и свађи – члан 124. КЗ. У раду се нисмо бавили другим кривичним делима која су иначе предвиђена у глави тридесетпрвој под називом : "Кривична дела против јавног реда и мира", где изазивање туче представља једну од више алтернативно предвиђених радњи извршења кривичних дела : а) насилничко понашање – члан 344. КЗ и б) насилничко понашање на спортској приредби или јавном скупу – члан 344а. КЗ, јер је овде примарни, основни објект заштите одређен као јавни ред и мир, односно спокојство грађана, а не телесни интегритет.

Заштита живота и неприкосновености (неповредивости) физичког и психичког интегритета човека је, на првом месту, зајемчена и загарантована бројним универзалним и регионалним међународним документима, као и уставним актима, што указује на потребу да се анализирају и правне одредбе садржане у њима.

После излагања заједничких (општих) карактеристика кривичних дела против живота и тела, посебно ће се анализирати на бази законских решења, домаће и иностране правне теорије, домаће судске и статистичке праксе : појам, елементи бића, садржина и карактеристике кривичних дела туче, те основи кривичне одговорности и кажњивости њихових учинилаца.

II. ПРАВНА ЗАШТИТА ТЕЛЕСНОГ ИНТЕГРИТЕТА ЧОВЕКА

1. Увод

Живот и тело (физички и психички интегритет, конституција) човека, као његове највеће вредности, али и друштвене вредности, одувек су били заштићени правним прописима, али та заштита није била подједнака за све чланове друштва (Tomković, 1998 : 34-36). Она се, заправо, разликовала према класној (сталешкој) припадности, било учиниоца кривичног дела, било жртве. Ипак, право човека на неприкосновеност његовог живота и телесног (физичког и психичког) интегритета је са развојем људске цивилизације постепено добијало на значају. Живот и телесни интегритет, дакле, представљају личне и друштвене вредности за чије очување не постоји само индивидуални, него и општи, заједнички интерес друштва. Тако сваки напад на живот и телесни интегритет човека захтева и одговарајућу реакцију друштва, која се, између осталог, остварује и применом кривичних и прекршајних санкција.

Живот и тело човека као људска и друштвена добра нису само објект заштите кривичних дела против живота и тела - крвни деликти (Bakšić Muftić, 2002 : 45-49). Они се, напротив, јављају и као заштићена добра и у другим групама кривичних дела, као што су кривична дела против : јавног реда и мира, опште сигурности људи и имовине, безбедности јавног саобраћаја, здравља људи, животне средине, човечности и других вредности заштићених међународним правом (група аутора, 1995 : 111) итд. Но, овде су та друштвена добра заштићена супсидијарно, док примарну заштиту уживају управо оне вредности и добра према којима су и управљена конкретна кривична дела, па су она зато и систематизована у такве групе кривичних дела.

Међу кривичним делима којима се повређују или угрожавају живот и телесни интегритет човека посебно се издвајају кривична дела насиља (криминалитет насиља или насилнички криминалитет). Ради се о различитим облицима и видовима противправних

делатности појединаца или група које су управљене против живота и (или) телесног (физичког) и психичког (душевног) интегритета другог човека (Ваџић, 1986 : 39-44). Те делатности се предузимају различитим, често "опасним" средствима (хладно или ватрено оружје, опасно оруђе и друга средства која су подобна да се тело човека тешко повреди или здравље тешко наруши) или на опасан начин - употребом физичке или психичке, апсолутне или компулзивне, непосредне или посредне силе и претње (Бабић, Марковић, 2007 : 26-29).

У оквиру ових кривичних дела се у правној теорији разликују : 1) кривична дела против живота (убиство или противправно лишење живота) човека или плода човека и 2) кривична дела против телесног интегритета која се јављају у два облика. То су : а) дела повреде телесног интегритета (тешке и лаке телесне повреде) и б) дела угрожавања (довођења у конкретну или апстрактну опасност) телесног интегритета.

Тако се у оквиру кривичних дела против телесног интегритета разликују : а) кривична дела повреде телесног интегритета и б) кривична дела угрожавања телесног интегритета. Међу првим кривичним делима, код којих се последица предузете радње извршења јавља у виду повреде – нарушавања телесног (физичког) интегритета или проузроковања нове или погоршања постојеће болести (органиског или психичког) карактера, разликују се (Турковић et al., 2013 : 163) : а) тешка телесна повреда и б) лака телесна повреда. У оквиру друге групе кривичних дела, где се последица јавља у виду угрожавања – изазивања конкретне или апстрактне опасности по телесни интегритет, разликују се (Стојановић, Перић, 2000 : 91-92) : а) учествовање у тучи – стварање непосредне, блиске, стварне, конкретне опасности за телесни интегритет човека и б) угрожавање опасним оруђем при тучи и свађи – стварање опште, посредне, далеке, апстрактне опасности за телесни интегритет човека.

Кривична дела угрожавања телесног и (или) психичког интегритета представљају сложену појаву по својој структури, обиму, интензитету, динамици, етиолошким факторима, по начину и средствима извршења, особинама личности њихових учинилаца, као и другим карактеристикама. Зато их је потребно проучавати комплексно и

свеобухватно. Она представљају специфичну криминолошку и кривичноправну појаву која се огледа, како у садржини и структури појединих облика и видова испољавања кривичних дела туче, тако и по обиму и интензитету проузроковане последице.

Као подгрупа кривичних дела против живота и тела, она се, статистички посматрано, налазе међу бројнијим кривичним делима у погледу њиховог учешћа у структури и обиму крвних деликата, а по степену друштвене опасности међу тежим облицима криминалитета насиља (Мрвић Петровић, 2005 : 225-227). Стога је оправдано што се стручна и општа јавност интересују за бројне проблеме у вези са овим кривичним делима и њиховим учиниоцима. Укратко, друштвена опасност и масовност извршења кривичних дела туче су такве природе и значаја да одређују и разлоге за њихово продубљено, свеобухватно и интердисциплинарно проучавање.

2. Међународноправна заштита телесног интегритета човека

Туча као кривично дело или као прекршај у различитим облицима и видовима испољавања представља облик насиља које је јавља у виду угрожавања живота и телесног, односно психичког интегритета човека (Јовашевић, 2017 : 11-15). Будући да живот и неприкосновеност телесног и психичког интегритета представљају основне људске и друштвене вредности зајемчене и гарантоване универзалним и регионалним међународним документима и уставним актима, као и целокупним правним системом Републике Србије, то је природно да излагање започнемо анализом међународних и националних докумената који штите ове вредности.

Заштита неприкосновености живота и заштита неприкосновености телесног и психичког интегритета човека своју основу налазе у бројним међународним правним актима (Димитријевић et al., 2005 : 29-39), у првом реду, у Универзалној декларацији о људским правима, Међународном пакту о грађанским и политичким правима и Европској конвенцији за заштиту људских права и основних слобода¹, те у уставним одредбама које пружају гаранцију слободама и правима човека и грађанина.

¹ *Службени лист Србије и Црне Горе – Међународни уговори*, бр. 9/03.

Тако Универзална декларација о људским правима из 1948. године² садржи одредбе које представљају минимални међународни стандард заштите живота и телесног и психичког интегритета човека (Хаџи Видановић, Милановић, 2005 : 102-103): а) члан 1. – сва људска бића се рађају слободна и једнака у достојанству и правима. Она су обдарена разумом и свешћу и треба једни према другима да поступају у духу братства, б) члан 2. – свакоме припадају сва права и слободе проглашене у овој Декларацији, без икаквих разлика у погледу расе, боје, пола, језика, вероисповести, политичког или другог мишљења, националног или друштвеног порекла, имовине, рођења или других околности и в) члан 3. – свако има право на живот, слободу и безбедност личности (што представља најзначајнију одредбу ове врсте везану за кривичноправну заштиту телесног и психичког интегритета од туче).

Други међународни докуменат универзалног карактера који има посебан значај за заштиту живота и телесног и психичког интегритета човека јесте Међународни пакт о грађанским и политичким правима из 1966. године³. Овај Пакт⁴ у трећем делу детаљније уређује ове људске и друштвене вредности на следећи начин (Хаџи Видановић, Милановић, 2005 : 108): а) члан 6. - свако људско биће има урођено право на живот. Ово право мора бити заштићено законом. Нико не може самовољно да буде лишен живота. Права из овог члана се не могу укинути или ограничити ни после проглашења ванредног стања или стања опште опасности (Димитријевић, Пауновић, 1997 : 222) и б) члан 9. - свако има право на слободу и личну безбедност. Нико не може бити самовољно ухапшен или притворен. Нико се не може лишити слободе, сем из разлога и у складу са поступком у закону предвиђеном (Вешовић, 1998 : 45-58).

Поред универзалних међународних докумената донетих од стране Организације уједињених нација, за заштиту живота, односно телесног и психичког интегритета човека у националном законодавству европских држава, од посебног значаја су и регионални међународни документи (Кривокапић, 2017 : 125-137) донети у оквиру Савета Европе,

² Резолуција Генералне скупштине ОУН 217 (III) од 10. децембра 1948.

³ Резолуција Генералне скупштине ОУН 2200А (XXI) од 16. децембра 1966.

⁴ *Службени лист СФРЈ - Међународни уговори*, бр. 7/71.

Европске уније или Организације за европску безбедност и сарадњу. Међу регионалним документима се посебно истиче Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода из 1950. године⁵.

Ова Конвенција (коју је наша држава ратификовала тек 2003.године) у Првом делу под називом : "Права и слободе" гарантује : а) право на живот у члану 2. – где је прописано да је право на живот заштићено законом, па нико намерно не може бити лишен живота, осим ако се ради о извршењу судске пресуде којом је лице осуђено за злочин за који је законом прописана смртна казна (Царић, 2015 : 27), б) право на физички интегритет и достојанство људске личности у члану 3. – тако што се забрањује сваки вид злостављања, мучења, нечовечног, понижавајућег поступања и кажњавања и в) право на слободу и безбедност личности у члану 5. – тако да нико не може да буде лишен слободе, сем у случајевима и у складу са законом прописаним поступком.

3. Уставноправна заштита телесног интегритета човека

Наведени стандарди, универзалног или регионалног карактера (Vukadin, 2002 : 89-104), су после потписивања и ратификовања међународних докумената од стране наше државе постали састави део уставноправног система. Он представља извор кривичног (и прекршајног) законодавства.

Устав Републике Србије⁶ из 2006. године садржи више одредби у другом делу Устава под називом : "Људска и мањинска права и слободе", у глави два под називом : "Људска права и слободе". Ове одредбе представљају уставну основу за заштиту живота и телесног интегритета човека (Милосављевић, 2006 : 17-18) на следећи начин : а) у члану 24. под називом : "Право на живот" проглашено је да је људски живот неприкосновен, б) у члану 25. под називом : "Неповредивост физичког и психичког интегритета" истакнуто је да је физички и психички интегритет човека неприкосновен и в) у члану 27. под називом :

⁵ Службени лист Србије и Црне Горе - Међународни уговори, бр. 9/03.

⁶ Сл. гласник РС, бр. 98/06.

"Право на слободу и безбедност" изричито је одређено да свако има право на личну слободу и безбедност.

4.Кривичноправна заштита телесног интегритета човека

Од најстаријих времена до данас у кривичном законодавству је пружана правна заштита животу и телесном интегритету човека, међу другим бројним личним и друштвеним добрима. Свака противправна повреда или угрожавање телесног (физичког) и психичког (душевног) интегритета другог лица која се може предузети различитим делатностима чињења или нечињења, на разне начине или различитим средствима представља кривично дело телесне повреде (ако се ради о последици повреде), односно кривично дело туче (ако се ради о последици угрожавања) за које су прописане казне затвора.

Зависно од обима и интензитета последице за телесни интегритет човека, у кривичном законодавству Републике Србије, се разликују кривична дела : а) повреде телесног интегритета : тешка и лака телесна повреда и б) угрожавање телесног и психичког интегритета где се ради о њиховом довођењу у стање конкретне или апстрактне опасности : учествовање у тучи и угрожавање опасним оруђем при тучи и свађи.

Кривична дела против живота и тела (Јовашевић, 2017 : 31) представљају стара, општа, класична, конвенционална кривична дела. Она се јављају у свим законима, од времена старог века до данас, где су обично прописана на првом месту. Ради се о кривичним делима којима се повређује или угрожава живот, односно физички, телесни или психички интегритет човека, дакле, његова телесна или психичка конституција, физичко или душевно здравље, па је друштво нарочито заинтересовано за очување ових личних, али и друштвених вредности (Ђорђевић, Ђорђевић, 2016 : 129).

И у Кривичном законнику Републике Србије⁷ (КЗ) из 2005.године, у посебном делу, на првом месту, у глави тринаест су систематизована кривична дела против живота и тела.

⁷ Сл. гласник РС, бр. 85/05, 88/05, 107/05, 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14 и 94/16.

На тај начин су живот и тело одређени као најзначајније људске и друштвене вредности. Из назива ове главе произилази да је објект заштите код ових кривичних дела одређен као двојаки скуп вредности. То су : а) живот (или право на живот) без кога уопште нема људске јединке, па ни друштва у целини и б) телесни и психички интегритет (физичка и душевна конституција) човека или право на неповредивост физичког и психичког интегритета човека. Истовремено се овде ради о природним, општецивизацијским и универзалним људским правима.

Физички, телесни, односно психички интегритет човека је од најстаријих времена био објект кривичноправне заштите, али та заштита, у доба робовласничког или феудалног друштвеног уређења није била општа, потпуна и једнака за све чланове друштва (Чејовић, Миладиновић, 1995 : 159-161).

Кривична дела која су управљена на повреду или угрожавање телесног (физичког и психичког) интегритета човека имају следеће заједничке карактеристике.

Објект заштите код кривичних дела против телесног интегритета је само човек као живо људско биће, тј. његов живот, његова физичка и психичка конституција и његово здравље. Заштита живота, а тиме и телесног интегритета почиње од тренутка рађања човека и траје до тренутка наступања његове смрти (Лазаревић, 1993 : 76-78).

О томе када је човек рођен, односно од када почиње заштита живота и физичког, односно психичког интегритета, у правној теорији се разликују три схватања (Јовашевић, 2003 : 55-59). Према првом схватању, кривичноправна заштита живота и тела, започиње са започињањем процеса рађања детета, што значи процесом његовог одвајања од тела мајке. Према другом схватању, самостални живот детета почиње са његовим делимичним или потпуним изласком из тела мајке, док по трећем схватању самосталан живот детета почиње са престанком плацентарног и почетком плућног дисања. Домаће законодавство прихвата прво схватање, уз један изузетак када кривичноправна заштита живота и тела почиње и пре рођења човека - убиство плода човека у телу мајке пре него што је започео процес порођаја (кривично дело противправни прекид трудноће).

У погледу тренутка наступања смрти, односно тренутка до када траје кривичноправна заштита живота и физичког интегритета, такође се у правној теорији разликују три схватања (Симић, Петровић, 2002 : 30-41). Према првом схватању смрт наступа са престанком дисања, односно са престанком рада срца и плућа (привидна или клиничка смрт). Према другом схватању живот човека траје док витални органи обављају своје животне функције (биолошка смрт). Према трећем схватању смрт човека наступа са престанком рада мозга (церебрална или мождана смрт). Ово треће схватање је прихваћено у праву Републике Србије.

Живот и телесни интегритет су објект заштите се само код ових кривичних дела (Томић, 2003 : 29-31). Наиме, кривично законодавство у Републици Србији предвиђа више кривичних дела која су управљена на повреду или угрожавање живота или телесног интегритета, уз истовремени напад и на друга заштићена добра. Ово су "неправа" или "мешовита" кривична дела против физичког или психичког интегритета човека (кривична дела против : здравља људи, животне средине, јавног реда и мира, опште сигурности људи и имовине, безбедности јавног саобраћаја и човечности и других добара заштићених међународним правом итд.). За разлику од кривичних дела против живота и тела, ова друга дела нису једино, искључиво или првенствено уперена против живота и тела, већ, напротив, против других друштвених вредности (које и представљају групни објект њихове заштите), које имају претежни и доминантан значај (Стојановић, Перић, 1996 : 70-76).

Заштита живота и телесног интегритета представља друштвену функцију, па стога она не зависи од воље појединца. Зато је правно ирелевантан за постојање ових кривичних дела пристанак повређеног (оштећеног). Управо, овај пристанак повређеног не искључује постојање кривичних дела туче, већ их напротив заснива јер се учиниоци ових дела свесно упуштају у физички обрачун са другим лицима, предвиђајући могућност повреде свог или туђег телесног интегритета.

Радња извршења ових кривичних дела може бити предузета само према другом лицу, али не и према самом себи. То значи да самоповреда не представља кривично дело, осим у случају избегавања војне обавезе или злоупотребе права из социјалног осигурања (Јовашевић, 2017 : 31). Ради се, наиме, о делатностима (Ђорђевић, 2011 : 9-13) : а) чињења (позитивној, активној радњи) и б) нечињења (пропуштања, негативној, пасивној радњи) које су подобне да проузрокују последицу повреде или нарушавања, односно угрожавања телесног интегритета човека. То су, дакле, кривична дела која су одређена тзв. последичном диспозицијом (Бабић, Марковић, 2007 : 26-29).

Ова се радња извршења може предузети различитим делатностима, начинима и средствима која обухватају свако деловање на тело човека које је подобно да оштети његов телесни интегритет или наруши здравље или пак да проузрокује опасност од повреде телесног интегритета. То могу бити физичке и психолошке делатности, непосредно или посредно предузете, а могу се јавити и као чињење, односно као нечињење. Та радња може бити предузета на различите начине : употребом силе, претње, заблуде и слично, односно може се предузети различитим средствима : хладним или ватреним оружјем, опасним оруђем или другим опасним средствима или предметима.

Последица ових кривичних дела се јавља као : а) повреда телесног (физичког) или психичког (душевног) интегритета у виду нарушавања, оштећења или изазивања новог или погоршања постојећег обољења и б) угрожавање телесног (физичког) или психичког (душевног) интегритета у виду изазивања опасности, могућности да дође до њихове повреде.

Кривичним делима угрожавања телесног интегритета могу бити проузроковане две врсте последице опасности (Јовашевић, 2016 : 161-164). То су : а) конкретна опасност и б) апстрактна опасност за телесни и психички интегритет.

Конкретна опасност значи да је предузетом радњом извршења наступила непосредна, блиска, стварна опасност да дође до повреде телесног интегритета другог лица. Та опасност је елемент бића кривичног дела и њу суд у сваком конкретном случају

мора да утврди у спроведеном кривичном поступку путем личних и материјалних извора доказа (Јовановић, 1996 : 189-193).

Други вид опасности по физички и психички интегритет човека представља апстрактна опасност (Јовашевић, 2002 : 56-58). То је општа опасност која је тренутком предузимања радње извршења већ наступила за заштићено добро. Она није елемент бића кривичног дела, па се њено присуство не мора доказивати у конкретном случају у кривичном поступку.

У кривична дела угрожавања телесног интегритета спадају (Митровић, 1999 : 49-53) : а) учествовање у тучи као кривично дело конкретне опасности (члан 123. КЗ) и б) угрожавање опасним оруђем при тучи и свађи као кривично дело апстрактне опасности (члан 124. КЗ).

Учиниолац кривичних дела против живота и тела може да буде свако лице, а у погледу кривице ова се дела могу извршити и са умишљајем и са нехатом.

5. Прекршајноправна заштита телесног интегритета човека

Туча се, као облик угрожавања телесног и психичког интегритета човека, јавља и у прекршајном праву, посебно када се предузетом радњом извршења, истовремено повређује или угрожава и јавни ред и мир. Тако се јавни ред и мир, а истовремено и телесни и психички интегритет другог или других лица могу повредити или угрозити различитим прекршајима из области унутрашњих послова (Милетић, 2006 : 56-61). Но, овим су прекршајима (Димитријевић, Јовашевић, 2005 : 98-104) истовремено угрожене и друге друштвене вредности као што су живот, телесни интегритет или здравље људи и сл.

Ове прекршаје прописује Закон о јавном реду и миру⁸ у трећем делу под називом : "Прекршаји" дефинишући их као противправна дела којима се на јавном месту угрожава или нарушава јавни ред и мир, ствара узнемирење или угрожава сигурност грађана, омета

⁸ *Сл. гласник РС*, бр. 6/16.

кретање грађана на јавним местима или остваривање њихових права и слобода, вређа морал, угрожава општа сигурност имовине, вређају или ометају службена лица или се на други начин нарушава јавни ред и мир (Јовашевић, 2012 : 21-24).

Објект заштите ових прекршаја јесте јавни ред и мир (Ђорђевић, 2014 : 114-121). А према члану 3. Закона, јавни ред и мир представљају усклађено стање међусобних односа грађана настало њиховим понашањем на јавном месту и деловањем органа и организација у јавном животу ради обезбеђења једнаких услова за остваривање људских и мањинских права и слобода грађана зајемчених Уставом.

"Вређање, вршење насиља, претња или туча" представља прекршај против јавног реда и мира из члана 9. којим се прописује одговорност за тучу. Основни облик дела се састоји у нарушавању јавног реда и мира на више законом алтернативно предвиђених начина : а) вређањем другог – повредом његове части и угледа на било који начин, било којом радњом (речима - усмено или писмено, понашањем или симболима – гестовима, мимиком, конклюдентним радњама), б) вршењем насиља над другим – предузимањем радње која је управљена на угрожавање телесног интегритета другог или других лица и в) претњом (стављањем у изглед, најавом непосредно или посредно, усмено или писмено) нарушавања јавног реда и мира.

Увреда (вређање) је према члану 3. Закона вршење радњи којима се омаловажава, унижава, потцењује, ниподаштава личност другог лица. Вршење насиља је примена физичке или друге силе на телу другог лица, која је подобна да изазове патњу или болове. На крају, претња је угрожавање сигурности другог лица, стављањем у изглед да ће се учинити какво зло или напасти на живот или тело тог или њему блиског лица. Закон је изричито предвидео кажњавање и за сам покушај овог прекршаја.

За ово је дело алтернативно прописана новчана казна у износу од 20.000 до 100.000 динара или казна затвора од десет до тридесет дана.

Овај прекршај има два тежа, квалификована облика испољавања.

Први тежи облик прекршаја чини лице које нарушава јавни ред и мир изазивањем туче или учествовањем у тучи. Туча је узајамно вршење насиља између два или више лица које се састоји у задавању удараца руком, другим деловима тела или предметима. Дело се врши са две алтернативно предвиђене радње извршења. То су : а) изазивање туче – стварање опасне ситуације из које може да се изроди физички обрачун два или више лица чиме се ствара непосредна опасност за живот и тело људи на јавном месту и б) учествовање у тучи – суделовање у физичком обрачунавању, ударању рукама, ногама и другим деловима тела са другим лицима, односно употреба опасних средстава управљених на повреду тела других лица.

За постојање овог прекршаја је довољно предузимање једне од више законом алтернативно предвиђених делатности, при чему се последица дела јавља у виду угрожавања телесног или психичког интегритета неког лица. Дело је свршено и без наступања лаке телесне повреде неког од учесника у тучи или другог лица. Ако је услед предузете радње извршења у конкретном случају неко лице лако телесно повређено, тада не постоји овај прекршај, већ кривично дело из члана 123. КЗ под називом : "Учествовање у тучи".

За овај прекршај је прописана алтернативно новчана казна у износу од 50.000 до 150.000 динара или казна затвора у трајању од 30 до 60 дана.

Други тежи облик прекршаја за који је прописана казна затвора у трајању од 30 до 60 дана постоји ако је радња извршења предузета у групи од три и више лица. Овде, дакле, квалификаторну околност за коју је предвиђено строжије кажњавање представља организовано, групно вршење насиља.

III. УЧЕСТВОВАЊЕ У ТУЧИ

1. Увод

Прво кривично дело којим се угрожава телесни (физички) интегритет другог лица у кривичном законодавству Републике Србије је предвиђено у члану 123. Кривичног законика⁹ (КЗ) под називом : "Учествовање у тучи". Оно је предвиђено у глави тринаест под називом : "Кривична дела против живота и тела". Као што и сам назив ове главе – групе кривичних дела у посебном делу Кривичног законика каже, овде се ради о двојаком објекту заштите. То су : а) живот или право на живот и б) телесни интегритет или неповредивост телесног (физичког) и психичког (душевног) интегритета човека.

Међу кривичним делима која су управљена на телесни интегритет, разликују се две групе дела, зависно од врсте, природе, обима, карактера и значаја проузроковане последице. То су : а) кривична дела повреде телесног интегритета, где спадају : тешка и лака телесна повреда и б) кривична дела угрожавања телесног интегритета, дакле, кривична дела којима се ствара опасност да наступи повреда телесног интегритета. Овде спадају кривична дела туче. То су : а) учествовање у тучи – као кривично дело конкретне опасности за телесни интегритет другог лица (члан 123. КЗ) и б) угрожавање опасним оруђем при тучи и свађи – као кривично дело апстрактне опасности за телесни интегритет другог лица (члан 124. КЗ). Кривична дела против телесног интегритета су општа, класична, конвенционална кривична дела насиља.

Имајући у виду да је телесни интегритет једна од основних, општецивилизацијских и универзалних вредности без којих нема опстанка и развоја човека, па ни друштва, ово добро је било предмет кривичноправне заштите од најранијих периода настанка цивилизације, па све до савременог доба. Паралелно са развојем друштвених односа развијала се и унапређивала кривичноправна заштита ових вредности, тако што се од почетне непотпуне и неједнаке заштите свих чланова друштвене заједнице

⁹ *Сл. гласник РС*, бр. 85/05, 88/05, 107/05, 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14 и 94/16.

(карактеристичне за период робовласничких и феудалних држава), у савременом добу уздигла на ниво универзалног, општеприхваћеног добра које се штити у свим модерним државама.

2.Историјски развој кривичног дела учествовања у тучи

Туча, као облик физичког обрачунавања међу људима којим се угрожава њихов телесни интегритет, представља историјски стару појаву коју познају све друштвене заједнице од најстаријих времена до данас. Одувек су људи покушавали, а понекад и успевали да међусобне сукобе и неспоразуме са другим лицима разреше употребом физичке силе или других опасних предмета : оружја, оруђа и других предмета. Пошто је очигледно да се ради о појави којом се непосредно угрожава телесни и психички интегритет другог или других лица, било је оправдано да се ове личне и друштвене вредности заштите прописивањем кривичних санкција.

Историјски развој кривичног дела учествовања у тучи као облика угрожавања телесног интегритета ћемо анализирати кроз законске прописе Југославије (Србије) током 20.века.

Први законски текст који је прописивао ово кривично дело је био Кривични законик за Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца од 27. јануара 1929. године¹⁰. Овај Законик је, у глави шеснаестој која носи назив : "Кривична дела против живота и тела", предвиђао у члану 184. кривично дело : "Учествовање у тучи". Ово се дело (Чубински, 1934 : 341-346) састојало у учествовању у тучи (суделовање у физичком обрачуну са другим лицима) у којој је неко лице лишено живота. Дакле, смрт другог лица није последица овог кривичног дела, већ је то конкретна опасност за живот или тело другога. Смртна последица се у овом случају јавља као објективни услов инкриминације, дакле, као услов постојања овог кривичног дела где се учинилац због свог учешћа у тучи кажњава строгим затвором.

¹⁰ *Службене новине*, бр. 33-XVI од 9.фебруара 1929.

Ово кривично дело је имало два лакша облика испољавања. Први лакши облик дела (Весел, Тимошкин, 1935 : 78-91) је постојао ако лице учествује у тучи у којој је неком лицу нанета тешка телесна повреда у било ком облику. За ово је дело прописана казна затвора до две године. Најлакши облик дела за који је била прописана казна затвора у трајању до шест месеци или новчана казна у износу до 5.000 динара се састојао у самом учешћу у тучи у којој је неком лицу нанета лака телесна повреда.

Но, Законик је у одредби става 4. изричито предвидео да ово кривично дело постоји само ако се у конкретном случају не може утврдити који је од учесника туче својом радњом нанео конкретну последицу смрти, тешке или лаке телесне повреде. То значи да је одговорност за ово кривично дело супсидијарне природе и зависи од непостојања других, тежих облика кривичних дела против живота и тела.

Кривични законик ФНР Југославије (као први послератни законски текст) донет је 9.марта 1951. године¹¹. Овај Законик је у глави дванаест под називом : "Кривична дела против живота и тела" прописао у члану 143.кривично дело под називом : "Учествовање у тучи". Ово дело (Радовановић, Ђорђевић, 1977 : 86-90) се састоји у учествовању у некаквој тучи – као физичком обрачуна између два или више лица, под условом да је при томе неко лице лишено живота или да је другоме нанета тешка телесна повреда. У том случају сваки учесник у тучи одговара за ово кривично дело, на основу самог свог учешћа у стварању опасне ситуације у којој је нанета тежа последица по живот или телесни интегритет неког, било ког лица. За ово је дело прописана казна затвора најмање три месеца.

Измене и допуне Кривичног законика ФНР Југославије¹² из 1959. године нису обухватиле ово кривично дело.

После уставних промена из 1974. године у СФР Југославији је успостављена подељена законодавна надлежност у области кривичног законодавства између федерације, социјалистичких република и социјалистичких аутономних покрајина. Тако је 1. јула 1977.

¹¹ *Службени лист ФНРЈ*, бр. 13/51.

¹² *Службени лист ФНРЈ*, бр. 30/59.

године ступило на снагу девет кривичних закона : а) Кривични закон СФР Југославије¹³, б) шест кривичних закона социјалистичких република и в) два кривична закона социјалистичких аутономних покрајина : Војводине и Косова и Метохије у саставу СР Србије. Кривичноправна заштита живота и тела је била предвиђена у одредбама републичких и покрајинских кривичних закона.

Кривични закон СР Србије¹⁴, који је ступио на снагу 1.јула 1977.године, је са изменама и допунама био у примени на територији Републике Србије све до 1. јануара 2006.године када је ступио на правну снагу Кривични законик. Кривични закон СР Србије је, у глави седмој, под називом : "Кривична дела против живота и тела", предвиђао кривично дело : "Учествовање у тучи" у члану 55. (Чејовић, Миладиновић, 1995 : 173-176). Ово се кривично дело (Лазаревић, 1993 : 96-98) састојало у учествовању у тучи – као физичком обрачуну између два или више лица, под условом да је при томе неко лице лишено живота или да је другоме нанета тешка телесна повреда. У том случају сваки учесник у тучи одговара за ово дело на основу свог учешћа у стварању опасне ситуације у којој је нанета тежа последица по живот или телесни интегритет другог лица. За ово је дело била прописана казна затвора од три месеца до три године.

Исте карактеристике и елементе бића кривичног дела : "Учествовање у тучи", са идентичним законским описом и врстом и мером прописане казне предвиђали су и (Јовашевић, 2003 : 80-84) : а) Кривични закон САП Војводине¹⁵ у члану 36.и б) Кривични закон САП Косова и Метохије¹⁶ у члану 40.

¹³ *Службени лист СФРЈ*, бр. 44/76.

¹⁴ *Службени гласник СР Србије*, бр. 26/77, 28/77 и 43/77.

¹⁵ *Службени лист САП Војводине*, бр. 17/77.

¹⁶ *Службени лист САП Косова и Метохије*, бр.20/77.

3.Кривично дело учествовања у тучи у позитивном праву Србије

3.1. Појам кривичног дела

Кривично дело под називом : "Учествовање у тучи" прописано је у члану 123. КЗ. Ово дело се састоји у учествовању у тучи у којој је неко лице лишено живота или је другом лицу нанесена тешка телесна повреда (Petrović, Jovašević, 2005 : 170-172). Наведеном законском инкриминацијом предвиђено је кривично дело чија се радња извршења састоји у суделовању више лица у физичком обрачуну у коме је неко лишен живота или је другом лицу нанета тешка телесна повреда. То указује да се овде ради о : "деликту угрожавања" (Petrović, Jovašević, Ferhatović, 2016 : 332-334). Туча не обухвата напад више лица на једно или више лица као оштећене (Turković et al., 2013 : 175). Ова инкриминација има своје криминално-политичко оправдање у томе што је свака туча у којој учествује више лица "опасна", па самим тим значи и веће угрожавање живота и тела (Стојановић, Перић, 2000 : 115-116).

Појам и карактеристике туче нису одређени дефиницијом у Кривичном законнику, већ у Закону о јавном реду и миру¹⁷ у одредби члана 3. Према овом законском решењу туча је узајамно вршење насиља између два или више лица која се састоји у задавању удараца руком, другим деловима тела или предметима. Будући да туча по интензитету, употребљеним средствима и начинима, броју учесника и последицима које могу настати може имати више различитих облика, за правилно тумачење појма овог кривичног дела потребно је најпре дефинисати шта се сматра тучом (Јовашевић, 2017 : 42-43).

Под тучом се, сходно правној теорији, сматра физички обрачун између два или више лица у коме они међусобно размењују ударце рукама и другим деловима тела (као што су лакат, раме, глава, колена), предметима (штап, чекић, камен, дрво), оружјем или оруђем. Другим речима, то је физички сукоб два или више лица у коме једни нападају,

¹⁷ *Сл.гласник РС*, бр. 6/16.

други се бране и поново узвраћају нападом. То указује да је за тучу потребно да у њој учествује више лица, али најмање два лица (Ђорђевић, Ђорђевић, 2016 : 138).

Дакле, туча постоји када се учесници међусобно нападају, али тучу не представља напад више лица на једно или више лица. Тада постоји посебно кривично дело из члана 349. КЗ под називом : "Учествовање у групи која изврши кривично дело". Ово решење иначе познају нека друга савремена кривична законодавства (Turković et al., 2013: 175-176) : нпр. швајцарски Кривични законик¹⁸ у члану 133. предвиђа кривично дело туче, а у члану 134. кривично дело напада на друго лице. Супротно схватање према коме учествовање у тучи представља и радња напада два или више лица на друга лица предвиђају кривична законодавства : Немачке¹⁹ у члану 231. КЗ и Аустрије²⁰ у члану 91. КЗ.

Ово је општи појам "туче", поред које постоји и "опасна туча". "Опасна" туча је туча у смислу физичког обрачунавања више лица у којој је неко лице лишено живота или је другом нанета тешка телесна повреда. Предмет кривичноправне инкриминације кривичног дела учествовање у тучи је управо "опасна туча" у којој је неко лице лишено живота или је другом нанета тешка телесна повреда (Јовашевић, Икановић, 2012 : 41-42), док се обична туча у којој се као резултат предузете радње учествовања у физичком обрачуну јавља лака телесна повреда кажњава по одредбама прекршајног права.

По интензитету, употребљеним средствима и начинима, броју учесника и последицама које могу настати, разликује се више облика туче. Но, свака од њих представља угрожавање живота или телесног интегритета јер садржи у себи опасност да неко од учесника туче или пак било које друго лице буде лишено живота или телесно повређено (Lazarević, Vučković, Vučković, 2004 : 398).

Туча свакако представља облик друштвено неприхватљивог понашања, њоме се ремети јавни ред и мир, угрожава спокојство грађана на месту и у време туче, али се истовремено и непосредно, блиско, стварно, конкретно угрожава живот и телесни

¹⁸ StGB, Schweizerisches Strafgesetzbuch, 7. Auflage, Zurich, 2013, p.83.

¹⁹ StGB, Strafgesetzbuch, 50. Auflage, Munchen, 2012, pp.118-119.

²⁰ StGB, Strafgesetzbuch, 9. Auflage, Wien, 1989, p. 96.

интегритет, не само учесника туче, већ и сваког другог лица које се затекне на месту туче у време њеног одвијања. Управо зато што туча доводи до угрожавања живота и телесног интегритета другог лица, она је предвиђена као кривично дело у чијој се основи налази одговорност сваког учесника туче који је својом радњом омогућио, допринео повреди живота или телесног интегритета другог лица (Бабић, Марковић, 2007 : 82-83).

3.2. Елементи кривичног дела

Објект заштите код овог кривичног дела, као што видели, јесте телесни интегритет другог лица. То може бити тело другог учесника у тучи (што је у пракси и најчешћи случај), али није искључено ни да се овим делом штити телесни интегритет и других лица : лица које је посматрало тучу, лица које је покушало да спречи тучу, лица које је раздвајало учеснике туче или лица које се "само" бранило од напада другог (Симић, Трешњев, 2010 : 104).

Овде се, дакле, као објект заштите јавља телесни (физички), односно психички (душевни) интегритет другог човека или његова физичка и психичка конституција (Selinšek, 2007 : 375-377). То је, поред живота, најзначајније људско, па самим тим и друштвено добро, вредност или интерес који се штити од рођења човека, па до његове смрти. Заштита телесног интегритета постоји и када се ради о болесном или инвалидном лицу, дакле, лицу коме је телесни интегритет претходно у већој или мањој мери повређен, било радњом другог лица или самог носиоца таквог добра, било природним током догађаја (услед болести, повреде и сл.). При томе, заштита ових вредности не зависи од воље, пристанка, односно сагласности носиоца телесног интегритета.

У погледу облика кривице, ово се кривично дело врши са умишљајем (директним или евентуалним). Није могуће нехатно суделовање у физичком обрачунавању са другим лицем. Понекад се ради чак и о директном умишљају код тзв. "унапред договорених туча". Умишљај као свесно и вољно поступање учесника у тучи треба да се односи само на "просто" учествовање у тучи, али не и на нанету тешку телесну повреду другом лицу или лишавање живота другог лица (у ком случају би се радило о неком од кривичних дела

тешке телесне повреде или убиства), за које се чак не мора ни знати ко их је непосредно својом радњом проузроковао, нити да ли су ове повреде резултат умишљаја или нехата непосредног извршиоца, или су пак наступиле без икакве кривице (Ђорђевић, Ђорђевић, 2016 :138). То значи да умишљај учиниоца не мора да обухвати свест о објективном услову инкриминације (кажњивости).

Умишљај извршиоца овог кривичног дела у себи обухвата свест да се улази у физички обрачун са другим лицима чији исход може да буде неизван, тј. да се на тај начин ствара опасна ситуација из које може да наступи повреда живота или тела других лица, али да он такве последице нити хоће, нити пристаје на њихово наступање (Јовашевић, Митровић, Икановић, 2017 : 44-46).

За ово кривично дело је законом алтернативно прописана новчана казна или казна затвора до три године (без назначења посебног минимума, што значи да се он изједначава са општим минимумом казне затвора у Републици Србији од тридесет дана).

Приликом доношења одлуке о избору и одмеравању казне конкретном извршиоцу кривичног дела суд узима у обзир следеће околности : а) обим и интензитет последице туче, односно да ли је у тучи неко лишен живота или тешко повређен (једно или више лица, да ли се ради о детету, малолетнику или старијем лицу, односно женском лицу итд.), б) да ли је извршилац дела организатор туче или вођа групе, в) која су средства у тучи коришћена, г) да ли је до туче дошло спонтано или је туча била унапред заказана и д) све остале објективне и субјективне околности које утичу да казна буде већа или мања у конкретном случају (Јовашевић, Митровић, Икановић, 2018 : 288-289).

Видели смо да туча представља физичко обрачунавање између више лица (Мрвић Петровић, 2005 : 246). Она често почиње нападом једних и одговором на такав напад од стране других лица. У вези са тим се у правној теорији и судској пракси поставља оправдано питање да ли се код овог кривичног дела уопште може применити институт општег дела кривичног права – нужна одбрана, односно прекорачење нужне одбране из члана 19. КЗ.

Дилеме нема ако се ради о лицу које је нападнуто и које се само брани од истовременог противправног напада, али само док и он не постане нападач (Novoselec, 2004 : 164-176). Дакле, ако је у одбијању противправног напада од себе или другог лица дошло до физичког обрачунавања у коме је неко од нападача лишен живота или му је нанета тешка телесна повреда, тада је могуће применити институт нужне одбране, односно њеног прекорачења, ако су за то испуњени остали Закоником предвиђени услови. Али, ако се у постојећој тучи сви поједини учесници истовремено и бране и нападају друге, тада се не могу позивати на институт нужне одбране (Grozđanić, Škorić, Martinović, 2013 : 112-116).

3.2.1. Радња извршења кривичног дела

Радња извршења кривичног дела из члана 123. КЗ јесте учествовање у физичком обрачуну у виду туче са другим лицем или лицима. Активност учесника туче реализује се задавањем удараца другом учеснику деловима тела, рукама, ногама, главом или коленом, као и употребом разних предмета, оруђа или оружја, што се сматра директним, непосредним извршењем дела. Конкретни облици учешћа неког лица у тучи могу бити различити, али им је заједничка карактеристика да се њима ствара или доприноси стварању конкретне опасности по живот или телесни интегритет неког лица : песничење, гурање, вучење, ударање и сл. (Бабић, Марковић, 2007 : 83).

Поред тога, ово кривично дело се може извршити и на посредан начин и то тако што се на месту и у време туче бодре, охрабрују или подстичу друга лица да се туку или тако што се спречавају лица која хоће да раздвоје учеснике туче или да спрече тучу. Дакле, као радња извршења дела се сматра сваки вид учешћа у тучи на лицу места, без обзира да ли је учесник у тучи заиста и учинио неку радњу против убијеног или тешко телесно повређеног (Радовановић, Ђорђевић, 1977: 93). За постојање дела није од значаја на ком месту је настала туча, односно где је дошло до физичког обрачунавања између више лица, као ни која се средства користе у таквој тучи.

У сваком случају, било директним или посредним деловањем радња извршења овог кривичног дела може се извршити само чињењем (позитивном, активном радњом). За предузимање радње извршења овог дела потребна је континуирана узајамна делатност више учесника. Узајамност деловања учесника туче је битан фактор овог кривичног дела јер дело неће постојати уколико се једно лице само брани и не узвраћа ударце, а други га нападају (Ђорђевић, 2011 : 26). Учествовање у тучи може бити током целине њеног трајања или само у једном делу. Туча не мора увек и нужно да буде временски непрекинути след догађаја. То се утврђује у сваком конкретном случају као фактичко питање (Pavišić, Grozdanić, Veić, 2007 : 334).

Тако учествовање у тучи обухвата, како физичко, тако и психичко суделовање, што претпоставља присуство учесника на месту и у време физичког обрачунавања (Бабић, Марковић, 2007: 85). Дакле, такво учествовање је могуће само за време и док туча траје. Зато наговарање на тучу које је учињено пре него што је уопште и дошло до физичког обрачуна, не представља радњу извршења овог кривичног дела, већ облик саучесништва у виду подстрекавања на тучу (Lazarević, Vučković, Vučković, 2004 : 399).

За учествовање у тучи није потребно да неки учесник стварно изврши напад на живот оштећеног, већ је довољно да је својим учествовањем допринео у било ком облику или степену стварању опасне ситуације за живот или телесни интегритет оштећеног. Домаће кривично право, за разлику од иностраног, нпр. члан 122.став 2. Казненог закона Републике Хрватске, не предвиђа организовање туче или групно учествовање у тучи, ни као радњу извршења основног, ни као радњу извршења тежег, квалификованог облика овог кривичног дела.

Кривично дело учествовање у тучи подразумева суделовање више лица у физичком обрачуна. На том становишту је и домаћа судска пракса : "За учествовање у тучи претпоставка је физичко обрачунавање између више лица која се међусобно ударају, а при томе се не мисли на учествовање у смислу саучесништва у кривичном делу, већ као суделовање у међусобном физичком обрачунавању више лица. Оправдање за ову инкриминацију налази се, управо, у томе што се учествовањем у тучи (а тучом се сматра

физичко обрачунавање између два или више лица) ствара конкретна опасност за живот и тело лица која учествују у тучи" (пресуда Врховног суда Србије Кж. 68/91).

У односу на минимални број учесника у тучи за постојање овог кривичног дела већина аутора, као и судска пракса сматрају да у извршењу кривичног дела мора да учествује најмање три или више лица²¹. Овакав став се заснива на схватању да ако у тучи учествују само два лица, онда ће се увек знати ко је кога лишио живота или му нанео тешку телесну повреду. Од овог правила постоји изузетак који се јавља у ситуацији када се у тучи у којој учествују два лица лиши живота треће лице које није учесник туче. То треће лице може да буде случајни пролазник или посматрач који није имао никаквог учешћа у тучи. У таквој ситуацији, ако се не зна ко је од двоје учесника туче лишио живота треће лице или му нанео тешку телесну повреду, оба учесника у тучи одговарају за кривично дело учествовање у тучи.

Природа кривичног дела учествовање у тучи налаже да је за постојање туче нужно учешће више лица. Међутим, та лица не наступају са заједничким интересима и циљевима јер су њихове радње међусобно супротстављене и управљене на остварење различитих, обично супротних циљева. Због тога се суделовање више учесника у тучи сматра нужним саизвршилаштвом у облику дивергентног кривичног дела (Јовашевић, 2017: 42). Том схватању је блиска и домаћа судска пракса : "Не постоји туча у ситуацији када не постоји активан отпор, нити учествовање у тучи од стране једне групе, већ само двојица окривљених прилазе четворици оштећених, један окривљени пуца на њих, док другоокривљени пар пута удара једног од оштећених" (пресуда Апелационог суда у Београду Кж. 4992/2011 од 14. децембра 2011.године).

Према законској дефиницији овог кривичног дела, није кажњиво "обично" учествовање у свакој тучи. Да би постојало кривично дело из члана 123. КЗ потребно је да је туча "опасна", а то значи да су наступиле тешке "узгредне" последице у виду убиства неког лица или наношења тешке телесне повреде другом лицу. При томе није од утицаја да

²¹ Такво схватање заузимају бројни аутори : Б. Златарић, З. Шепаровић, Д. Атанацковић, З.Стојановић, О.Перић, Н.Делић, Б.Чејовић, В. Миладиновић, М.Кулић, А.Игњатовић, Н.Мрвић Петровић, М.Ђорђевић, Ђ.Ђорђевић, Љ.Лазаревић, Д.Јовашевић, Љ.Митровић, В.Икановић, Б.Петровић, А.Ферхатовић итд.

ли је жртва неко од учесника туче или је то треће лице које није учествовало у тучи. Међутим, ако уместо ових тешких последица туче као резултат настану лаке телесне повреде, онда неће постојати ово кривично дело, већ прекршај против јавног реда и мира. Тако се учествовање у тучи може одвијати и непосредно након самог лишења живота другог лица, али у вези са целокупном тучом у којој је дошло до такве последице, односно уколико се туча одвија континуирано.

Правна теорија разликује две концепције о основу инкриминације кривичног дела учествовања у тучи. То су : а) теорија угрожавања и б) теорија презумпције (Лазаревић, 1993 : 100).

Према теорији угрожавања (Чејовић, Миладиновић, 1995 : 178) која је усвојена и у кривичном законодавству Србије учествовање у тучи у којој је неко лице лишено живота или је другоме нанета тешка телесна повреда сматра се опасним, јер представља стадијум који претходи наступању оваквих тешких последица, па се стога и кажњава. Учесник у тучи се кажњава, чак и када се зна ко је извршилац кривичног дела убиства или тешке телесне повреде, јер је он својом активном радњом створио "опасну ситуацију" која је допринела лишењу живота, односно настанку тешке телесне повреде другог лица. Ово схватање прихвата и судска пракса : "Чињеница да првостепени суд није утврдио индивидуалног извршиоца убиства не би могла ослободити од одговорности учиниоца за учешће у тучи у којој је неко лишен живота. Наиме, он је учествовао у међусобном физичком обрачунавању свесно и вољно, дакле, са умишљајем којом приликом је једно лице лишено живота" (пресуда Врховног суда Србије Кж. 127/91 од 30. маја 1991. године).

Друго схватање се заснива на теорији презумпције (Таховић, 1962 : 108) према којој се учесник у тучи кажњава ако је предузео било коју радњу суделовања у физичком обрачунавању са другим лицима. Основ за кажњавање учесника туче по овој теорији налази се у томе што је сваки учесник у тучи предузео неку радњу којом је могао да допринесе, директно или индиректно, више или мање, повреди живота или тела другог лица, на основу чега се претпоставља (па дакле, постоји презумпција) да је сваки учесник у

тучи претпоставио да се може наћи у ситуацији да је својом радњом лишио живота или нанео тешку телесну повреду другом лицу.

3.2.2. Последица кривичног дела

Последица кривичног дела учествовања у тучи из члана 123. КЗ је угрожавање живота и телесног интегритета другог лица. То је стварање конкретне, блиске, непосредне, стварне опасности да дође до повређивања живота или тела другога услед предузимања радњи физичког обрачунавања у тучи са другим лицем или лицима. Конкретна опасност се доказује у кривичном поступку извођењем личних и материјалних доказа, а најчешће управо "узредном" последицом у виду наступања смрти, односно наношења тешке телесне повреде другог лица, што тучу карактерише као опасну (Мрвић Петровић, 2005 : 246).

Ако се као последица учествовања, суделовања у тучи јави лишење живота неког лица или наношење тешке телесне повреде другом лицу, такве повреде се не сматрају "последицом" кривичног дела учествовања у тучи. Убиство или тешка телесна повреда која настане као последица учешћа у тучи представља објективни услов инкриминације дела (или законодавни мотив кажњавања – основ за разграничење кривичног дела од прекршаја) јер радње учесника у тучи нису унапред планиране и договорене на проузроковање тих тешких последица туче. Учесници у тучу ступају са намером да се физички обрачунају са другим лицима, а не да их лише живота или тешко телесно повреду.

За постојање дела учествовања у тучи (Симић, Трешњев, 2010 : 104) потребно је да се не зна ко је од учесника туче усмртио неко лице или нанео тешку телесну повреду другом учеснику туче или трећем лицу. То значи да учесник у тучи одговара за ово кривично дело само ако не постоји узрочна веза између његове радње учествовања у тучи и наступања смрти или тешке телесне повреде неког лица, односно ако се не утврди да је баш он у тучи проузроковао смрт или тешку телесну повреду. При томе је ирелевантно које је лице лишено живота или тешко телесно повређено, односно на чијој је он страни у

тучи учествовао. То значи да за ово кривично дело одговарају и лица на чијој је страни учествовао повређени или убијени.

На том становишту стоји и судска пракса : "За постојање кривичног дела учествовања у тучи није потребна директна узрочно-последична веза између радње окривљеног – активног деловања у тучи и наступеле последице – смрти или тешке телесне повреде. Довољно је само да је окривљени учествовао у тучи у којој је неко лице тешко телесно повређено или лишено живота. Код овог кривичног дела је инкриминисано само учествовање у тучи, док је наступање смрти или тешке телесне повреде објективни услов инкриминације" (пресуда Апелационог суда у Београду Кж. 6366/2012 од 22. јануара 2013.године).

Ако је познато ко је од учесника у тучи лишио живота или нанео тешку телесну повреду другом лицу, онда ће то лице одговорати само за кривично дело убиства или тешку телесну повреду (али не и за учествовање у тучи јер постоји привидни стицај по основу супсидијаритета), док ће сви остали учесници у тучи, осим повређеног лица, одговорати за кривично дело учествовање у тучи (Стојановић, Перић, 1996 : 89-90). Ако је неки од учесника туче другоме нанео само лаку телесну повреду, тада неће постојати стицај ова два кривична дела против телесног интегритета, већ привидни идеални стицај по основу инклузије.

3.2.3. Учиницац кривичног дела

Извршилац кривичног дела учествовања у тучи може бити свако лице које учествује у међусобном физичком обрачунавању са другим лицем или другим лицима, без обзира на то у којој је мери и на који начин допринео том обрачуну, ако при томе не постоји "неки правни основ за извињење" (Радовановић, Ђорђевић, 1977 : 93). При томе је битно да је у тако насталој тучи неко лишен живота или је другом нанета тешка телесна повреда. Но, ово кривично дело, према схватању судске праксе, постоји и "када је учинилац учествовао у тучи у којој је покушано убиство" (пресуда Врховног суда Србије Кж. 652/2003 од 30. октобра 2003.године).

С обзиром да је за време трајања туче могуће да у њој не учествују сва лица све време, потребно је одредити ко се сматра учесником туче – дакле, извршиоцем овог кривичног дела.

Кључни моменат за правилно решење овог питања је моменат наступања објективног услова инкриминације. Наиме, према домаћој судској пракси "за постојање кривичног дела учествовања у тучи није потребна директна узрочно-последична веза између радње окривљеног – активног деловања у тучи и наступеле последице – смрти или тешке телесне повреде. Довољно је само да је окривљени учествовао у тучи у којој је неко лице тешко телесно повређено или лишено живота. Код овог кривичног дела је инкриминисано само учествовање у тучи, док је наступање смрти или тешке телесне повреде објективни услов инкриминације" (пресуда Апелационог суда у Београду Кж. 6366/2012 од 22. јануара 2013.године).

У односу на моменат наступања објективног услова инкриминације разликују се три ситуације (Стојановић, Перић, 2000 : 116).

Прва, и неспорна ситуација постоји када је извршилац све време учествовао у тучи, како пре, тако и за време наступања смрти, односно наношења тешке телесне повреде другом лицу. Такав учесник туче се сматра извршиоцем овог кривичног дела без изузетка (Симић, Петровић, 2002 : 50-51).

Друга ситуација настаје ако неко лице приступи тучи после извршеног убиства или наношења тешке телесне повреде. Према успостављеној судској пракси такво лице се не сматра извршиоцем кривичног дела учествовања у тучи јер је објективни услов инкриминације наступио пре него што се он укључио у тучу, тако да својом радњом није могао да му допринесе, односно нема узрочног односа између његове радње и настанка опасне ситуације која је резултирала смртном последицом или тешком телесном повредом.

Трећа ситуација, која донекле ствара дилему, постоји када је учесник туче напустио тучу после одређеног времена њеног трајања, али пре наступања објективног услова за постојање овог кривичног дела – дакле, пре наношења последице смрти или тешке телесне повреде неком лицу. Правна теорија и судска пракса су решиле ову дилему тако што се и овај учесник туче сматра извршиоцем кривичног дела учествовања у тучи јер је и он својим деловањем допринео стварању опасне ситуације из које су потом резултирале тешке последице по живот и телесни интегритет неког лица (Симић, Петровић, 2002 : 51).

Извршиоцем кривичног дела учествовање у тучи се не сматра лице које је једино тешко телесно повређено у тучи. Такво схватање је заступано у нашој судској пракси : "Оптужени који је један од учесника у тучи и једини је задобио тешку телесну повреду, не може бити извршилац кривичног дела учествовања у тучи. Изреком пресуде се наводи да су оптужени и оштећени исто лице, а што је контрадикторно јер оптужени не може имати у истом кривичноправном догађају и својство оштећеног и својство оптуженог. Биће овог кривичног дела подразумева да неко учествује у тучи у којој је другоме нанета тешка телесна повреда" (решење Окружног суда у Чачку Кж. 55/2005 од 7. марта 2005.године).

Но, и такво, у тучи телесно повређено лице, може бити кривично одговорно за кривично дело из члана 123. КЗ ако је, осим њега још неко лице тешко телесно повређено или лишено живота. Такво становиште заступа и судска пракса : "За учествовање у тучи одговоран је и онај учесник који је тешко телесно повређен ако је у тучи још неко лице тешко телесно повређено. Одговорност за учешће у тучи се заснива на чињеници да је туча у којој је неко лице тешко повређено толике друштвене опасности да је за такву тучу одговоран сваки онај који је својим учешћем допринео да туча поприми такве размере да у њој другоме буде нанесена тешка телесна повреда" (пресуда Врховног суда Србије Кж. 1102/91 од 26. марта 1991.године).

Овакав закључак произилази из законске дефиниције кривичног дела по којој је неопходно да је "другом лицу нанета тешка телесна повреда". На том становишту стоји и домаћа судска пракса : "Битан елеменат кривичног дела учествовања у тучи јесте да је

другом лицу нанета тешка телесна повреда" (пресуда Окружног суда у Суботици Кж. 85/2008 од 27. фебруара 2008.године).

Такође се као учесник у тучи (дакле, извршилац овог кривичног дела) не сматрају, према схватању правне теорије и судске праксе, ни следећа лица :

а) лице које је раздвајало учеснике туче,
б) лице које је спречавало настанак или распламсавање (ширење) туче,
в) лице које се умешало у тучу да би је прекинуло : "Не постоји кривично дело учествовања у тучи када се окривљени умешао у тучу након што су оштећеном нанете тешке телесне повреде" (пресуда Окружног суда у Београду Кж. 2026/2003 од 14. јула 2003.године) и

г) лице које се "само" брани од напада других учесника туче јер се тада налази у нужној одбрани као основу који искључује противправност дела (Pavišić, Grozdanić, Veić, 2007 : 334-335).

У иностраном праву можемо наћи и изричиту законску одредбу – нпр. члан 122.став 3. Казненог закона Републике Хрватске где стоји : "да нема кривичног дела ако је лице увучено у тучу без своје кривице или се само бранило или је раздвајало друге учеснике туче" (Novoselec, 2011 : 47).

IV. УГРОЖАВАЊЕ ОПАСНИМ ОРУЂЕМ ПРИ ТУЧИ И СВАЂИ

1. Увод

Друго кривично дело којим се на апстрактан начин угрожава телесни (физички) интегритет другог лица у кривичном законодавству Републике Србије је предвиђено у члану 124. КЗ под називом : "Угрожавање опасним оруђем при тучи и свађи". Оно је предвиђено у глави тринаест под називом : "Кривична дела против живота и тела". Као што и сам назив ове главе – групе кривичних дела у посебном делу Кривичног законика каже, овде се ради о двоструком објекту заштите. То су : а) живот или право на живот и б) телесни интегритет или неповредивост телесног (физичког) и психичког (душевног) интегритета човека (Јовашевић, 2017 : 21-23).

Међу кривичним делима која су управљена на телесни интегритет, по својим специфичним карактеристикама и облицима испољавања, те проузрокованој последици у виду апстрактне опасности за телесни (физички) интегритет другог или других лица, услед предузете радње извршења, издваја се кривично дело из члана 124. КЗ. Овде се ради о делу апстрактног угрожавања телесног интегритета човека. То је кривично дело : "Угрожавање опасним оруђем при тучи и свађи". И ово дело се сматра обликом испољавања криминалитета насиља.

2. Историјски развој кривичног дела кривичног дела угрожавања опасним оруђем при тучи и свађи

За разлику од кривичног дела учествовања у тучи као конкретног кривичног дела угрожавања телесног интегритета другог лица, које је било познато још у Кривичном законнику за Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца из 1929.године, друго, апстрактно кривично дело угрожавања телесног интегритета тучом је у наш правни систем уведено после Другог светског рата.

Наиме, тек је Кривични законик ФНР Југославије из 1951.године²² у глави дванаест, под називом : "Кривична дела против живота и тела" прописао први пут кривично дело под називом : "Угрожавање опасним оруђем при тучи или свађи" у члану 144. КЗ (Радовановић, Ђорђевић, 1977 : 88-90).

Ово се кривично дело састојало у машању за опасно оруђе или друго средство које је подобно да се тело другог лица тешко повреди или да му се здравље тешко наруши. Као последица дела се јављала апстрактна опасност за телесни интегритет или здравље другог лица коју проузрокује лице које се маши за опасно средство. Но, за постојање дела је било такође потребно и да се радња извршења предузима у одређено време или на одређеном месту – при "опасној" тучи или свађи (Чејовић, Миладиновић, 1995 : 179). За ово је дело била прописана новчана казна или казна затвора до шест месеци.

Измене и допуне Кривичног законика ФНР Југославије²³ из 1959. године нису обухватиле ово кривично дело у било ком обиму.

После уставних промена из 1974. године у СФР Југославији је успостављен систем подељене законодавне надлежности у области кривичног законодавства између федерације, социјалистичких република и социјалистичких аутономних покрајина, па је 1.јула 1977. године ступило на снагу девет кривичних закона.

²² *Службени лист ФНРЈ*, бр. 13/51.

²³ *Службени лист ФНРЈ*, бр. 30/59.

Кривично дело угрожавање опасним оруђем при тучи или свађи је било предвиђено у Кривичном закону СР Србије²⁴ који је био у примени од 1.јула 1977.године до 1.јануара 2006.године. Овај је Закон је у глави седмој, под називом : "Кривична дела против живота и тела", предвиђао у члану 56. Кривично дело : "Угрожавање опасним оруђем при тучи или свађи".

Ово се кривично дело туче (Симић, Петровић, 2002 : 46-49) из члана 56. КЗ састојало у машању за оружје, опасно оруђе или друго средство које је подобно да се тело другог лица тешко повреди или да му се здравље тешко наруши (Стојановић, Перић, 2000 : 110-113). Као последица дела се јављала апстрактна опасност за телесни интегритет или здравље другог лица коју може да проузрокује лице које се маши за опасно средство. Но, за постојање дела је било од значаја да се радња извршења предузимала у одређено време или на одређеном месту, дакле, у одређеној ситуацији – при "опасној" тучи или свађи. За ово је дело била прописана новчана казна или казна затвора до шест месеци.

Исто кривично дело, са идентичним називом, законским описом и врстом и мером прописане казне предвиђали су и : а) Кривични закон САП Војводине²⁵ у члану 37.и б) Кривични закон САП Косова и Метохије²⁶ у члану 41.

3.Кривично дело угрожавање опасним оруђем при тучи и свађи у позитивном праву Србије

3.1. Појам кривичног дела

Кривични законик Републике Србије из 2005.године, са термилошком изменом у називу дела, који сада гласи : "Угрожавање опасним оруђем при тучи и свађи" (уместо : "при тучи или свађи"), ово кривично дело прописује у члану 124. Дело постоји када се неко лице маши за оружје, опасно оруђе или друго средство које је подобно да се тело другог лица тешко повреди или здравље тешко наруши и то у току туче или свађе. Иако се на

²⁴ Службени гласник СР Србије, бр. 26/77, 28/77 и 43/77.

²⁵ Службени лист САП Војводине, бр. 17/77.

²⁶ Службени лист САП Косова и Метохије, бр. 20/77.

први поглед чини да је садржај овог дела прилично једноставан, ради се о веома специфичним карактеристикама због којих се ово дело може појавити и као самостална инкриминација, али и као претходна фаза у извршењу неког другог кривичног дела са елементима насиља (Лазаревић, 2005 : 396).

Овде се ради о кривичном делу апстрактног угрожавања живота и телесног интегритета другог лица. Зато се за ово кривично дело и употребљава назив : "Деликт угрожавања". Код овог кривичног дела предузета радња "машања" за опасно средство појачава опасност коју иначе са собом носи свака туча или свађа. То, пре свега, указује на то да се дотакнуто средство може у сваком следећем моменту и употребити, а при томе се истовремено изазовно делује на остале учеснике обрачуна да такође реагују употребом неког опасног средства (Симић, Петровић, 2002 : 51).

У правној теорији (Lazarević, Vučković, Vučković, 2004 : 402) се сматра да је ово кривично дело специфичне природе. Наиме, оно се може појавити на два начина у кривичном праву и то као : а) самостална инкриминација што је чешћи случај – кривично дело из члана 124. КЗ и б) претходна, кажњива фаза у извршењу неког другог тежег кривичног дела против живота и тела, као што је убиство или тешка телесна повреда.

3.2. Елементи кривичног дела

И код кривичног дела из члана 124. КЗ се као објект заштите јавља телесна (физичка) и психичка (душевна) конституција (интегритет) другог лица. Најчешће се ради о лицу које је и само непосредни учесник, судионик туче или свађе. Но, то може бити и неко друго лице : случајни пролазник, посматрач и др.

У погледу кривице ово се дело може извршити само са умишљајем који обухвата свест о својству опасног предмета (средства) као објекту напада, те о времену и условима – за време туче и свађе – предузимања радње извршења.

За ово је кривично дело прописана новчана казна или казна затвора у трајању до шест месеци, при чему такође није одређен посебни минимум казне затвора. Ово је, сходно прописаној казни, једно од ретких кривичних дела у посебном делу Кривичног законика за које се може изрећи судска опомена (иако она није изрицана у домаћој судској пракси што произилази из резултата спроведеног емпиријског истраживања у раду).

3.2.1. Радња извршења кривичног дела

Радња извршења кривичног дела : "Угрожавање опасним оруђем при тучи и свађи" наведена је у законском опису дела и састоји се у „машању“ за оружје, опасно оруђе или друго средство које подобно да тело другог лица тешко повреди или да му здравље тешко наруши.

Реч „машање“ подразумева посезање, телесни покрет учиниоца управљен ка оружју или другом опасном средству који јасно манифестује, указује на његову намеру да непосредно такво средство и употреби (Јовашевић, 2003 : 95). То је свака радња којом се манипулише са опасним средством на такав начин да се тиме код другог лица створи утисак да учинилац дела стварно и намерава да употреби такво опасно средство (нпр. вађење ножа из цепа, чупање колца, узимање камена у руку, пуњење пушке или револвера итд.).

Машање је делатност која подразумева покрет учиниоца који јасно указује на његову намеру да непосредно употреби опасно средство. То је, заправо, радња манипулисања опасним средством на такав начин да тиме код другог лица ствара утисак да намерава да такво средство стварно и употреби у конкретној ситуацији (Радовановић, Ђорђевић, 1977 : 94). Ову радњу машања не треба изједначавати са радњом "измахивања" јер ова друга делатност већ значи непосредну употребу опасних средстава, док машање карактерише само спремност учиниоца да ова средства употреби, али до употребе још увек није дошло (Lazarević, Vučković, Vučković, 2004 : 403).

Ако се пак лице прво маши за опасно средство, па га потом и употреби и таквим његовим каснијим деловањем проузрокује смрт или телесну повреду (тешку или лаку) другог лица, тада не постоји стицај ових кривичних дела, већ привидни идеални стицај по основу супсидијаритета. Поред тога, од радње машања, треба разликовати радњу "потезања" опасног средства јер ова радња може да представља већ и покушај убиства, односно покушај телесне повреде. Најчешће се као критеријум за разграничење између ове две радње користи садржина умишљаја учиниоца у време предузимања конкретне делатности (Јовашевић, 2017 : 44-45).

У правној теорији и судској пракси постоји више различитих схватања која одређују појам, карактеристике и садржину радње „машања“. Према једном схватању овај појам се тумачи тако да се лице машило када је само дохватило, односно дотакло одређено средство²⁷. Друго схватање сматра, да је поред узимања опасног средства, потребно и манифестовање намере да се то средство заиста и употреби или бар да учинилац показује спремност да то учини (Ђурђић, Јовашевић, 2006 : 40). Према трећем схватању потребно је за машање такво манипулисање средством да се на тај начин ствара утисак да ће оно бити употребљено (група аутора, 1995 : 190). Но, постоји и такво схватање према коме машање значи стављање одређеног средства у положај за евентуалну употребу у тучи или свађи (Ђорђевић, 2011 : 28).

Прво схватање је исувише широко одредило садржај појма „машање“ што може да проузрокује непрецизности и несигурност приликом практичне примене ове законске одредбе у непосредној судској пракси. Изгледа да је циљ законодавца био да санкционише само оно посезање за оружјем или опасним оруђем при тучи и свађи које подразумева његово довођење у такав положај да буде спремно за употребу, без икаквих додатних радњи. Наиме, у реалним животу су могуће ситуације да учесник туче (односно свађе) посегне за оружјем или оруђем без намере да га употреби, већ да би тиме спречио противника да он такво средство употреби или да би такво средство одложио, преместио ван домаћаја противника (Симић, Петровић, 2002 : 52).

²⁷ Правно схватање заузето на седници Кривичног одељења Врховног суда Србије одржаној 20. децембра 1972. године.

О томе како се у судској пракси радња машања испољава на различите начине говоре и следећи примери :

"Окривљени је у току свађе са оштећеним узео секиру и потрчао према њему од чега се овај уплашио и побегао. Тиме се он машио опасног оруђа подобног да тело тешко повреди при свађи" и у његовим радњама стичу се обележја кривичног дела угрожавања опасним оруђем при тучи или свађи" (пресуда Окружног суда у Београду Кж. 295/92 од 27. марта 1992.године).

"Када између окривљеног и оштећеног који су суседи дође до свађе, па окривљени уђе у своју кућу и одатле донесе пиштољ и, прилазећи огради иза које је стајао оштећени, извади га из цепа и репетира га, чини кривично дело угрожавања опасним оруђем при тучи и свађи" (пресуда Окружног суда у Београду Кж. 505/94 од 11. маја 1994.године).

"Учинио се при тучи машио оружја када је након неколико размењених удараца са својим оцем из појаса извукао пиштољ и уперио га у оца" (пресуда Окружног суда у Београду Кж. 660/94 од 28. јула 1994.године).

"За постојање кривичног дела угрожавања опасним оруђем при тучи и свађи довољно је да се окривљени машио пиштоља при свађи са оштећеним. Окривљени је критичном приликом изашао из свог аутомобила са пиштољем у руци, а то значи да се машио опасног оруђа док се налазио у возилу, да би потом ово оружје усмерио према оштећеном. Машити се оружја, опасног оруђа или средства подобног да се тело тешко повреди и здравље тешко наруши подразумева такве радње које показују намеру учиниоца да то оружје или оруђе употреби, односно телесни покрет који код оштећеног ствара утисак да ће до употребе таквог средства стварно и доћи. Ради се о апстрактној опасности што значи да није потребно утврђивати да је у конкретном случају заиста и доведен у опасност телесни интегритет оштећеног" (пресуда Окружног суда у Новом Саду Кж. 242/2005 од 6. октобра 2005.године).

"Свађа представља оштро усмено обрачунавање које је праћено узајамним претњама и погрдним изразима тако да некада по свом интензитету указује на могућност да се изроди у тучу. Машити се за неко оружје, опасно оруђе или друго средство значи да се оно узима у руку и манипулише њиме на начин који указује на спремност учиниоца да такво средство и буде употребљено" (решење Окружног суда у Београду Кж. 453/2007 од 27. марта 2007.године).

Такође, на овом месту треба указати и на правно схватање садржано у пресуди Окружног суда у Београду Кж. 1689/93 у којој се истиче да за постојање овог кривичног дела није потребно да је учинилац "испољио жељу" за употребом опасног средства, већ је довољно само да се за време туче или свађе машио оваквог средства (Симић, Петровић, 2002 : 52).

Сматрамо да се овакви поступци учесника туче и свађе не могу сматрати машањем у смислу инкриминације овог кривичног дела јер се не може свако дохватање предмета који могу послужити за извршење овог дела сматрати радњом његовог извршења. То може бити само она радња којом извршилац жели да постигне одређени ефекат на психичком плану код пасивног субјекта (Стојановић, 2012 : 432), што би у овом случају значило да код њега створи уверење да ће оружје или опасно оруђе према њему употребити. На основу изложеног сматрамо да је друго схватање по коме је поред дохватања оружја или опасног оруђа потребна и намера или спремност да се исто употреби, исправно, те да је у духу ове законске одредбе (Стојановић, Перић, 1996 : 90).

Сама радња машања је свршена оног момента када је оружје или опасно оруђе дохваћено и стављено у приправност тако да је готово за дејство. У случају ватреног оружја то би била ситуација узимање оружја у руке, довођење у положај према лицу и стављање метка у цев. Хладно оружје је доведено у положај приправности када је његова оштрица уперена према противнику и када се држи у таквом положају да је у сваком моменту могуће задавање ударца. Да би се остварила радња извршења дела употребљено средство не мора да буде уперено према одређеном лицу, довољно је да такво средство буде доведено у позицију готовости.

С обзиром да се ово кривично дело може извршити на много начина што зависи од самог употребљеног средства, то ће се оцена да ли се учинилац машио опасног средства донети на основу фактичних околности под којима је дело извршено. Но, ово кривично дело не постоји чак и када је за време трајања свађе или туче учинилац "поседовао" оружје или опасно оруђе, али га се није машио, нити је на било који начин показао намеру да га употреби. На том становишту стоји и наша судска пракса :

"У ситуацији када је евентуално постојала свађа између оштећеног и окривљеног, а све то време окривљени је држао металну шипку у руци уз своје тело, не може се радити о постојању кривичног дела угрожавања опасним оруђем при тучи и свађи" (пресуда Окружног суда у Суботици Кж. 88/2007 од 13. марта 2007.године).

Кривично дело угрожавање опасним оруђем при тучи и свађи се може предузети радњом машања која је управљена на : а) оружје, б) опасно оруђе и в) друго средство које је подобно да се тело другог лица тешко повреди или да се здравље тешко наруши. Дакле, мора се радити о "опасним средствима" чија употреба може проузроковати смрт или тешку телесну повреду другог лица – учесника у тучи или свађи или неког трећег лица (Лазаревић, 1993 : 102).

Основни облик дела се може извршити свим врстама оружја, осим ватреним оружјем које је резервисано за квалификовани облик дела. Општи појам оружја је одређен у члану 3. став 1. тачка 1. Закона о оружју и муницији²⁸. Према овом законском решењу "под оружјем се подразумева свака ручно преносива направа израђена или прилагођена да под притиском ваздуха, барутних и других гасова или другог потисног средства може избацити зрно, куглу, сачму или неки други пројектил, односно распршити гас или течност, као и друга направа која је намењена за самоодбрану или напад, лов или спорт". Но, као оружје се не сматрају уређаји за хумано лишавање живота животиња, алати и имитације оружја које не користе муницију са барутним пуњењем.

²⁸ *Службени гласник РС*, бр. 20/15.

Дакле, све врсте оружја, осим ватреног оружја наведене у Закону о оружју и муницији, могу бити употребљене као средство извршења основног облика кривичног дела из члана 124. КЗ ако су због својих карактеристика подобне да буду употребљене при тучи и свађи.

Иначе, у правној теорији се под оружјем подразумева сваки предмет чија је основна намена вршење напада или пружање одбране.

Под оруђем се подразумевају средства која су претежно намењена за обављање каквог посла, али се њима може тело другог лица тешко повредити или здравље тешко нарушити. Дакле, то су предмети различите употребне намене, али којима није примарна сврха да се употребе за борбу (Ђорђевић, 2011 : 28). Обично се ради о разним алатима и направама која служе у домаћинству или за обављање разних корисних делатности као што су : чекић, мотика, виле, нож, коса, секира, сатара и др. У том смислу судска пракса пружа интересантан пример : "Шрафцигер представља средство подобно да се тело тешко повреди. Тако ово кривично дело угрожавања телесног интегритета постоји када се при свађи са оштећеним окривљена машила шрафцигера – средства подобног да се тело тешко повреди, на тај начин што га је узела из фијоке ормана, а затим уперила према оштећеном говорећи му ‘’убићу те, па нека те робијам" (пресуда Окружног суда у Београду Кж. 369/2002 од 13.марта 2002.године).

Битно је за постојање овог кривичног дела да се ради о "опасном" оруђу. То је, дакле, сваки предмет чија основна намена није доношење телесних повреда, али се за њихово проузроковање може употребити (Радовановић, Ђорђевић, 1977 : 92).

Други предмети могу бити производ људског рада (столица, флаша, цигла, пепељара) или део природе (камен, дрво, грумен земље). При томе, је важно да се ради о таквим предметима који могу да буду подобни да се њима тело другог лица тешко повреди или да му се здравље тешко наруши. Такви предмети су на пример камен, дрво, цигла и др. Но, то могу да буду и предмети који нису у чврстом стању (врела вода или пара, опасне хемикалије, отрови).

Имајући у виду да је заједничка карактеристика свих предмета који се могу употребити за извршење овог кривичног дела – "да су подобна за наношење тешке телесне повреде, тешког нарушавања здравља или лишења живота" неког лица, она се могу означити и као "опасна" средства.

Но, за постојање кривичног дела потребно је испуњење још једног елемента објективног карактера. То значи да се радња извршења предузима : а) у одређено време и б) на одређеном месту- у току одвијања туче или свађе.

Туча и свађа представљају објективни елемент овог кривичног дела – радња извршења се предузима управо за време, у току трајања "опасне туче и свађе". Посезање извршиоца за опасним средством мора да буде учињено "само" за време постојања, дешавања и у току трајања (од почетка до окончања) туче или свађе, при чему туча у смислу овог кривичног дела не мора да се тумачи у оквирима кривичног дела из члана 123. КЗ (Lazarević, Vučković, Vučković, 2004 : 403).

Уколико се лице машило опасног средства пре избијања туче или свађе, па га је већ држало у рукама у време када је дошло до избијања физичког или вербалног обрачуна, тада неће постојати ово кривично дело. На том становишту стоји и домаћа судска пракса :

"Када је окривљени пре започињања свађе са оштећеним у руци имао гвоздену цев дужине 60 цм које се није машио у току свађе са оштећеним, нема битног елемента кривичног дела угрожавања опасним оруђем при тучи или свађи. Окривљени је гвоздену цев која је средство подобно да тело тешко повреди и здравље тешко наруши држао подигнуту у висини стомака. У поступку је утврђено да се окривљени критичном приликом није машио средства подобног да тело тешко повреди, јер нема доказа да је он кренуо ка оштећеном са наведеним средством или да је истим манипулисао" (пресуда Врховног суда Србије Кзз. 75/2003 од 20.новембра 2003.године).

Такође, нема овог кривичног дела ни ако се учесник туче или свађе машио за оружје, опасно оруђе или друго средство након окончања физичког или вербалног сукоба.

У том смислу је и наша судска пракса заузела одговарајуће становиште : "Не постоји кривично дело угрожавања опасним оруђем при свађи када се окривљени машио опасног оруђа – металног профила након што се свађа завршила, тако што отрчи за оштећеним и покуша да га удари. Суд је утврдио да је између окривљеног и оштећеног постојала свађа, да се свађа завршила, а да је оштећени напустио место свађе, да је затим окривљени дохватио метални профил, потрчао за оштећеним и покушао да га удари, да би оштећени поступајући у нужној одбрани извадио пиштољ и погодио оштећеног у ногу. У конкретном случају је правилно суд утврдио да је окривљени критичном приликом у руци држао метални профил који представља средство подобно да се тело тешко повреди. Међутим, није утврђено да се окривљени за метални профил машио при свађи, већ супротно да је исти држао у руци након што је свађа престала и оштећени се окренуо да напусти место догађаја. Како је окривљени са металним профилем држећи га подигнутим увис кренуо за оштећеним низ пут како би га сустигао и ударио, а што се све дешавало након престанка свађе када се оштећени удаљавао низ пут и када нису били у вербалном сукобу, то је правилан закључак суда да је доказано да се окривљени металног профила није машио приликом свађе као битног елемента кривичног дела" (пресуда Окружног суда у Београду Кж. 236/2004 од 19. фебруара 2004.године).

Исто тако, за постојање дела није од утицаја ко је тучу или свађу изазвао или започео, као ни то да ли је извршилац дела све време учествовао у тучи или свађи или само у појединим периодима њиховог временског одвијања.

Важно је само да се учинилац кривичног дела машио оружја, оруђа или другог опасног средства за време док су туча или свађа трајали. У том смислу је и схватање изложено у пресуди Врховног суда Србије Кж. 138/69 према коме за остварење овог кривичног дела није нужно да се учинилац машио опасног средства у самом тренутку док траје свађа, тј. док учесници у свађи вичу један на другога, односно прете један другоме или се међусобно вређају. Ово дело постоји и када један учесник у свађи на тренутак

прекине свађање да би се домогао опасног средства – оружја, па се затим таквог оружја и маши да би тиме још више потенцирао ту атмосферу и на тај начин, у ствари, и наставио тучу.

Појам туче и свађе не одређује Кривични законик. До сада је ове појмове, односно њихову садржину одређивала правна теорија и судска пракса. Тако се под тучом у смислу инкриминације овог дела, за разлику од кривичног дела учествовање у тучи, подразумева свако физичко обрачунавање између два или више лица. При томе није неопходно да туча има кривичноправна обележја због којих се сматра "опасном" тучом (када је у њој неко лице лишено живота или је другоме нанета тешка телесна повреда), већ се може радити и о „обичној“ тучи која је санкционисана нормама прекршајног права.

Свађа је препирка, односно вербална расправа између два или више лица коју карактерише жестина, оштрина, вика, у којој се размењују грубе и непристојне речи, увреде, па чак и претње. Она подразумева препирку између два или више лица која се још увек није претворила у физичко обрачунавање (а не зна се и да ли хоће), али прети да доведе до тога. Шта више, често се догађа да свађа касније у свом току прерасте у тучу, али то није неопходно за постојање овог кривичног дела (Чејовић, Миладиновић, 1995 : 179). Свађа се, тако, сматра као вербални обрачун два или више лица који је праћен употребом грубих и погрдних речи, израза, псовки и претњи који по свом интензитету указује да може да прерасте у тучу (Јовашевић, Икановић, 2012 : 42-43).

Но, у току 2016.године донет је Закон о јавном реду и миру, који је приликом прописивања одговорности и кажњивости за поједине прекршаје против јавног реда и мира изричито одредио појам : а) свађе и б) туче.

Свађа је према члану 7. Закона о јавном реду и миру вербални сукоб између два или више лица, док је вика вербално изражавање јаког интензитета. Битно је да се радња извршења предузима на јавном месту. Јавно место је простор доступан неодређеном броју лица чији идентитет није унапред одређен, под истим условима или без посебних услова,

али је то и место које је доступно погледу или чујности са јавног места или је последица наступила на јавном месту.

Туча је према члану 9. Закона о јавном реду и миру узајамно вршење насиља између два или више лица које се састоји у задавању удараца руком, другим деловима тела или предметима. У овом случају туча се састоји из две алтернативно предвиђене радње извршења. То су : а) изазивање туче – стварање опасне ситуације из које може да се изроди физички обрачун два или више лица чиме се ствара непосредна опасност за живот и тело људи на јавном месту и б) учествовање у тучи – суделовање у физичком обрачунавању, ударању рукама, ногама и другим деловима тела са другим лицима, односно употреба опасних средстава управљених на повреду тела других лица.

Разлог за инкриминацију овог кривичног дела налази се у томе што приликом посезања за опасним средствима приликом одвијања туче и свађе постоји већа вероватноћа да ће та средства заиста и бити употребљена. Наиме, учесници у тучи или свађи су узбуђени, изазвани међусобним вређањем, ударањем или дугим нападима и често се налазе у афектном стању, што се може одразити на њихову свест и брзо доношење одлука, без размишљања о њиховим последицама (Јовашевић, 2003 : 94-96).

3.2.2. Последица кривичног дела

Последица овог кривичног дела је апстрактно угрожавање живота и телесног интегритета човека. То значи да се машањем, посезањем за опасним средством при тучи и свађи ствара општа, апстрактна (Лазаревић, 2005 : 396) опасност за живот, телесни интегритет и здравље људи.

Но, у правној теорији има и таквих схватања која сматрају да се као последица овог кривичног дела јавља конкретна опасност (Чејовић, 2006 : 462).

Сматрамо да је исправније прво мишљење јер за остварење бића овог кривичног дела није потребно да је за неко лице непосредно, блиско и стварно наступила конкретна

опасност, с обзиром да она настаје предузимањем напада према неком лицу, у ком би случају већ постојао покушај тешке телесне повреде или покушај убиства.

Кривично дело из члана 124. КЗ је довршено моментом довођења у приправност опасног средства. На том становишту стоји и наша судска пракса : "За постојање кривичног дела угрожавања опасним оруђем при тучи и свађи није нужно да се оштећени осећа угроженим. Ово дело је свршено самим машањем опасног оруђа у тучи или свађи, па стога изјава оштећеног да се није осећао угрожено критичном приликом не може ослободити окривљеног од одговорности јер је у питању субјективни доживљај или осећај који се различито манифестује у зависности од личних или карактерних особина сваког лица као што су храброст, искуство у сличним ситуацијама, док је објективна последица овог кривичног дела апстрактна опасност. Стога је умишљај код окривљеног ограничен на свест о томе да се приликом свађе машио за опасно оруђе" (пресуда Окружног суда у Суботици Кж. 325/2009 од 2. јуна 2009.године).

Природа овог кривичног дела искључује могућност покушаја, а чак и када би покушај дела био могућ, то не би било од значаја јер због висине запрећене казне извршилац покушаја не би био кажњен.

Наиме, код кривичних дела са апстрактном опасношћу као последицом, дело је свршено самим моментом предузимања законом прописане радње извршења (Стојановић, Перић, 1996 : 90). Стога последица дела није елеменат његовог бића, па је није ни потребно доказивати у спроведеном кривичном поступку извођењем личних и материјалних доказа.

3.2.3. Учиниолац кривичног дела

Учиниолац овог кривичног дела може бити свако лице које се при тучи или свађи маши опасног средства. Важно је само да је испуњен услов који подразумева да је учиолац предузео радњу извршења у одређено време - за време одвијања, дакле, док траје туча или свађа.

Међутим, ипак треба нагласити да учинилац овог дела не може бити службено лице које примењује законска овлашћења у спречавању вршења кривичних дела или успостављања нарушеног јавног реда и мира (Стојановић, 2012 : 432).

Пасивни субјект овог кривичног дела је једно или више лица чији су живот или тело били угрожени радњом извршиоца који се машио оружја, оруђа или другог средства којим је дело извршено.

По природи ствари до су најчешће лица која су учесници туче или свађе у којој се неко машио опасног предмета. Међутим, то могу бити и друга лица која нису непосредни или посредни учесници туче или свађе, већ посматрачи, случајни пролазници или лица која су се у тучу или свађу умешала ради раздвајања супротстављених страна или ради смиривања сукоба.

3.3. Тежи облик кривичног дела

За разлику од ранијих законских решења овог кривичног дела из Кривичног законика ФНР Југославије (1951.) и Кривичног закона СР Србије (1977.), Кривични законик Републике Србије (2005.) данас у ставу 2. члана 124. предвиђа тежи, квалификовани облик овог кривичног дела. За ово је дело прописана кумулативно казна затвора у трајању до две године и новчана казна (што је реткост у савременом кривичном праву да се за кривична дела против живота и тела прописују новчане казне).

Тежи облик дела је квалификован средством којим се предузима радња извршења основног дела. Наиме, ово дело постоји ако се учинилац при тучи или свађи маши за ватрено оружје. Својство ватреног оружја којим се животу и телесном интегритету другог лица или других лица могу нанети знатно теже последице представља квалификаторну околност за коју Законик прописује поштрено кажњавање (Симић, Трешњев, 2010 : 105).

Према члану 3. Закона о оружју и муницији²⁹ оружје је ручно преносива направа израђена или прилагођена да под притиском ваздуха, барутних и других гасова или другог потисног средства може избацити зрно, куглу, сачму или неки други пројектил, односно распршити гас или течност и друга направа која је намењена за самоодбрану или напад, лов или спорт, с тим што се, оружјем не сматрају уређаји за хумано лишавање живота животиња, алати и имитације оружја које не користе муницију са барутним пуњењем. У кривичноправном смислу могу бити релевантне и имитације оружја. То су предмети који су спољашњим изгледом слични или једнаки оружју, али их није могуће употребити или преправити у ватрено оружје.

Најзначајнију и најопаснију врсту оружја представља ватрено оружје. То је оружје које, под притиском барутних гасова, из цеви избацује пројектил. Закон разликује више врста ватреног оружја. То су : митраљез, пушкомитраљез, аутоматска пушка, аутомат, пиштољ, револвер, пушка са олученим цевима (једнометна, репетирајућа, полуаутоматска), пушка са глатким цевима (једнометна и двоветна, репетирајућа, полуаутоматска), комбинована пушка (са олученим и неолученим цевима), пушке, пиштољи и револвери са ивичним паљењем (малокалибарско оружје).

Такође, Закон разликује и следеће врсте ватреног оружја. То су : а) кратко ватрено оружје, б) дуго ватрено оружје, в) аутоматско ватрено оружје, г) полуаутоматско ватрено оружје, д) репетирајуће ватрено оружје и њ) једнометно и двоветно ватрено оружје.

При томе је Закон и дефинисао поједине врсте ватреног оружја. Тако је кратко ватрено оружје оно оружје чија дужина цеви не прелази 30 цм, односно чија укупна дужина не прелази 60 цм. Дуго ватрено оружје представља оружје чија дужина цеви прелази 30 цм, односно чија укупна дужина прелази 60 цм. Аутоматско ватрено оружје је такво оружје које се после испаљеног метка аутоматски пуни и које може једним притиском обарача испалити најмање два и више метака један за другим, без поновног ручног пуњења оружја. Као полуаутоматско ватрено оружје се сматра оно оружје које се после сваког испаљеног метка аутоматски пуни и које једним притиском обарача не може

²⁹ Службени гласник РС, бр. 20/15.

испалити више метака. Репетирајуће ватрено оружје је такво оружје код којег се после испалења следећи метак из магацина или оквира ручно уводи у положај за испалење. Једнометно и двоветно ватрено оружје чини оружје које нема магацин или оквир за муницију.

V. ТУЧА У СУДСКО-СТАТИСТИЧКОЈ ПРАКСИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

1. Увод

Да би излагање о кривичним делима туче којима се конкретно (члан 123. КЗ) или апстрактно (члан 124. КЗ) угрожава телесни интегритет другог (или других) лица у кривичном праву Републике Србије било потпуно, потребно је да поред теоријске анализе законских решења о овим кривичним делима у позитивном законодавству, анализирамо и њихов обим, начин, динамику, структуру и тенденције испољавања у судско-статистичкој пракси.

У овој анализи су коришћени статистички подаци који се објављују у билтенима Републичког завода за статистику Републике Србије у периоду 2006-2016. године, а то је управо период примене позитивног кривичног законодавства до данас.

У овом делу рада, прво ће се анализирати стање криминалитета уопште у Републици Србији, а потом и учешће кривичних дела против живота и тела (крвни деликти), и то како по обиму, тако и по динамици испољавања, и коначно, према структури кривичних дела угрожавања телесног интегритета у периоду 2006-2016. године.

Прво ћемо анализирати податке о пунолетним³⁰, а потом и о малолетним³¹ учиниоцима кривичних дела туче (који се иначе често јављају управо као извршиоци ових кривичних дела).

2. Обим, динамика и структура кривичних дела туче

На почетку овог излагања ћемо се упознати са општим стањем и трендовима: а) криминалитета уопште, б) кривичних дела против живота и тела и в) кривичних дела из члана 123. КЗ – учествовање у тучи и г) кривичних дела из члана 124. КЗ – угрожавање опасним оруђем при тучи и свађи.

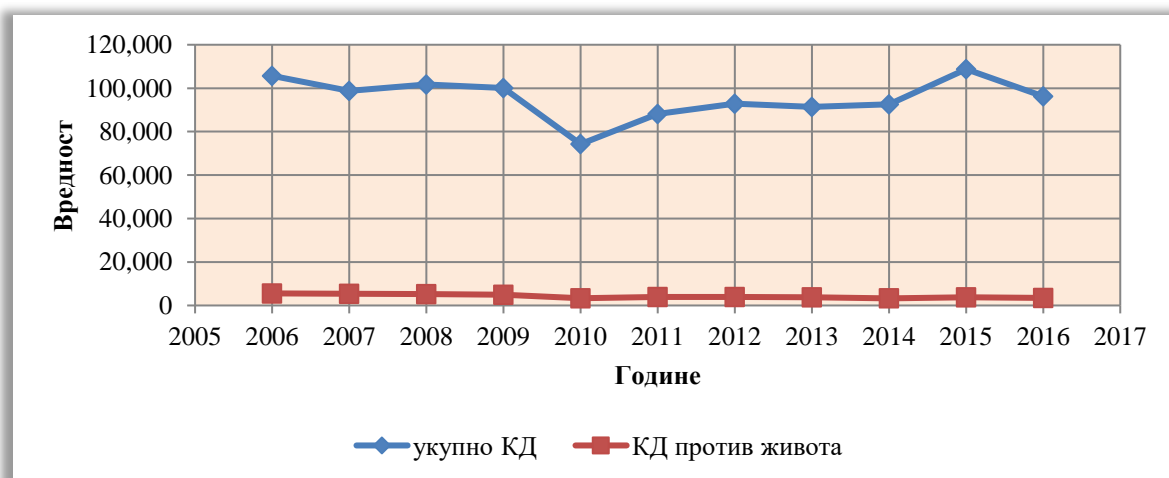
³⁰ Подаци за пунолетна осуђена лица су садржани у следећим документима: Билтен Републичког завода за статистику број 490, Београд, 2009., Билтен Републичког завода за статистику број 502, Београд, 2009., Билтен Републичког завода за статистику број 514, Београд, 2010., Билтен Републичког завода за статистику број 529, Београд, 2010., Билтен Републичког завода за статистику број 546, Београд, 2011., Билтен Републичког завода за статистику број 558, Београд, 2012., Билтен Републичког завода за статистику број 576, Београд, 2013., Билтен Републичког завода за статистику број 588, Београд, 2014., Билтен Републичког завода за статистику број 603, Београд, 2015., Билтен Републичког завода за статистику број 617, Београд, 2016., Билтен Републичког завода за статистику број 618, Београд, 2016. и Билтен Републичког завода за статистику број 629, Београд, 2017.

³¹ Подаци за малолетна осуђена лица садржани су у следећим документима: Билтен Републичког завода за статистику број 491, Београд, 2009., Билтен Републичког завода за статистику број 505, Београд, 2009., Билтен Републичког завода за статистику број 513, Београд, 2010., Билтен Републичког завода за статистику број 528, Београд, 2010., Билтен Републичког завода за статистику број 547, Београд, 2012., Билтен Републичког завода за статистику број 559, Београд, 2012., Билтен Републичког завода за статистику број 577, Београд, 2013., Билтен Републичког завода за статистику број 589, Београд, 2014., Билтен Републичког завода за статистику број 604, Београд, 2015., Билтен Републичког завода за статистику број 618, Београд, 2016. и Билтен Републичког завода за статистику број 630, Београд, 2017.

Табела 1. Обим и динамика кривичних дела против живота и тела и укупног броја извршених кривичних дела пунолетних лица у Републици Србији у периоду 2006-2016. године

година	укупно КД	КД против живота	процентуални удео
2006.	105.701	5.547	5.25
2007.	98.702	5.364	5.43
2008.	101.723	5.297	5.21
2009.	100.026	4.912	4.91
2010.	74.279	3.381	4.55
2011.	88.207	3.908	4.43
2012.	92.879	3.923	4.22
2013.	91.411	3.734	4.08
2014.	92.600	3.268	3.53
2015.	108.759	3.818	3.51
2016.	96.237	3.451	3.59

Графикон 1. Приказ укупног броја кривичних дела против живота и тела и броја извршених кривичних дела пунолетних лица из табеле 1

Графикон 2. Приказ процентуалног удела кривичних дела против живота и тела у односу на број извршених кривичних дела пунолетних лица из табеле 1

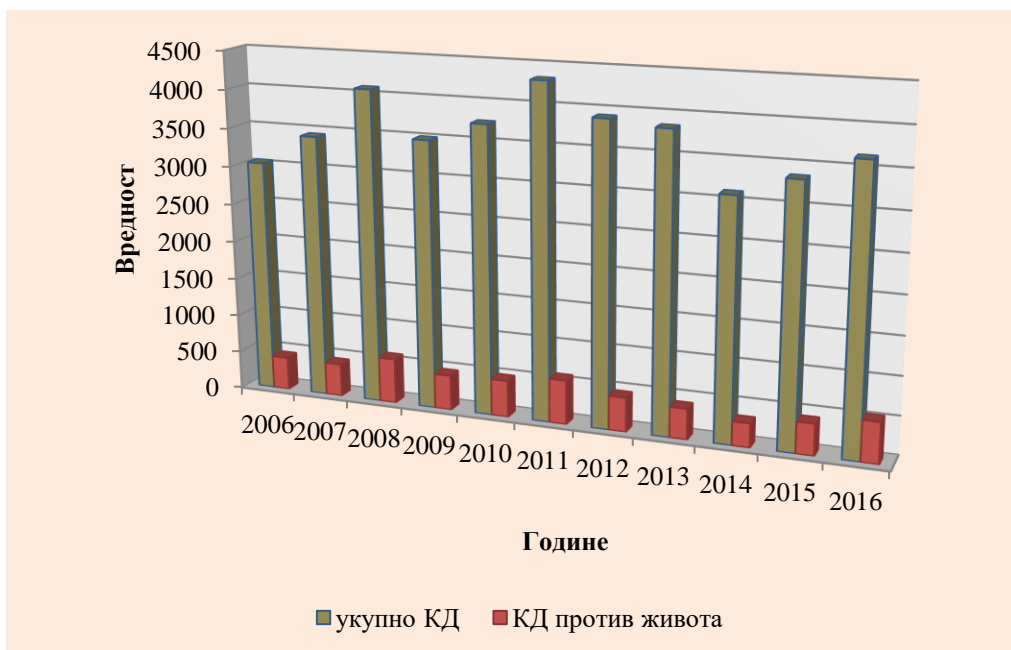

Анализирајући статистичке податке у периоду 2006-2016. године у Републици Србији који се односе на укупан број извршених кривичних дела, односно број извршених кривичних дела против живота и тела пунолетних лица можемо закључити следеће: 1) највећи број кривичних дела уопште у Србији је извршен 2015. године (108.759 дела), односно 2006.године (105.701 дело), док се у међувремену тај број кретао од најмање извршених кривичних дела у току 2010. године – 74.279 дела (мање за трећину у односу на 2015. годину) и следеће 2011. године – укупно 88.207 дела, 2) у истом периоду највише кривичних дела против живота и тела (крвни деликти) је извршено управо 2006.године – 5.547 дела и следеће две године, и то 2007. године – 5.364 дела и 2008. године – 5.297 дела, од када ова кривична дела бележе константно смањење до краја посматраног периода на свега 3.451 дело у току 2016. године и 3) мали је удео кривичних дела против живота и тела у укупном криминалитету јер ова дела учествују од максималних 5,43 % у току 2007.године, односно 5,25 % у току 2006. године до 3,53 % 2014. године или 3,51 % 2015.године у укупном криминалитету у Србији, иако је несумњиво да се ради о најтежим делима која су управљена на личност човека.

Табела 2. Обим и динамика кривичних дела против живота и тела и укупног броја извршених кривичних дела малолетних лица у Републици Србији у периоду 2006-2016. године

Година	укупно КД	КД против живота	процентуални удео
2006.	3.041	436	14.34
2007.	3.434	432	12.58
2008.	4.085	592	14.49
2009.	3.497	461	13.18
2010.	3.747	482	12.86
2011.	4.323	582	13.46
2012.	3.913	451	11.53
2013.	3.844	404	10.51
2014.	3.110	316	10.16
2015.	3.355	414	12.33
2016.	3.643	535	14.69

Графикон 3. Приказ укупног броја кривичних дела против живота и тела и броја извршених кривичних дела малолетних лица из табеле 2

Графикон 4. Приказ процентуалног удела кривичних дела против живота и тела у односу на број извршених кривичних дела малолетних лица из табеле 2

За потпуну анализу о месту кривичних дела угрожавања телесног интегритета у Републици Србији, потребно је да анализирамо и податке о обиму, динамици и структури

кривичних дела које врше малолетници, јер се поред имовинских кривичних дела и кривичних дела против јавног реда и мира, најчешће ова лица јављају као извршиоци (или саучесници) управо код крвних деликата.

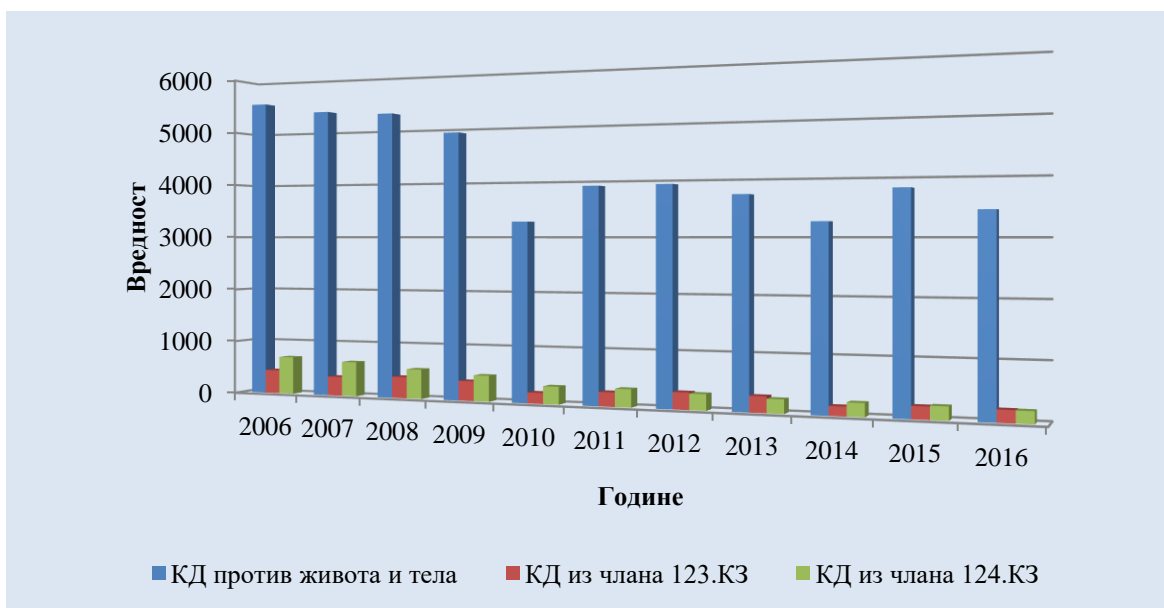
На основу статистичких података за период 2006-2016. године закључујемо следеће: 1) малолетници су највећи број кривичних дела уопште извршили у току 2011.године и то 4.323 дела, односно 2008. године – 4.085 дела. Најмање су ова лица вршила кривична дела у 2006. години – "свега" 3.041 дело, односно 2014. године – 3.110 дела (што чини четвртину или петину мање извршених кривичних дела него у време када је забележен њихов максималан број), 2) у истом периоду највише кривичних дела против живота и тела малолетници су извршили управо 2008. године (592 дела), односно 2011.године (582 дела). Најмање су се малолетници јављали као учиниоци крвних деликата у току 2014. године када су извршили "свега" 316 дела, што чини 10 % од укупног броја извршених кривичних дела те године и 3) малолетници у малом броју случајева учествују у вршењу кривичних дела против живота и тела у односу на укупан криминалитет. Но, тај је проценат (за разлику од апсолутних бројева) већи и то два до три пута у односу на пунолетне учиниоце ових кривичних дела. Тако малолетници у вршењу кривичних дела против живота и тела учествују са 10,16 % у току 2014. године (када је забележен најмањи удео) до 14,69 % у току 2016. године или 14,49 % у току 2008. године (када су ова дела учествовала у највећем проценту – око 1/6), за разлику од пунолетних лица која у овим кривичним делима учествују од минималних 3,51 % у току 2015. године до максималних 5,43 % у току 2007. године.

Даље, следи анализа (обима, динамике и структуре) кривичних дела угрожавања телесног интегритета човека путем туче. Прво ћемо анализирати стање код пунолетних лица.

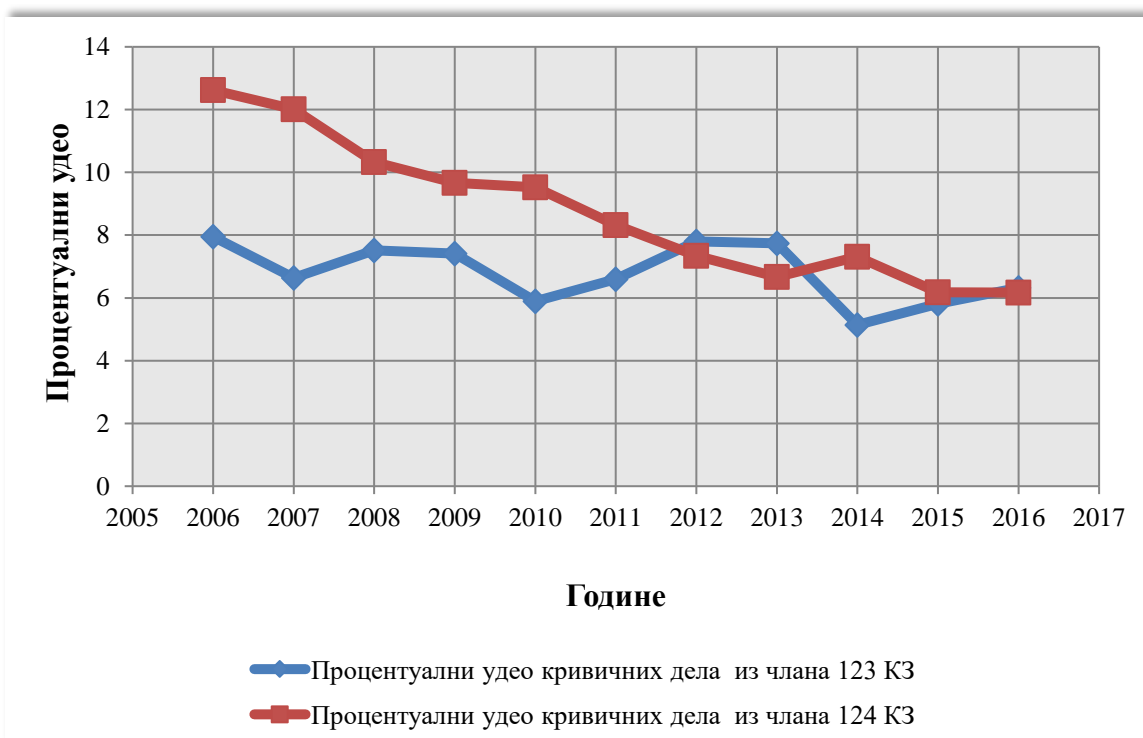
Табела 3. Учешће кривичних дела туче пунолетних лица у кривичним делима против живота и тела у Републици Србији у периоду 2006-2016. године

Година	КД против живота и тела	КД из члана 123.КЗ	процентуални удео	КД из члана 124.КЗ	процентуални удео
2006.	5.547	441	7.95	700	12.62
2007.	5.364	356	6.64	644	12.01
2008.	5.297	398	7.51	547	10.33
2009.	4.912	364	7.41	475	9.67
2010.	3.281	199	5.89	322	9.52
2011.	3.908	258	6.60	325	8.32
2012.	3.923	306	7.80	288	7.34
2013.	3.734	289	7.74	249	6.67
2014.	3.268	168	5.14	239	7.31
2015.	3.818	222	5.81	236	6.18
2016.	3.451	218	6.32	213	6.17

Графикон 5: Приказ учешћа кривичних дела туче пунолетних лица у кривичним делима против живота и тела из табеле 3

Графикон 6. Приказ процентуалног удела кривичних дела туче пунолетних лица у кривичним делима против живота и тела из табеле 3

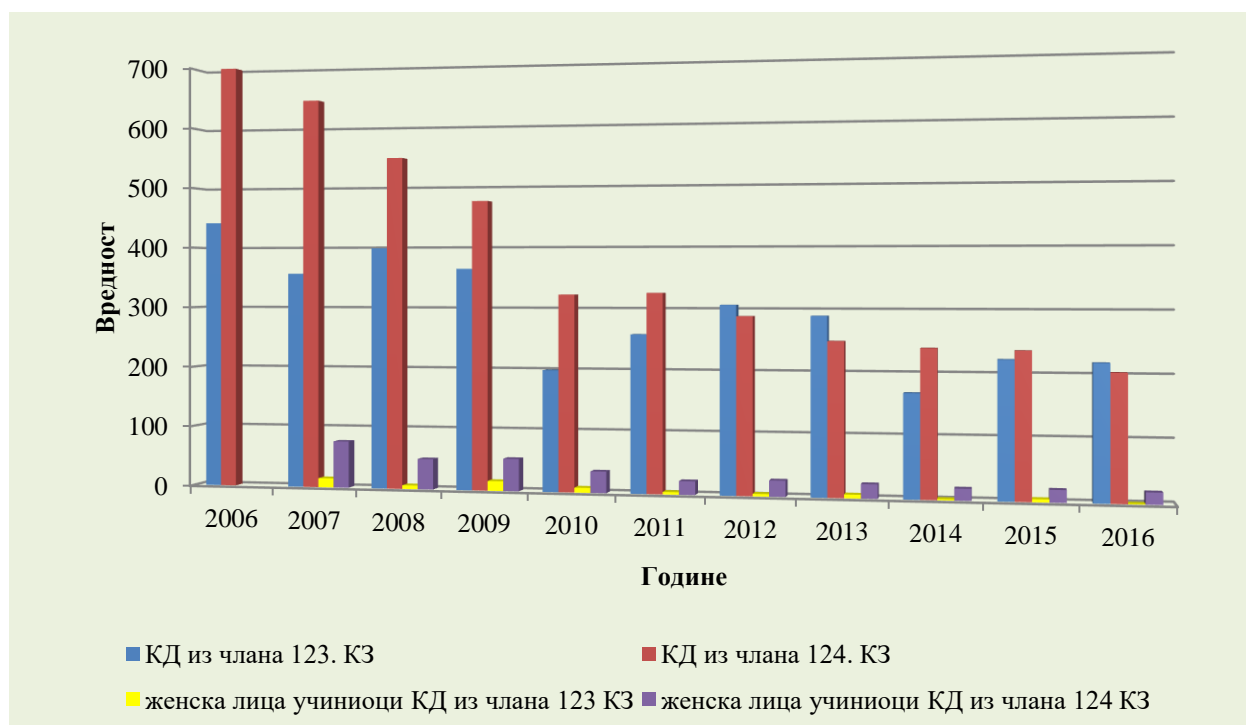

Табела 4. Учешће пунолетних женских лица као учинилаца кривичних дела туче у Републици Србији у периоду 2006-2016. године

година	КД из члана 123.КЗ	женска лица	процент уални удео	КД из члана 123.КЗ	женска лица	процент уални удео
2006.	441	-	-	700	-	-
2007.	356	15	4.21	644	77	11.96
2008.	398	6	1.51	547	50	9.14
2009.	364	16	4.40	475	53	11.16
2010.	199	8	4.02	322	35	10.87
2011.	258	4	1.55	325	22	6.77
2012.	306	4	1.31	288	26	9.03
2013.	289	6	2.08	249	23	9.24
2014.	168	2	1.19	239	19	7.95
2015.	222	5	2.25	236	20	8.47
2016.	218	1	0.46	203	19	9.36

НАПОМЕНА: У току 2006. године није вођена статистичка евиденција о полу учинилаца кривичних дела, ни код пунолетних, ни код малолетних лица.

Графикон 7. Приказ учешћа пунолетних женских лица као учинилаца кривичних дела туче из табеле 4

Графикон 8. Приказ процентуалног удела пунолетних женских лица као учинилаца кривичних дела туче из табеле 4

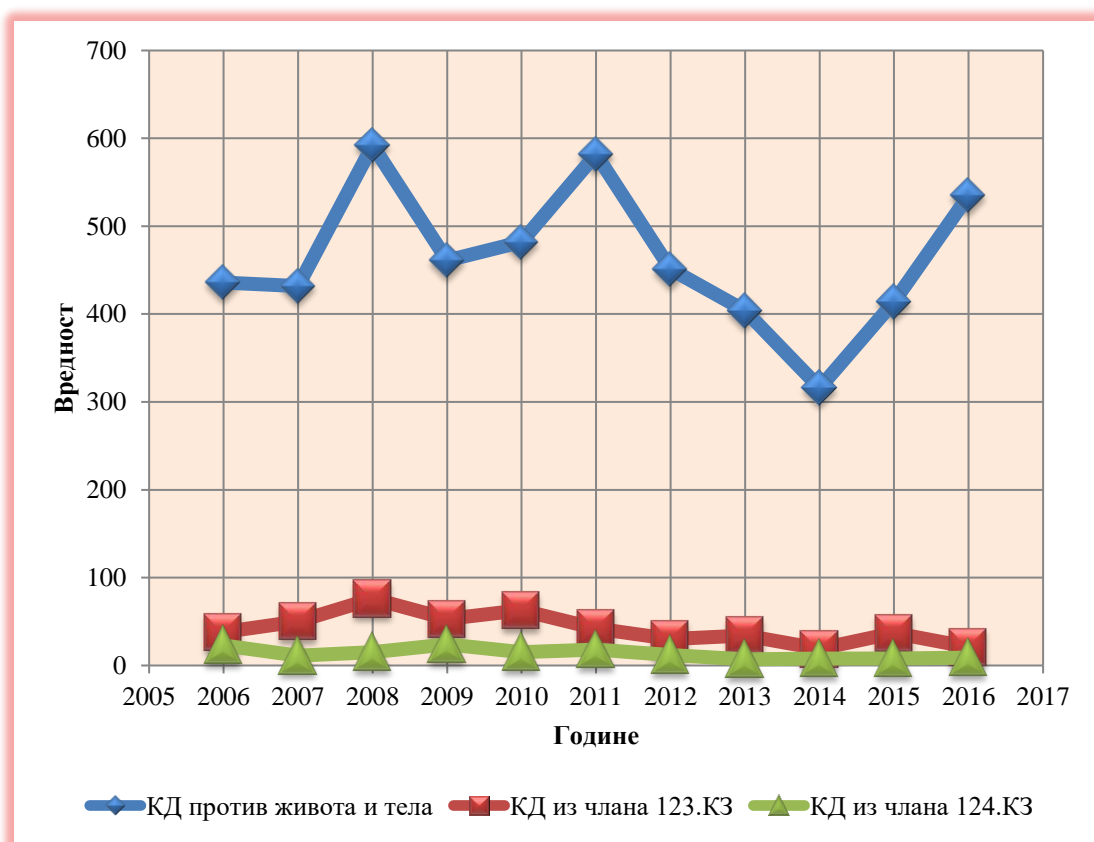
Када се анализирају статистички подаци за период 2006-2016. године у Републици Србији који се односе на укупан број извршених кривичних дела против живота и тела, односно кривичних дела туче од стране пунолетних учинилаца, односно према њиховом полу, закључујемо следеће: 1) највећи број кривичних дела против живота и тела (крвни деликти) је извршен управо прве посматране 2006. године – 5.547 дела, као и следеће две године, и то 2007. године – 5.364 дела и 2008. године – 5.297 дела, од када ова дела бележе константно смањење све до краја анализираних периода, 2) у истом периоду највише кривичних дела учествовања у тучи из члана 123. КЗ је забележено такође првих година, и то: 2006. године – 441 дело (7,95 %), 2008. године – 398 дела (7,51 %) и 2009. године – 364 дела (7,41 %), односно 2007. године и то 356 дела (6,64 %). Најмање је ових кривичних дела евидентирано 2014. године – свега 168 дела (што чини 5,14 %) и 2015. године – 222 дела (или 5,81%), 3) пунолетна женска лица се ретко јављају као учиниоци кривичног дела

учествовања у тучи. Тако се само једно лице у току 2016. године (0,46 %) појавило као учинилац овог кривичног дела, односно два лица у току 2014. године (1,19 %) – што представља и њихово минимално учешће. Највише, и то 16 пунолетних жена је извршило кривично дело из члана 123. КЗ (4,40 %) у току 2009. године, 4) знатно је веће учешће броја извршених кривичних дела угрожавања опасним оруђем при тучи и свађи из члана 124. КЗ у посматраном периоду. Тако су ова кривична дела извршена од максималних 700 дела у току 2006. године (50 % више извршених дела ове врсте него кривично дело учествовања у тучи) или 644 дела у току 2007. године, од када ова дела бележе константан пад на "свега" 236 дела у току 2015. године или 239 дела у току 2014. године, 5) удео кривичних дела угрожавања опасним оруђем при тучи и свађи из члана 124. КЗ у укупном броју извршених кривичних делата је већи од учешћа другог кривичног дела угрожавања телесног интегритета из члана 123. КЗ. Тај се проценат креће од минималних 6,17 % у току 2016. године или 6,18 % у току 2015. године до максималних 12,01 % у току 2007.године (када је забележено двоструко повећање) и 12,62 % у току 2006. године када је евидентирано и максимално учешће ових дела у кривичним деликтима и 6) пунолетна женска лица се много чешће јављају као учиниоци кривичног дела из члана 124. КЗ и то чак пет пута више него код кривичног дела учествовања у тучи. Највише и то 77 жена је у току 2007. године извршило кривично дело из члана 124. КЗ (што чини 11,96 %), односно 53 жене у току 2009. године (са учешћем од 11,16 %), док је њихово минимално учешће у овом кривичном делу забележено 2011. године (6,77 %), док се у осталим посматраним годинама удео женских учинилаца ових кривичних дела кретао у распону од 8-12 %.

Табела 5. Учешће кривичних дела туче од стране малолетних лица у кривичним делима против живота и тела у Републици Србији у периоду 2006-2016. године

Година	КД против живота и тела	КД из члана 123.КЗ	процентуални удео	КД из члана 124.КЗ	процентуални удео
2006.	436	38	8.72	23	5.28
2007.	432	50	11.57	11	2.55
2008.	592	76	12.84	15	2.53
2009.	461	53	11.50	24	5.21
2010.	482	63	13.07	15	3.11
2011.	582	42	7.22	18	3.09
2012.	451	30	6.65	12	2.66
2013.	404	34	8.42	7	1.73
2014.	316	19	6.01	8	2.53
2015.	414	37	8.94	8	1.93
2016.	535	21	3.92	9	1.68

Графикон 9. Приказ учешћа кривичних дела туче од стране малолетних лица у кривичним делима против живота и тела из табеле 5

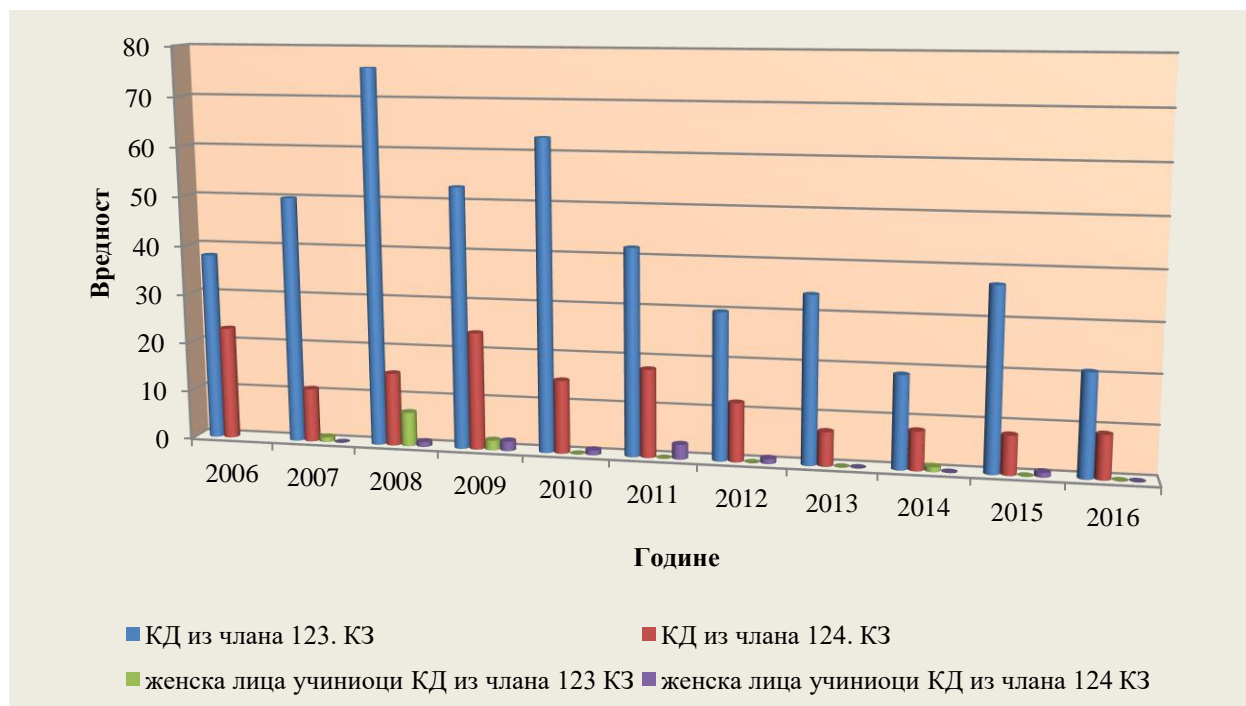
Графикон 10. Приказ процентуалног удела кривичних дела туче од стране малолетних лица у кривичним делима против живота и тела из табеле 5

Табела 6. Учешће малолетних женских лица као учинилаца кривичних дела туче у Републици Србији у периоду 2006-2016. године

година	КД из члана 123. КЗ	женска лица	процент уални удео	КД из члана 124. КЗ	женска лица	процент уални удео
2006.	38	-	-	23	-	-
2007.	50	1	2.00	11	0	0
2008.	76	7	9.21	15	1	6.67
2009.	53	2	3.77	24	2	8.33
2010.	63	0	0	15	1	6.67
2011.	42	0	0	18	3	16.67
2012.	30	0	0	12	1	8.33
2013.	34	0	0	7	0	0
2014.	19	1	5.26	8	0	0
2015.	37	0	0	8	1	12.50
2016.	21	0	0	9	0	0

Графикон 11. Приказ учешћа малолетних женских лица као учинилаца кривичних дела туче из табеле 6

Графикон 12. Приказ процентуалног удела малолетних женских лица као учинилаца кривичних дела туче из табеле 6

Када се анализирају статистички подаци за период 2006-2016. године у Републици Србији који се односе на укупан број извршених кривичних дела против живота и тела, односно кривичних дела туче од стране малолетних учинилаца (односно девојчица) долазимо до следећих закључака: 1) највећи број кривичних дела против живота и тела (крвни деликти) су малолетници извршили у току 2008. године (592 дела) и у току 2011. године (582 дела). Најмање су ова лица вршила кривична дела против живота и тела у току 2014. године (316 дела) и 2015. године (414 дела), 2) у истом периоду највише кривичних дела учествовања у тучи из члана 123. КЗ је забележено 2008. године – 76 дела и 2010. године – 63 дела, док је најмањи број ових дела забележен 2016. године – "свега" 21 дело (што је за више од 60 % мање у односу на максималан број дела ове врсте), односно у току 2015. године – 37 дела или прве посматране 2006. године – 38 дела, 3) процентуално посматрано највеће учешће кривичног дела учествовања у тучи од стране малолетника је забележено током 2010. године – 13,07 % и у току 2008. године – 12,84 %, док су ова дела у укупном броју крвних деликата учествовала најмање 2014. године (6,01 %) и 2016. године (3,92 %), 4) малолетна женска лица (девојчице) су се ретко јављале као учиниоци кривичног дела из члана 123. КЗ: ниједном у току 2010., 2011., 2012., 2013., 2015. и 2016. године, односно само једном у току 2007. и 2014. године. Највише је жена учествовало у тучи, и то седам лица у току 2008. године (9,21 %), 5) учешће малолетника као извршилаца кривичног дела угрожавања опасним оруђем при тучи и свађи је релативно мало. Тај се број кретао од минималних седам дела у току 2013. године (1,73 %) или осам дела у току 2014. године (2,53 %) и 2015. године (1,93 %), док је највећи број ових кривичних дела забележен 2009. године и то 24 дела (5,21 %) и 2006. године – 23 дела (са максималних 5,28 %) и 6) девојчице (малолетна женска лица) су се ретко јављале као учиниоци кривичног дела из члана 124. КЗ и то: ниједном у току 2007., 2013., 2014. и 2015. године, једном у току 2008., 2010., 2012. и 2015. године, док је највише, и то три девојчице са учешћем од 16,67 % учествовало у извршењу овог кривичног дела у току 2011. године, односно са 12,50 % у току 2015. године.

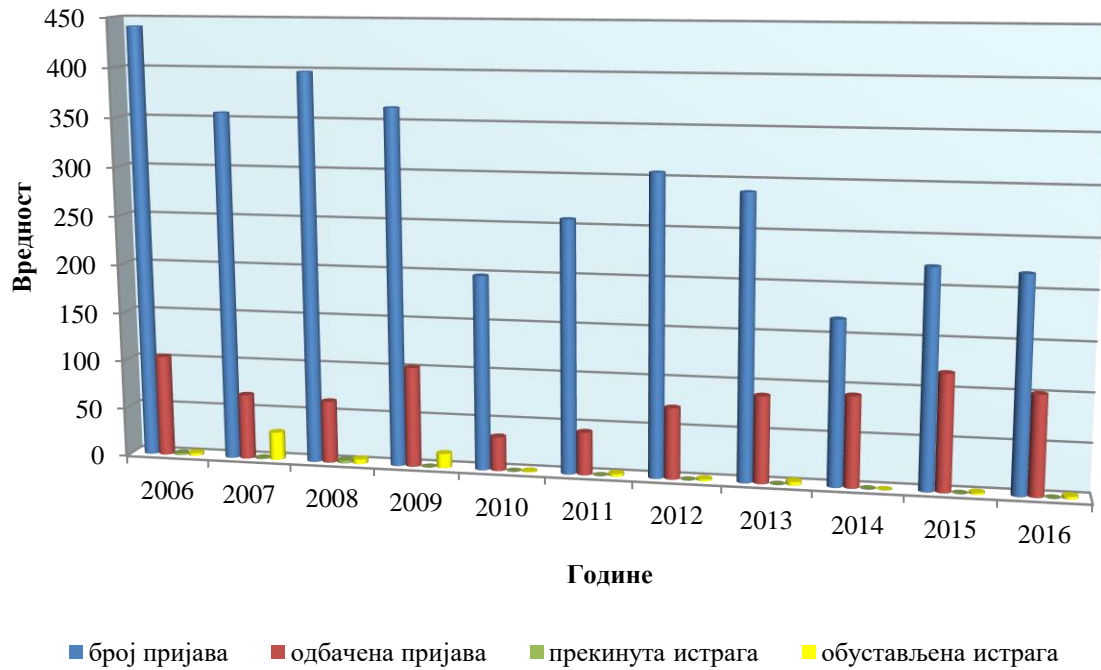
3. Политика кривичног гоњења за кривична дела туче

У наредним излагањима предмет анализе јесте начин окончања претходног кривичног поступка, како према пунолетним, тако и према малолетним учиниоцима кривичних дела туче којима се угрожава телесни интегритет. На овај начин се може доћи до података о ефикасности јавног тужилаштва у кривичном гоњењу учинилаца ових кривичних дела.

Табела 7. Начин окончања претходног поступка за пунолетне учиниоце кривичног дела из члана 123. КЗ Републици Србији у периоду 2006-2016. године

година	број пријава	одбачена пријава	процентуални удео	прекинута истрага	процентуални удео	обустављена истрага	процентуални удео
2006.	441	104	23.58	2	0.45	3	0.68
2007.	356	67	18.82	1	0.28	29	8.14
2008.	398	64	16.08	3	0.75	5	1.26
2009.	364	103	28.30	0	0	15	4.12
2010.	199	35	17.59	0	0	1	0.50
2011.	258	44	17.05	0	0	3	1.16
2012.	306	73	23.86	0	0	2	0.65
2013.	289	89	30.80	0	0	4	1.38
2014.	168	93	55.36	0	0	0	0
2015.	222	119	53.60	0	0	2	0.90
2016.	218	102	46,79	0	0	3	1.38

Графикон 13. Приказ начина окончања претходног поступка за пунолетне учиноце кривичног дела из члана 123. КЗ, према табели 7

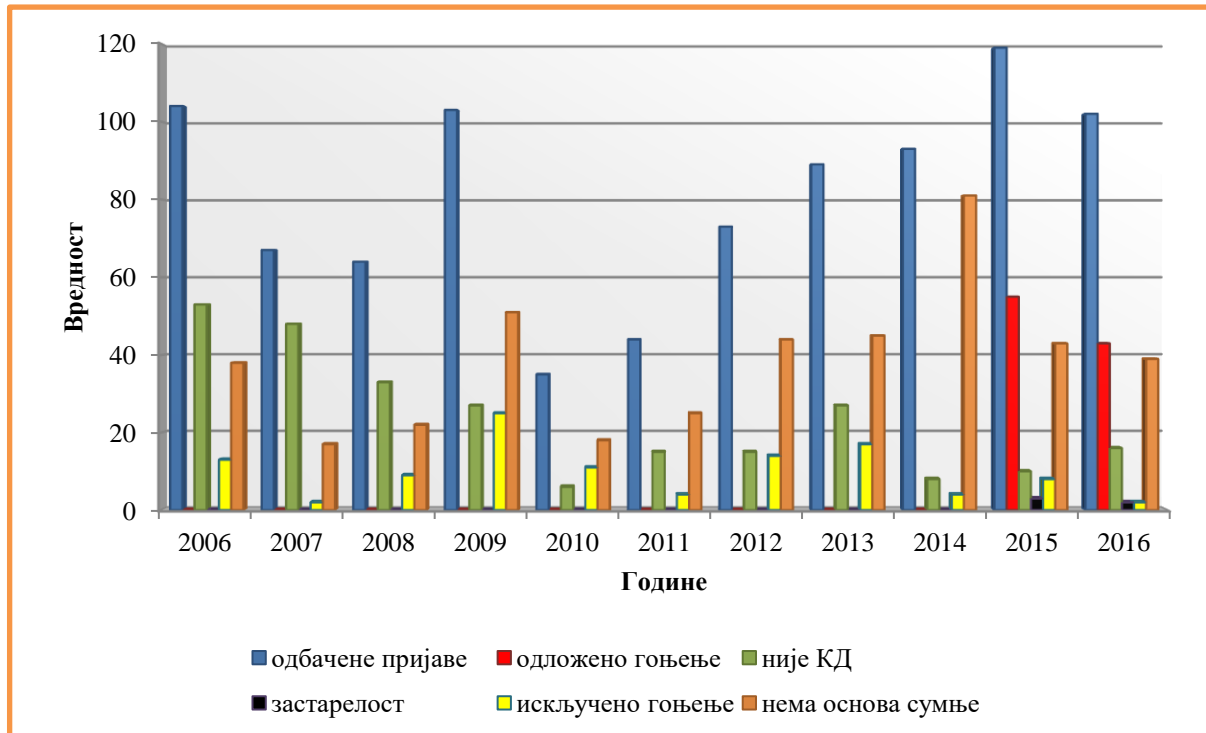
Графикон 14. Приказ процентуалног удела одбачених пријава, прекинутих и обустављених истрага за пунолетне учиниоце кривичног дела из члана 123. КЗ, према табели 7

Табела 8. Разлози за одбачај кривичне пријаве за пунолетне учиниоце кривичног дела из члана 123. КЗ Републици Србији у периоду 2006-2016. године

година	одбачене пријаве	одложено гоњење	није КД	застарелост	искључено гоњење	нема основа сумње
2006.	104	-	53	-	13	38
2007.	67	-	48	-	2	17
2008.	64	-	33	-	9	22
2009.	103	-	27	-	25	51
2010.	35	-	6	-	11	18
2011.	44	-	15	-	4	25
2012.	73	-	15	-	14	44
2013.	89	-	27	-	17	45
2014.	93	-	8	-	4	81
2015.	119	55	10	3	8	43
2016.	102	43	16	2	2	39

Графикон 15. Приказ разлога за одбачај кривичне пријаве за пунолетне учиниоце кривичног дела из члана 123. КЗ, према табели 8

Специфичан је аспект истраживања ефикасности кривичног гоњења пунолетних учинилаца кривичних дела угрожавања телесног интегритета тучом у периоду 2006-2016. године. Овде се, заправо, сликовито приказује резултат, успешност, законитост и ефикасност поднетих кривичних пријава, односно судбина откривених или пријављених кривичних дела ове врсте.

Због тога ћемо прво указати на законске могућности за одбацивање кривичне пријаве. Тако према члану 284. Законика о кривичном поступку³² (ЗКП) јавни тужилац је овлашћен да решењем одбаци поднету кривичну пријаву ако из саме пријаве проистиче да: 1) пријављено дело није кривично дело за које се гони по службеној дужности, 2) је наступила застарелост кривичног гоњења или је дело обухваћено амнестијом или помиловањем или постоје друге околности које трајно искључују гоњење и в) не постоје

³² Сл. гласник РС, бр. 72/11, 101/11, 121/12, 32/13, 45/13 и 55/14.

основи сумње да је учињено кривично дело за које се гони по службеној дужности. У сваком случају о одбачају кривичне пријаве и разлозима за такву одлуку, јавни тужилац обавештава оштећеног у року од осам дана. Том приликом је дужан да га поучи о његовим правима (члан 51. став 1. ЗКП), а ако је кривичну пријаву поднео орган полиције, обавештава се и овај државни орган.

Но, Законик о кривичном поступку је предвидео још једну могућност одбацивања кривичне пријаве. Наиме, када се ради о кривичном делу за које је прописана казна затвора до три године, јавни тужилац може одбацивати кривичну пријаву ако је осумњичени, услед стварног кајања, спречио наступање штете или је штету у потпуности већ надокнадио, а јавни тужилац, према околностима случаја, оцени да изрицање кривичне санкције у конкретном случају не би било правично.

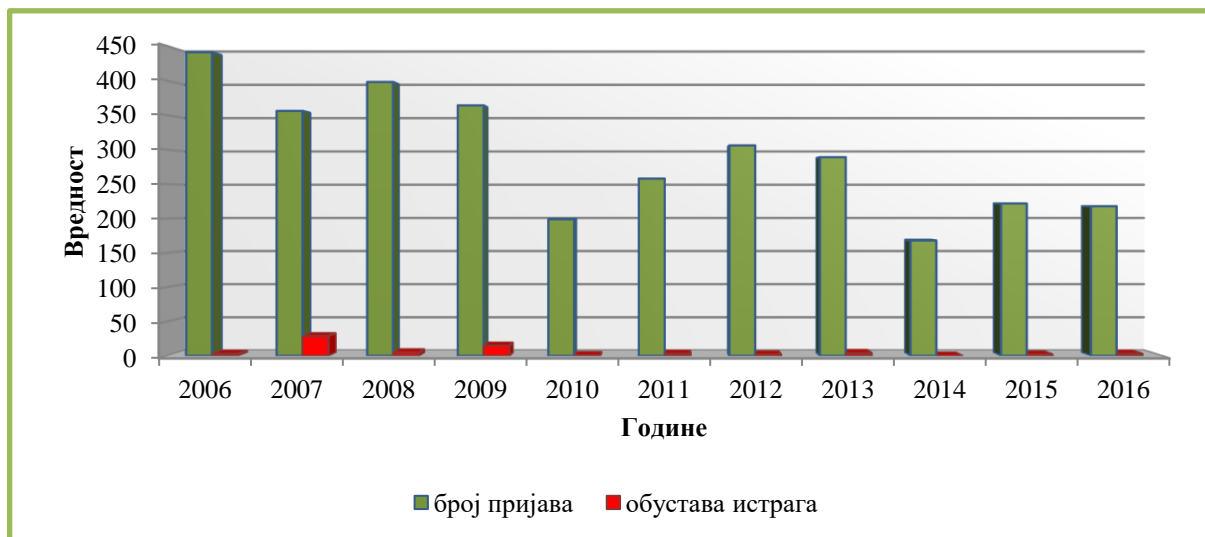
Иако се, када говоримо о кривичном делу учествовања у тучи из члана 123. КЗ, може рећи да ова дела учествују у малом обиму и проценту у укупном броју пријављених кривичних дела против живота и тела (где је сигурно присутна и велика тамна бројка криминалитета), на основу података о ефикасности кривичног гоњења учинилаца пријављених кривичних дела из члана 123. КЗ могу се извести следећи закључци: 1) велики је број одбачених кривичних пријава за кривично дело учествовања у тучи. Тај се број креће од максималних 55,36 % у току 2014. године или 53,60 % у току 2015. године (што значи да је више од половине поднетих кривичних пријава за ово тешко кривично дело конкретне опасности за телесни интегритет других лица одбацивано из законом предвиђених разлога (члан 284. ЗКП), 2) најмање је одбацивања кривичне пријаве за ово кривично дело евидентирано у току 2008. године – 16,08 % или у току 2011.године – 17,05 % (када је свака шеста кривична пријава за учествовање у тучи одбацивана од стране надлежног тужиоца), 3) у периоду 2006-2014. године највише је кривичних пријава за ово дело одбацивано из следећих разлога: а) зато што пријављено дело није кривично дело, б) због непостојања основа сумње о извршеном кривичном делу и в) ако постоје основи који искључују кривично гоњење – у најмањем броју случајева и 4) само у току 2015. и 2016. године је готово половина одбачених кривичних пријава уследила као резултат одложеног

кривичног гоњења, док се застарелост кривичног гоњења јављала само као симболичан основ за примену ове законске одредбе – у свега два до три случаја.

Табела 9. Разлози за обуставу истраге за пунолетне учиноце кривичног дела из члана 123. КЗ Републици Србији у периоду 2006-2016. године

година	број пријава	обустава истрага	није КД	застарелост	искључено гоњење	нема доказа
2006.	441	3	2	-	-	1
2007.	356	29	9	-	3	17
2008.	398	5	4	-	-	1
2009.	364	15	7	-	2	6
2010.	199	1	-	-	-	1
2011.	258	3	1	-	-	2
2012.	306	2	2	-	-	-
2013.	289	4	-	-	3	1
2014.	168	0	-	-	-	-
2015.	222	2	-	-	1	1
2016.	218	3	-	-	1	2

Графикон 16. Приказ броја пријављених пунолетних учинаца кривичног дела из члана 123. КЗ и броја обустављених истрага

На ефикасност кривичног гоњења пунолетних учинаца кривичних дела учествовања у тучи из члана 123. КЗ такође утиче и број обустава истрага. Према члану 308. ЗКП јавни тужилац може, у току истраге да одустане од кривичног гоњења осумњиченог, и да обустави истрагу из следећих разлога: 1) ако дело које је предмет оптужбе није кривично дело, а нема услова за примену мере безбедности, 2) ако је

кривично гоњење застарело или је дело обухваћено амнестијом или помиловањем или постоје друге околности које трајно искључују кривично гоњење и 3) ако нема довољно доказа за оптужење. По испуњењу наведених услова јавни тужилац наредбом обуставља истрагу о чему је дужан да обавести осумњиченог и оштећеног (члан 51. став 1. ЗКП).

Број обустављених истрага за кривично дело учествовања у тучи у анализираном периоду је био релативно мали. Он се кретао од ниједне обуставе истраге (у току 2010. и 2014. године), док су по две обустављене истраге забележене 2012. и 2015. године. Највећи удео обустављених истрага је евидентиран у току 2007. године и то 8,14 % и у току 2009. године – 4,12 %. Када се анализирају разлози за примену овог овлашћења јавног тужиоца код посматраног кривичног дела, може се закључити да је највише истрага обустављено 2007. године у 17 случајева, односно у току 2009. године у шест случајева "због недостатка доказа о извршеном кривичном делу". До примене овог законског института се по учесталости, на другом месту, као разлог јављало непостојање кривичног дела, док је искључење кривичног гоњења било присутно у минималном обиму од 1-3 пута.

И коначно, за кривично дело учествовања у тучи је, на основу расположивих података у периоду 2006-2016. године, број прекинутих истрага био готово занемарљив. Тако је само у току 2007. године прекинута једна истрага, 2006. године су прекинуте две истраге, односно у току 2008. године су прекинуте три истраге за ово кривично дело. У осталим посматраним годинама није прекинута ниједна истрага за ово кривично дело из законом предвиђених разлога.

Према члану 307. ЗКП истрага се прекида ако постоје следећи разлози: 1) код осумњиченог после учињеног кривичног дела наступи душевно обољење, душевна поремећеност или каква друга тешка болест због које не може да учествује у кривичном поступку, 2) нема предлога оштећеног или нема одобрења надлежног државног органа за кривично гоњење и 3) ако се појаве друге околности које привремено спречавају кривично гоњење пријављеног лица. Но, Законик је предвидео да се истрага може прекинути и ако се не зна боравиште осумњиченог или је осумњичени у бекству или иначе није достижан државним органима. У сваком случају, пре него што донесе наредбу о прекиду истраге,

јавни тужилац је дужан да прикупи све доказе о извршеном кривичном делу осумњиченог до којих се може доћи. Истрага, која је прекинута због постојања наведених разлога, може се поново наставити када престану сметње које су проузроковале њен прекид, одлуком надлежног јавног тужиоца.

Табела 10. Начин окончања претходног поступка за пунолетне учиниоце кривичног дела из члана 124. КЗ Републици Србији у периоду 2006-2016. године

Година	број пријава	одбачена пријава	процентуални удео	прекинута истрага	процентуални удео	обустављена истрага	процентуални удео
2006.	700	188	26.86	0	0	0	0
2007.	644	206	31.99	0	0	17	2.64
2008.	547	141	25.78	3	0.55	12	2.19
2009.	475	148	31.16	0	0	8	1.68
2010.	322	125	38.82	0	0	1	0.31
2011.	325	120	36.92	0	0	5	1.54
2012.	288	86	29.86	0	0	4	1.39
2013.	248	100	40.32	0	0	1	0.40
2014.	239	148	61.92	0	0	1	0.42
2015.	236	147	62.29	0	0	1	0.42
2016.	203	112	55,17	0	0	1	0,49

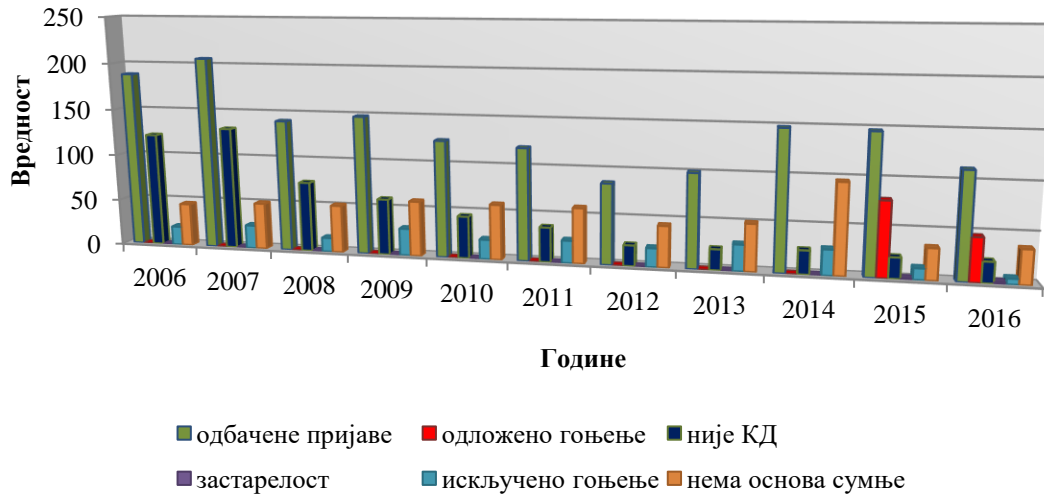
Графикон 17. Приказ процентуалног удела одбачених пријава и обустављених истрага у односу на укупан број пријава

Табела 11. Разлози за одбачај кривичне пријаве за пунолетне учиниоце кривичног дела из члана 124. КЗ Републици Србији у периоду 2006-2016. године

година	одбачене пријаве	одложено гоњење	није КД	застарелост	искључено гоњење	нема основа сумње
2006.	188	-	122	-	20	46
2007.	206	-	131	-	25	50
2008.	141	-	75	-	15	51
2009.	148	-	60	-	29	59
2010.	125	-	45	-	21	59
2011.	120	-	37	-	24	59
2012.	86	-	22	-	20	44
2013.	100	-	22	-	28	50
2014.	148	-	25	-	27	96
2015.	147	79	22	1	12	33
2016.	112	46	22	2	6	36

Графикон 18. Приказ разлога за одбацивање кривичне пријаве из табеле 11

Слична је ситуација и када се анализира ефикасност кривичног гоњења пунолетних учинилаца кривичног дела угрожавања опасним оруђем при тучи и свађи из члана 124. КЗ као кривичног дела апстрактне опасности за телесни интегритет других лица. Иако ова дела по бројности и учесталости појавног испољавања у правосудној пракси Србије заузимају значајније место у односу на дело учествовања у тучи, на основу наведених података можемо закључити: 1) велики је број одбачених кривичних пријава за кривично дело угрожавања опасним оруђем при тучи и свађи. Тај се број кретао на максималном нивоу од 62,29 % у току 2015. године до 61,92 % у току 2014. године. То указује да је две трећине поднетих кривичних пријава за ово кривично дело насиља одбачено од стране надлежног јавног тужиоца из законом предвиђених разлога, 2) најмање је одбацивања кривичне пријаве за ово кривично дело било у току 2008. године – 25,78 % или у току 2006. године – 26,86 % (када је свака четврта кривична пријава за угрожавања опасним оруђем при тучи и свађи била одбачена) и 3) као разлози за одбацивање кривичне пријаве по учесталости се јављају: а) непостојање основа сумње да је извршено кривично дело које се у току 2014. године јавило у 96 случајева (од 148 одбачених кривичних пријава, што чини две трећине) или у 59 случајева у току 2009., 2010. и 2011. године, б) на другом месту се као разлог за одбацивање кривичне пријаве јављало непостојање кривичног дела које је максимално забележено у 131 случају од 206 одбачених пријава (више од 60 %) у току

2007. године или у 122 случаја од 188 одбачених пријава (више од 60 %) у току 2006.године и в) искључење кривичног гоњења је било присутно у симболичном обиму као разлог за одбацивање кривичне пријаве – у свега 5-10 % случајева.

Када се анализирају статистички подаци за кривично дело угрожавања опасним оруђем при тучи и свађи, број прекида истрага, из законом предвиђених разлога је занемарљив. У целом посматраном периоду је овај институт примењен само у току 2008. године када су прекинуте три истраге или 0,55 % од укупног броја поднетих кривичних пријава. У осталим анализираним годинама није прекинута ниједна истрага према пунолетном пријављеном учиниоцу овог кривичног дела из законом предвиђених разлога.

Табела 12. Разлози за обуставу истраге за пунолетне учиниоце кривичног дела из члана 124. КЗ Републици Србији у периоду 2006-2016. године

година	број пријава	обустава истрага	није КД	застарелост	искључено гоњење	нема доказа
2006.	700	0	-	-	-	-
2007.	644	17	9	-	6	2
2008.	547	12	4	-	-	1
2009.	475	8	3	-	2	3
2010.	322	1	-	-	-	1
2011.	325	5	3	-	2	-
2012.	288	4	-	-	1	3
2013.	248	1	-	-	1	-
2014.	239	1	-	-	-	1
2015.	236	1	1	-	-	-
2016.	203	1	-	1	-	-

Број обустављених истрага за кривично дело из члана 124. КЗ у анализираном периоду је такође био мали. Тај се број кретао од ниједне обуставе истраге (у току 2006. године), док је истрага обустављена само у једном случају у току 2009., 2013., 2014., 2015. и 2016. године. Највећи удео обустављених истрага је евидентиран у току 2007. године и то 2,64 % (што је знатно мање посматрано у односу на 8,14 % обустављених истрага за кривично дело учествовање у тучи) и у току 2008. године – 2,19 %. Највише је обустава истрага било у току 2007. године – у седамнаест случајева, од чега девет пута због непостојања кривичног дела. На другом месту као разлог за примену овог процесног

института се налази – недостатак доказа о извршеном кривичном делу и, на трећем месту, искључење кривичног гоњења.

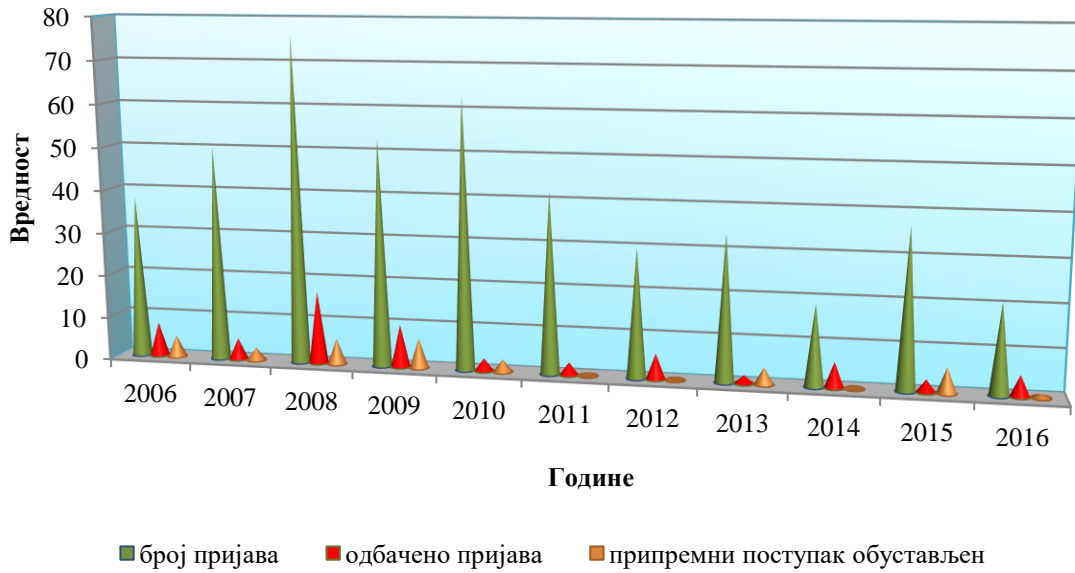
И када се ради о малолетним учиниоцима кривичних дела туче којима се угрожава на конкретан, односно на апстрактан начин телесни (физички) интегритет другог или других лица, анализираћемо ефикасност политике кривичног гоњења јавног тужилаштва. При томе, треба имати у виду да се на малолетне учиниоце кривичних дела примењује Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица³³, који на нешто другачији начин, сагласно њиховом узрасту и степену психичке зрелости, уређује покретање и окончање кривичног поступка, односно његове фазе (стадијуме).

Табела 13. Начин окончања претходног поступка за малолетне учиниоце кривичног дела из члана 123. КЗ Републици Србији у периоду 2006-2016. године

Година	број пријава	одбачено пријава	процентуални удео	припремни поступак обустављен	процентуални удео
2006.	38	8	21.05	5	13.16
2007.	50	5	10.00	3	6.00
2008.	76	17	22.37	6	7.89
2009.	53	10	18.87	7	13.21
2010.	63	3	4.76	3	4.76
2011.	42	3	7.14	0	0
2012.	30	6	20.00	0	0
2013.	34	2	5.88	4	11.76
2014.	19	6	31.58	0	0
2015.	37	3	8.11	6	16.22
2016.	21	5	23.81	1	4.76

³³ *Сл.гласник РС*, бр. 85/05.

Графикон 19. Приказ броја пријава, одбачених пријава и обустављених припремних поступака за малолетне учиниоце кривичног дела из члана 123. КЗ, према табели 13

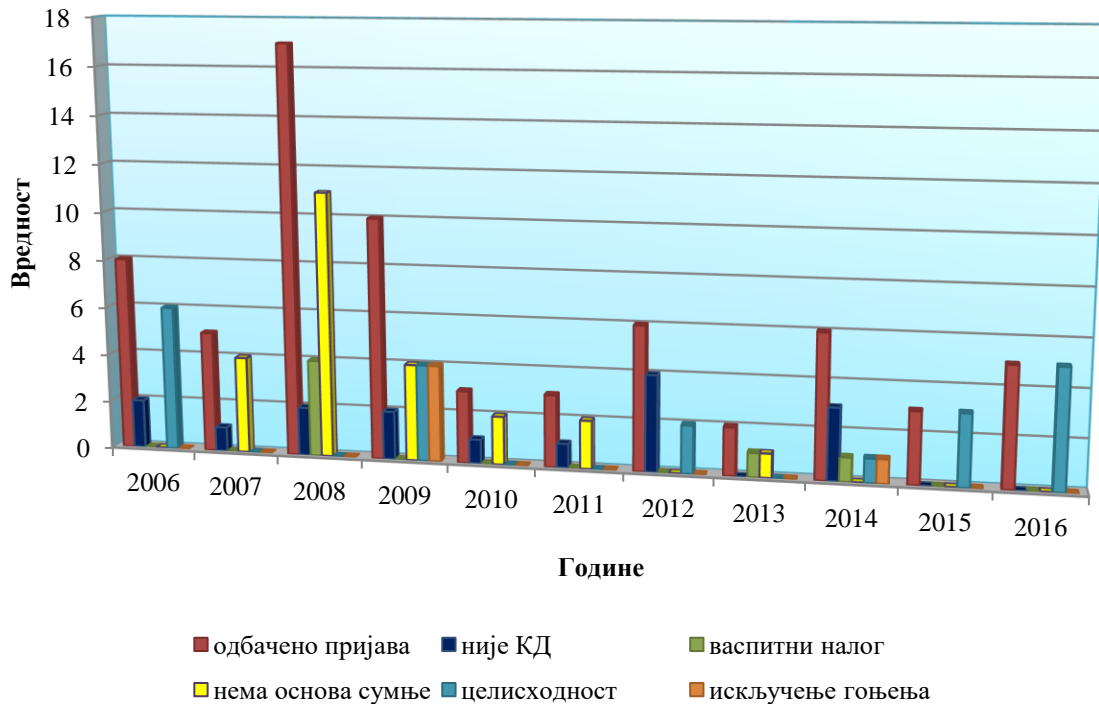
Графикон 20. Приказ процентуалног удела броја одбачених пријава и обустављених припремних поступака, према табели 13

Табела 14. Разлози за одбачај кривичне пријаве за малолетне учиноце кривичног дела из члана 123. КЗ у Републици Србији у периоду 2006-2016. године

година	одбачено пријава	није КД	васпитни налог	нема основа сумње	целисходност	искључење гоњења
2006.	8	2	0	0	6	0
2007.	5	1	0	4	0	0
2008.	17	2	4	11	0	0
2009.	10	2	0	4	4	4
2010.	3	1	0	2	0	0
2011.	3	1	0	2	0	0
2012.	6	4	0	0	2	0
2013.	2	0	1	1	0	0
2014.	6	3	1	0	1	1
2015.	3	0	0	0	3	0
2016.	5	0	0	0	5	0

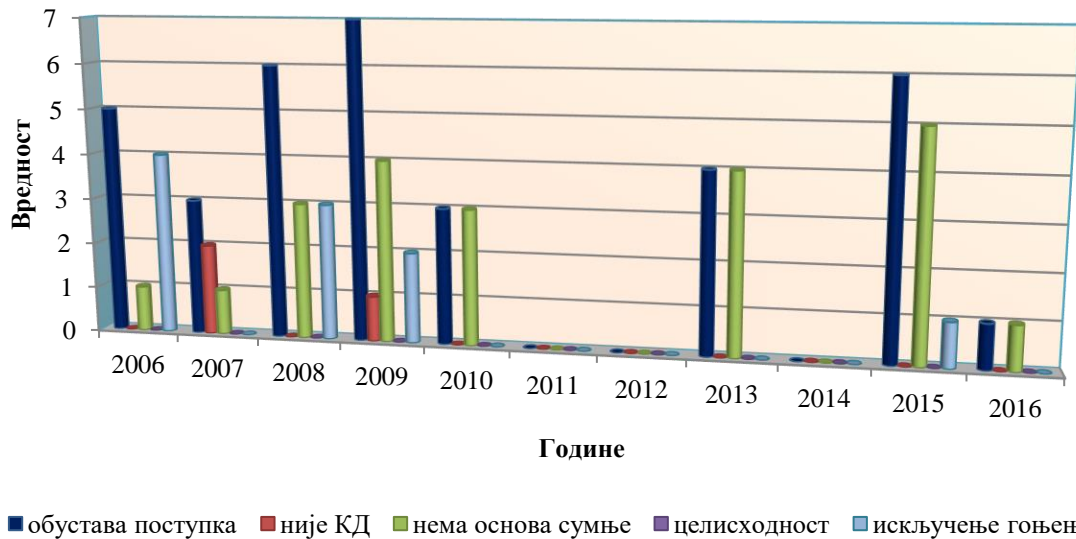
Графикон 21. Приказ разлога за одбачај кривичне пријаве за малолетне учиноце из табеле 14

Табела 15. Разлози за обуставу припремног поступка за малолетне учиноце кривичног дела из члана 123. КЗ у Републици Србији у периоду 2006-2016. године

Година	обустава поступка	није КД	нема основа сумње	целисходност	искључење гоњења
2006.	5	0	1	0	4
2007.	3	2	1	0	0
2008.	6	0	3	0	3
2009.	7	1	4	0	2
2010.	3	0	3	0	0
2011.	0	0	0	0	0
2012.	0	0	0	0	0
2013.	4	0	4	0	0
2014.	0	0	0	0	0
2015.	6	0	5	0	1
2016.	1	0	1	0	0

Графикон 22: Приказ разлога за обуставу припремног поступка за малолетне учиноце из табеле 15

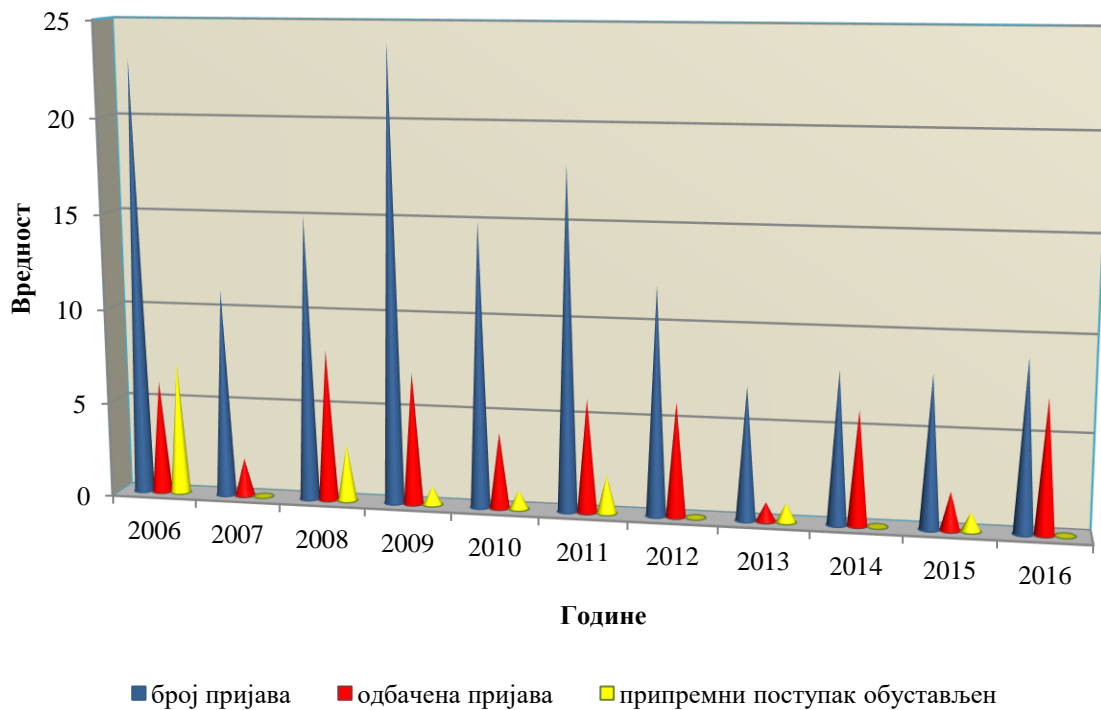
Закључци о ефикасности кривичног гоњења за пунолетне учиноце кривичних дела из члана 123. КЗ се у великој мери подударају и са резултатима анализе која се односи на малолетне учиноце ових дела. Из приказаних података можемо закључити следеће: 1)

велики је број одбачених кривичних пријава према малолетницима за кривично дело учествовања у тучи из члана 123. КЗ. Тај се број кретао од максималних 31,58 % у току 2014. године (свака трећа кривична пријава) или свака пета кривична пријава против малолетника за ово кривично дело је одбачена из законом предвиђених разлога, и то: 23,81% у току 2016. године, 21,05 % у току 2006. године, 22,37 % у току 2008. године или 20 % у току 2012. године, 2) најмање је одбачаја кривичне пријаве за ово кривично дело учињено од малолетника забележено у току 2010. и 2016. године – 4,76 % или у току 2013. године – 5,88 %, 3) кривична пријава је за малолетнике одбацивана најчешће из следећих разлога: а) због непостојања основа сумње - у једанаест случајева у току 2008. године и у четири случаја у току 2007. и 2009. године, б) из разлога целисходности – шест пута у току 2006. године, пет пута у току 2016. године и четири пута у току 2009. године и в) због непостојања кривичног дела и то четири пута у току 2012. године и три пута у току 2013. године, 4) припремни поступак према малолетницима за ово кривично дело је обустављен из законом предвиђених разлога најчешће 2015. године – 16,22 % и у току 2009. године – 13,21 %, док је до обуставе припремног поступка долазило у знатно мањем броју случајева и то: ниједном у току 2012. и 2014. године или само 4,76 % у току 2010. године и 5) до обуставе поступка према малолетницима за ово кривично дело најчешће је долазило из следећих разлога: а) у четири случаја у току 2006. године или три пута у току 2007. године због искључења кривичног гоњења и б) због непостојања основа сумње у пет случајева у току 2015. године, четири пута у току 2009. и 2013. године или три пута у току 2008. и 2010. године, док разлог целисходности није коришћен ни у једном случају.

Табела 16. Начин окончања претходног поступка за малолетне учиноце кривичног дела из члана 124. КЗ Републици Србији у периоду 2006-2016. године

Година	број пријава	одбачена пријава	процентуални удео	припремни поступак обустављен	процентуални удео
2006.	23	6	26.09	7	30.43
2007.	11	2	18.18	0	0
2008.	15	8	53.33	3	20.00
2009.	24	7	29.17	1	4.17
2010.	15	4	26.67	1	6.67
2011.	18	6	33.33	2	11.11
2012.	12	6	50.00	0	0
2013.	7	1	14.29	1	14.29
2014.	8	6	75.00	0	0
2015.	8	2	25.00	1	12.50
2016.	9	7	77,78	0	0

Графикон 23. Приказ броја пријава, одбачених пријава и броја обустављених припремних поступака за малолетне учиноце из табеле 16

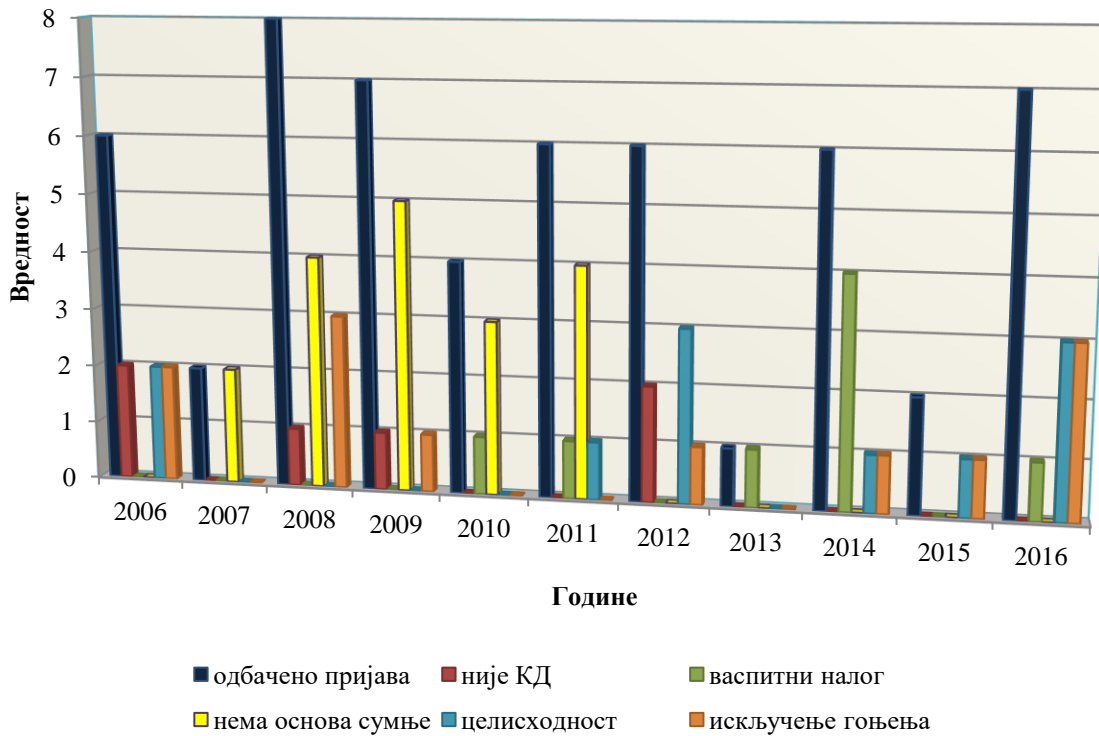
Графикон 24. Приказ процентуалног удела броја одбачених пријава и броја обустављених припремних поступака за малолетне учиниоце из табеле 16

Табела 17. Разлози за одбачај кривичне пријаве за малолетне учиниоце кривичног дела из члана 124. КЗ у Републици Србији у периоду 2006-2016. године

година	одбачено пријава	није КД	васпитни налог	нема основа сумње	целисходност	искључење гоњења
2006.	6	2	0	0	2	2
2007.	2	0	0	2	0	0
2008.	8	1	0	4	0	3
2009.	7	1	0	5	0	1
2010.	4	0	1	3	0	0
2011.	6	0	1	4	1	0
2012.	6	2	0	0	3	1
2013.	1	0	1	0	0	0
2014.	6	0	4	0	1	1
2015.	2	0	0	0	1	1
2016.	7	0	1	0	3	3

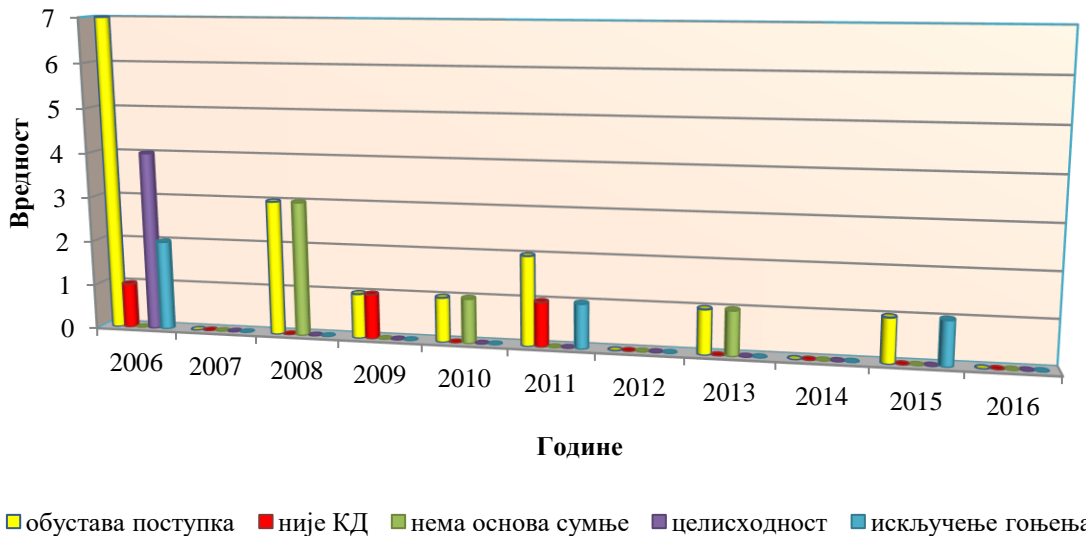
Графикон 25. Приказ разлога за одбацивање кривичне пријаве за малолетне учиниоце из табеле 17

Табела 18. Разлози за обуставу припремног поступка за малолетне учиниоце кривичног дела из члана 124. КЗ у Републици Србији у периоду 2006-2016. године

година	обустава поступка	није КД	нема основа сумње	целисходност	искључење гоњења
2006.	7	1	0	4	2
2007.	0	0	0	0	0
2008.	3	0	3	0	0
2009.	1	1	0	0	0
2010.	1	0	1	0	0
2011.	2	1	0	0	1
2012.	0	0	0	0	0
2013.	1	0	1	0	0
2014.	0	0	0	0	0
2015.	1	0	0	0	1
2016.	0	0	0	0	0

Графикон 26. Приказ разлога за обуставу припремног поступка за малолетне учиниоце из табеле 18

Слична је ситуација и када се анализирају статистички подаци о ефикасности кривичног гоњења малолетних учинилаца кривичних дела угрожавања опасним оруђем при тучи и свађи из члана 124. КЗ. Из приказаних података можемо закључити следеће: 1) велики је број одбачених кривичних пријава према малолетницима за ово кривично дело апстрактне опасности за телесни интегритет других лица. Тај се број кретао од максималних 77,78 % у току 2016. године или 75 % у току 2014. године (када је одбачено три четвртине поднетих кривичних пријава) или половина одбачених кривичних пријава према малолетницима и то 53,33 % је забележена у току 2008. године или 50 % у току 2012. године, 2) најмање је одбачаја кривичне пријаве за ово кривично дело било у току 2013. године – 14,29 % или у току 2007. године – 18,18 %, 3) кривичне пријаве за ово дело су најчешће одбациване из следећих разлога: а) због непостојања сумње у пет случајева у току 2009. године и у четири случаја у току 2008. и 2011. године, б) због изрицања васпитних налога у четири случаја у току 2014. године, в) из разлога целисходности у три случаја 2012. и 2016. године и г) због искључења кривичног гоњења у три случаја у току 2008. и 2016. године, 4) припремни поступак према малолетницима за ово кривично дело је обустављен из законом предвиђених разлога најчешће 2006. године, и то 30,43 % (сваки

трећи поступак), док је до обуставе припремног поступка долазило знатно ређе, и то: ниједном у току 2007., 2012., 2014. и 2016. године или само једном у току 2009., 2010., 2013. и 2015. године и 5) припремни поступак је обустављен најчешће из следећих разлога: а) због целисходности у четири случаја у току 2006. године и б) због непостојања сумње да је извршено кривично дело у три случаја у току 2008. године, док су остали разлози занемарљиви.

4. Начин решавања кривичних дела туче

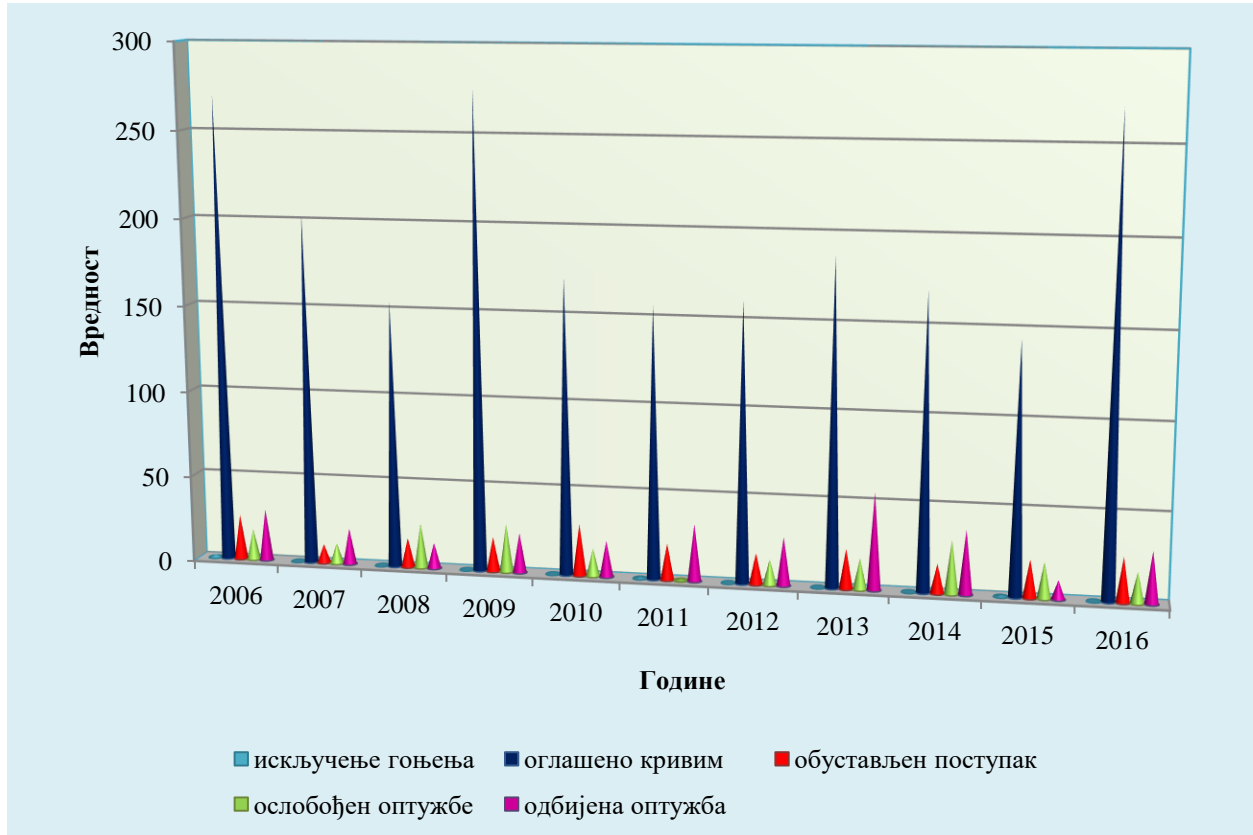
Како би се у целости сагледала ефикасност органа кривичног правосуђа у откривању, кривичном гоњењу и пресуђењу (сузбијању) кривичних дела туче из члана 123. и 124. КЗ којима се угрожава телесни интегритет других лица, треба имати у виду следеће чињенице: 1) високу тамну бројку криминалитета, 2) број пријављених, оптужених и осуђених пунолетних и малолетних учинилаца кривичних дела, као и њихов међусобни однос, 3) начин окончања претходног кривичног поступка за пунолетна лица, односно припремног поступка за малолетна лица, 4) разлоге за одбацивање кривичне пријаве и обуставу кривичног поступка, 5) разлоге за доношење ослобађајуће пресуде, односно пресуде којом се оптужба одбија и 6) врсту и меру изречених кривичних санкција за пунолетне и малолетне учиниоце кривичних дела.

Управо о начину решавања кривичних дела: а) учествовања у тучи из члана 123. КЗ и б) угрожавања опасним оруђем при тучи и свађи из члана 124. КЗ, како према пунолетним, тако и према малолетним учиниоцима, од чега зависи такође ефикасност политике сузбијања криминалитета уопште, па тако и ових кривичних дела угрожавања телесног интегритета, биће говора у наредним излагањима.

Табела 19. Начин решавања кривичних дела из члана 123. КЗ
за пунолетна лица у Републици Србији у
периоду 2006-2016. године

Година	оглашено кривим	%	обустављен поступак	%	ослобођен оптужбе	%	одбијена оптужба	%
2006.	270	61.22	26	5.90	18	4.08	30	6.80
2007.	203	57.02	11	3.09	12	3.37	21	5.90
2008.	154	38.69	17	4.27	26	6.53	15	3.77
2009.	275	75.55	20	5.49	28	7.69	23	6.32
2010.	171	85.93	30	15.07	16	8.94	21	10.55
2011.	157	60.85	21	8.14	1	0.39	33	12.79
2012.	161	52.61	18	5.88	15	4.90	28	9.15
2013.	187	64.71	23	7.96	18	6.23	56	19.38
2014.	169	100.00	17	10.12	31	18.45	37	22.02
2015.	145	65.32	22	9.91	21	9.46	11	4.95
2016.	270	61.22	26	5.90	18	4.08	30	6.80

Графикон 27. Приказ начина решавања кривичних дела из члана 123. КЗ за пунолетна лица из табеле 19

Графикон 28. Приказ процентуалног удела оглашених кривим, обустављених поступака, ослобођених и одбијених оптужби за кривично дело из члана 123. КЗ за пунолетна лица из табеле 19

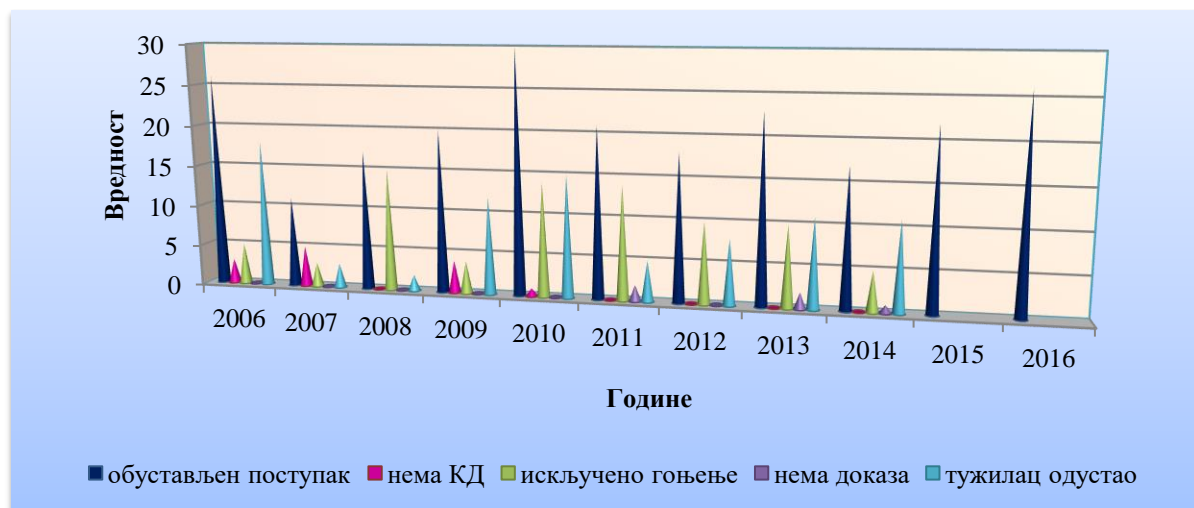

Табела 20. Разлози за обуставу кривичног поступка према пунолетним учиниоцима кривичног дела из члана 123. КЗ у Републици Србији у периоду 2006-2016. године

година	обустављен поступак	нема КД	искључено гоњење	нема доказа	тужилац одустао
2006.	26	3	5	0	18
2007.	11	5	3	0	3
2008.	17	0	15	0	2
2009.	20	4	4	0	12
2010.	30	1	14	0	15
2011.	21	0	14	2	5
2012.	18	0	10	0	8
2013.	23	0	10	2	11
2014.	17	0	5	1	11
2015.	22				
2016.	26				

НАПОМЕНА: У статистичким билтенима за 2015. и 2016. годину нема података о разлозима за обуставу кривичног поступка.

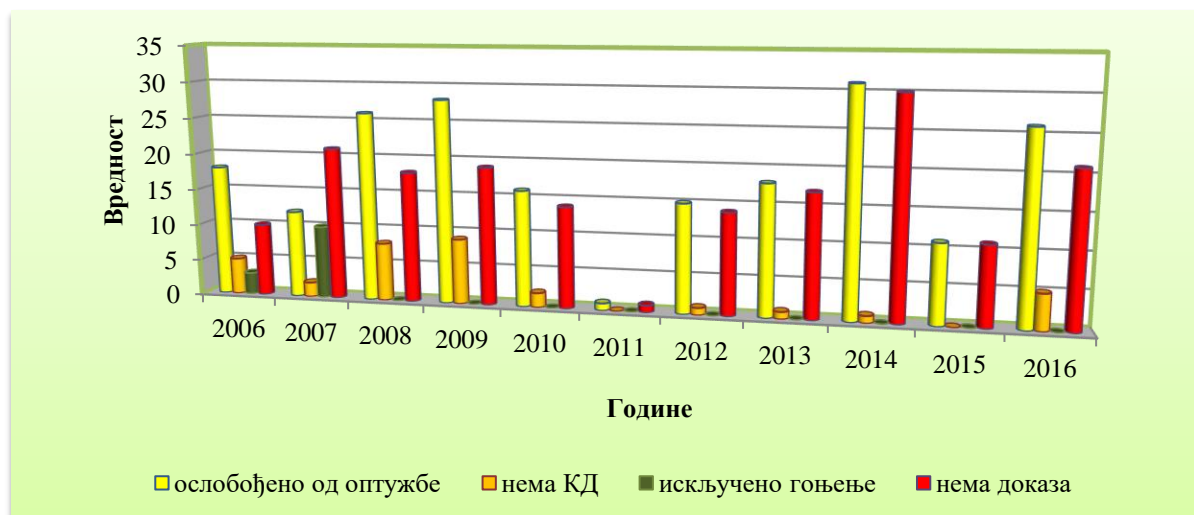
Графикон 29. Приказ разлога за обуставу кривичног поступка према пунолетним учиниоцима из табеле 20

Табела 21. Разлози за ослобођење од оптужбе пунолетних учинилаца кривичног дела из члана 123. КЗ у Републици Србији у периоду 2006-2016. године

година	ослобођено од оптужбе	нема КД	искључено гоњење	нема доказа
2006.	18	5	3	10
2007.	12	2	10	21
2008.	26	8	0	18
2009.	28	9	0	19
2010.	16	2	0	14
2011.	1	0	0	1
2012.	15	1	0	14
2013.	18	1	0	17
2014.	31	1	0	30
2015.	11	0	0	11
2016.	26	5	0	21

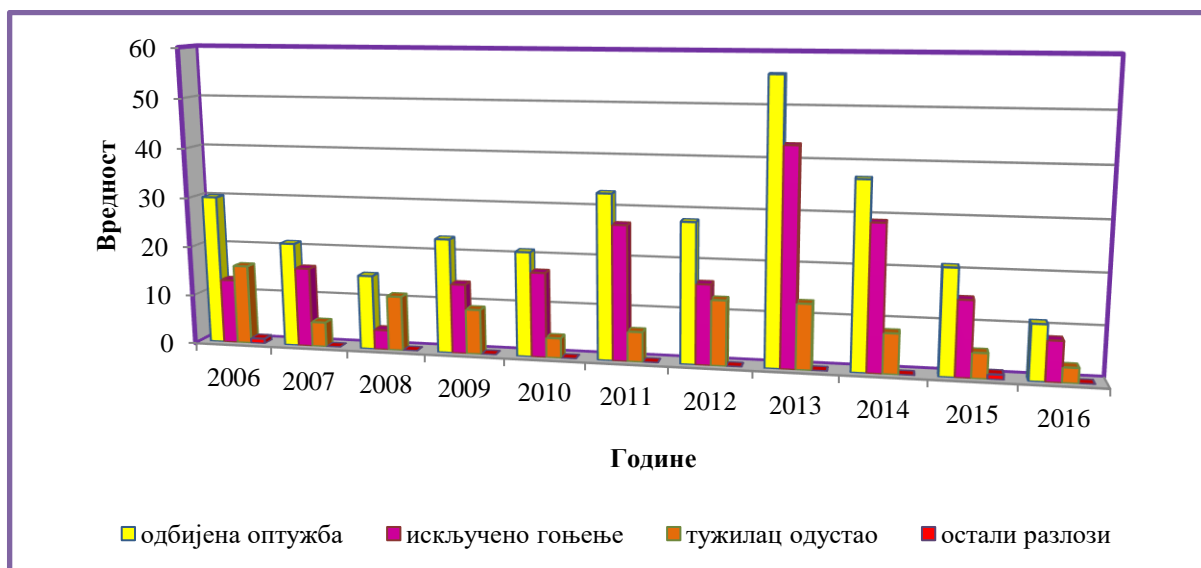
Графикон 29. Приказ разлога за ослобођење од оптужбе пунолетних учинилаца из табеле 20

Табела 22. Разлози за одбијање оптужбе пунолетним учиниоцима кривичног дела из члана 123. КЗ у Републици Србији у периоду 2006-2016. године

година	одбијена оптужба	искључено гоњење	тужилац одустао	остали разлози
2006.	30	13	16	1
2007.	21	16	5	0
2008.	15	4	11	0
2009.	23	14	9	0
2010.	21	17	4	0
2011.	33	27	6	0
2012.	28	16	13	0
2013.	56	43	13	0
2014.	37	29	8	0
2015.	21	15	5	1
2016.	11	8	3	0

Графикон 30. Приказ разлога за одбијање оптужбе пунолетним учиниоцима из табеле 22

За ефикасност рада органа кривичног правосуђа у процесуирању кривичних дела туче у оквиру криминалитета насиља, од значаја је и анализа података о начину њиховог решавања у непосредној судској пракси. Тако ћемо на овом месту упоређивати однос између броја: а) пријављених лица, б) лица која су оглашена кривим, в) лица према којима је обустављен кривични поступак, г) лица која су ослобођена од оптужбе и д) лица према којима је оптужба одбијена из законом предвиђених разлога.

Обустава кривичног поступка је уређена одредбом члана 338. ЗКП. Према овом законском решењу веће суда из члана 21. став 4. ЗКП, може приликом испитивања оптужнице, да одлучи решењем да нема места оптужби, те да се кривични поступак обуставља. Ову одлуку суд доноси ако установи да: 1) дело које је предмет оптужбе није кривично дело, а нема услова за примену мере безбедности, 2) је кривично гоњење застарело, да је кривично дело обухваћено амнестијом или помиловањем, или да постоје друге околности које трајно искључују кривично гоњење учиниоца и 3) нема довољно доказа за оправдану сумњу да је окривљени учинио дело које је предмет оптужбе. На исти начин веће може да поступи и ако утврди наведене разлоге ако је након испитивања оптужнице, која је поднесена без спровођења истраге, накнадно спроведена истрага (сходно члану 337. ст. 3. и 4. ЗКП).

У смислу члана 339. ЗКП када испитује оптужницу јавног тужиоца поднесену без спровођења истраге или приватну тужбу, веће надлежног суда (члан 21. став 4. ЗКП) може решењем да одбије оптужбу, ако утврди да постоје разлози из члана 338. ЗКП (разлози за обуставу кривичног поступка). Ако веће установи да нема захтева овлашћеног тужиоца, потребног предлога или одобрења за кривично гоњење, или да постоје друге околности које привремено спречавају кривично гоњење, такође решењем одбацује поднету оптужницу или приватну тужбу.

На исти начин одлуку у форми решења о обустави кривичног поступка сходно члану 352. ЗКП може донети и председник већа ако установи постојање следећих разлога: 1) да је тужилац одустао од оптужбе или је оштећени одустао од предлога за гоњење, 2) да је оптужени за исто кривично дело већ правноснажно осуђен, ослобођен од оптужбе или је оптужба против њега правноснажно одбијена или је поступак против њега правноснажно обустављен и 3) да је оптужени актом амнестије или помиловања ослобођен од гоњења или се кривично гоњење не може предузети због застарелости или неке друге околности која га трајно искључује.

Но, започети кривични поступак се може према пунолетном учиниоцу кривичног дела окончати и доношењем пресуде. На овом месту, посебно су значајне две врсте пресуда. То су: а) одбијајућа пресуда и б) ослобађајућа пресуда.

Одбијајућу пресуду или пресуду којом се оптужба одбија у смислу члана 422. ЗКП суд изриче ако је: 1) тужилац од започињања до завршетка главног претреса одустао од оптужбе или је оштећени одустао од предлога за гоњење, 2) оптужени за исто кривично дело већ правноснажно осуђен, ослобођен од оптужбе или је оптужба против њега правноснажно одбијена или је против њега поступак обустављен за примену мере безбедности и 3) оптужени актом амнестије или помиловања ослобођен од кривичног гоњења или се гоњење не може предузети због застарелости или неке друге околности која трајно искључује кривично гоњење.

Сходно члану 423. ЗКП ослобађајућу пресуду (пресуду којом се оптужени ослобађа од оптужбе) суд изриче ако: 1) дело за које је оптужен по закону није кривично дело, а нема услова за примену мере безбедности и 2) није доказано да је оптужени учинио дело за које је оптужен правноснажном одлуком суда.

На основу упоређивања наведених статистичких показатеља за кривично дело учествовања у тучи можемо закључити следеће: 1) код пунолетних лица највећи број је и оглашен кривим за пријављено кривично дело. Тај се проценат креће од 100 % у току 2014. године до "свега" 38,69 % у току 2008. године, 2) релативно је мали удео лица према којима је кривични поступак обустављен. Тај се број креће од 3,09 % у току 2007. године до максимално 15,07 % у току 2010. године, 3) као разлози за обуставу кривичног поступка најчешће се јављају: а) одустанак јавног тужиоца – чак 18 пута у току 2006. године или 15 пута у току 2010. године и б) искључење гоњења – у 15 случајева у току 2008. године или у 14 случајева у току 2010. и 2011. године, док се непостојање кривичног дела или непостојање доказа о извршеном кривичном делу јављају само симболично, 4) са изузетком 2014. године када је забележен највећи проценат од 18,45 % лица која су ослобођена од оптужбе за пријављено кривично дело, у посматраном периоду овај број је мали и он се кретао од 0,39 % у току 2011. године, преко 3,37 % у току 2007. године до 9,46 % у току 2015. године, 5) као разлози за ослобођење од оптужбе су се најчешће јављали: а) непостојање доказа о извршеном кривичном делу, б) непостојање кривичног дела – у мањем обиму и в) искључење гоњења – које се изузетно јављало, и то само у три случаја у току 2006. године или у десет случајева у току 2007. године, док у осталим посматраним годинама овај основ није уопште примењиван, 6) број лица према којима је одбијена оптужба је променљивог, релативног карактера. Тај се број кретао од 22,02 % у току 2014. године (када је забележен максималан удео) до минималних 3,77 % у току 2008. године или 4,95 % у току 2015. године и 7) као разлози за одбијање оптужбе су се најчешће јављали: а) искључење гоњења и б) одустанак јавног тужиоца.

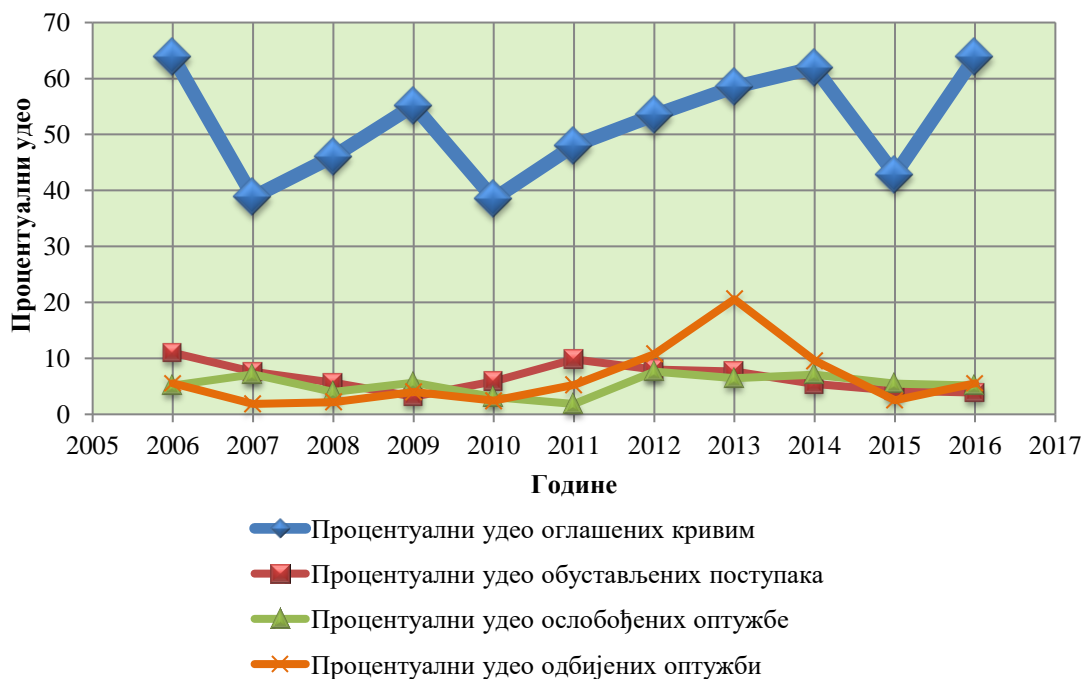
Табела 23. Начин решавања кривичних дела из члана 124. КЗ за пунолетна лица у Републици Србији у периоду 2006-2016. године

година	оглашено кривим	%	обушављен поступак	%	ослобођен оптужбе	%	одбијена оптужба	%
2006.	447	63.86	77	11.00	36	5.14	39	5.57
2007.	250	38.82	49	7.61	46	7.14	12	1.86
2008.	252	46.07	31	5.67	22	4.02	12	2.19
2009.	262	55.16	15	3.16	27	5.68	19	4.00
2010.	124	38.51	19	5.90	10	3.11	8	2.48
2011.	156	48.00	32	9.84	6	1.85	17	5.23
2012.	154	53.47	23	7.99	22	7.64	31	10.76
2013.	145	58.47	19	7.66	16	6.45	51	20.56
2014.	148	61.92	13	5.44	17	7.11	23	9.62
2015.	101	42.80	10	4.24	13	5.51	6	2.54
2016.	447	63.86	27	3.86	36	5.14	39	5.57

Графикон 31. Приказ начина решавања кривичних дела из члана 124. КЗ за пунолетна лица из табеле 23

Графикон 32. Приказ процентуалног удела оглашених кривим, обустављених поступака, ослобођених и одбијених оптужби из табеле 23

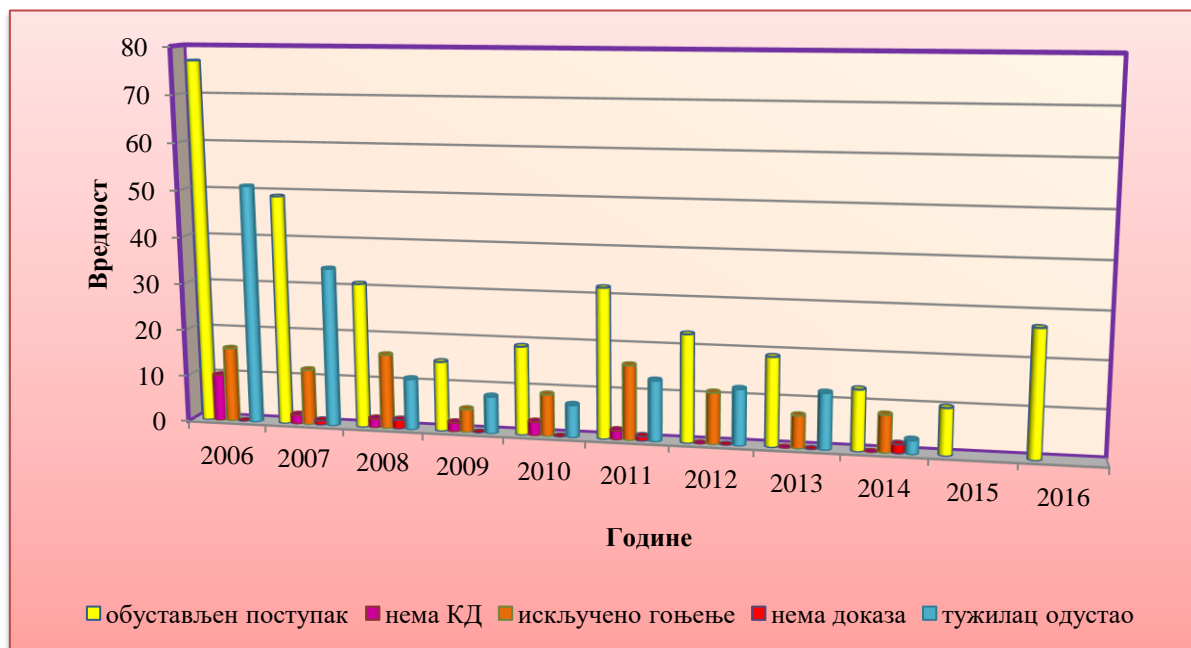

Табела 24. Разлози за обуставу кривичног поступка према пунолетним учиниоцима кривичног дела из члана 124. КЗ у Републици Србији у периоду 2006-2016. године

година	обустављен поступак	нема КД	искључено гоњење	нема доказа	тужилац одустао
2006.	77	10	16	0	51
2007.	49	2	12	1	34
2008.	31	2	16	2	11
2009.	15	2	5	0	8
2010.	19	3	9	0	7
2011.	32	2	16	1	13
2012.	23	0	11	0	12
2013.	19	0	7	0	12
2014.	13	0	8	2	3
2015.	10				
2016.	27				

НАПОМЕНА: У статистичким билтенима за 2015. и 2016. годину нема података о разлозима за обуставу кривичног поступка.

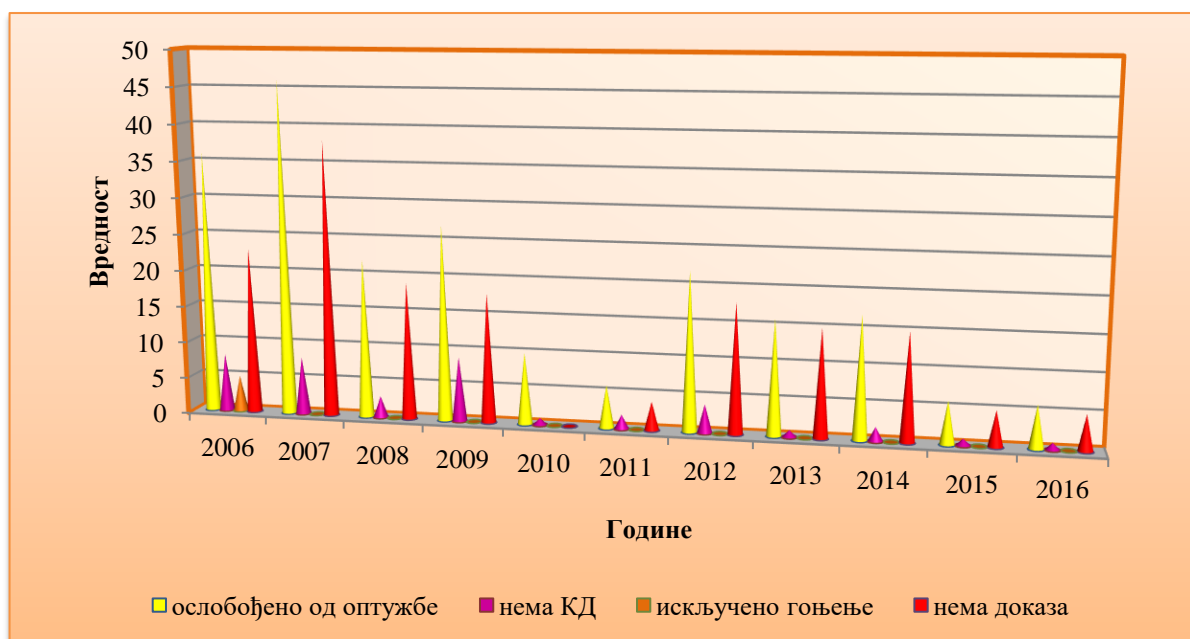
Графикон 33. Приказ разлога за обуставу кривичног поступка према пунолетним учиниоцима из табеле 24

Табела 25. Разлози за ослобођење од оптужбе пунолетних учиналаца кривичног дела из члана 124. КЗ у Републици Србији у периоду 2006-2016. године

година	ослобођено од оптужбе	нема КД	искључено гоњење	нема доказа
2006.	36	8	5	23
2007.	46	8	0	38
2008.	22	3	0	19
2009.	27	9	0	18
2010.	10	1	0	0
2011.	6	2	0	4
2012.	22	4	0	18
2013.	16	1	0	15
2014.	17	2	0	15
2015.	6	1	0	5
2016.	6	1	0	5

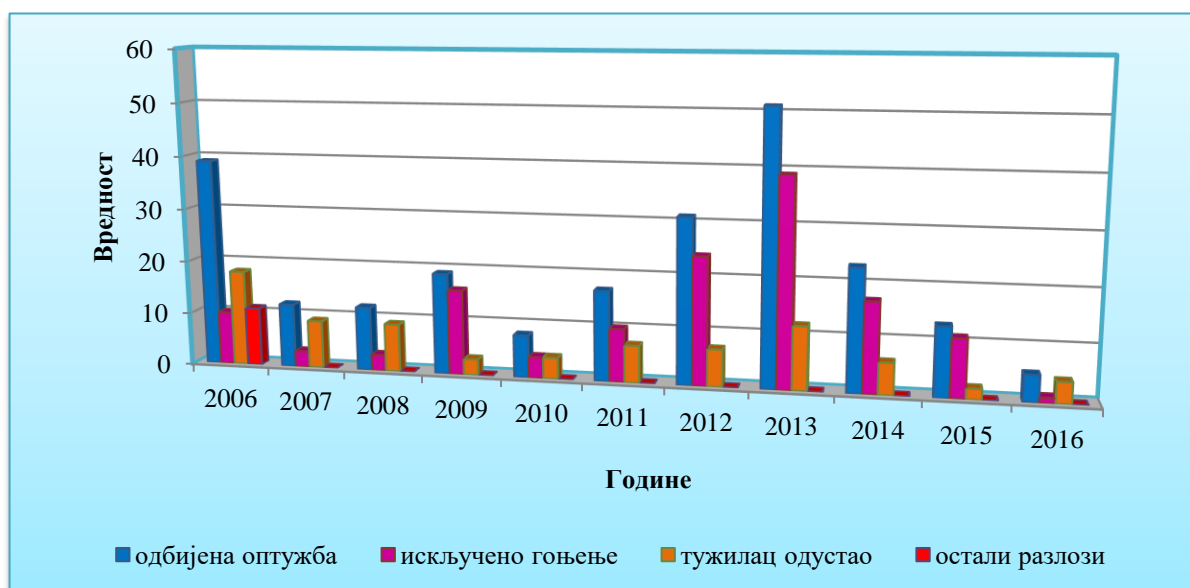
Графикон 30. Приказ разлога за одбијање оптужбе пунолетним учиниоцима из табеле 25

Табела 26. Разлози за ослобођење од оптужбе пунолетних учиналаца кривичног дела из члана 124. КЗ у Републици Србији у периоду 2006-2016. године

година	одбијена оптужба	искључено гоњење	тужилац одустао	остали разлози
2006.	39	10	18	11
2007.	12	3	9	0
2008.	12	3	9	0
2009.	19	16	3	0
2010.	8	4	4	0
2011.	17	10	7	0
2012.	31	24	7	0
2013.	51	39	12	0
2014.	23	17	6	0
2015.	13	11	2	0
2016.	5	1	4	0

Графикон 31. Приказ разлога за ослобођење од оптужбе из табеле 26

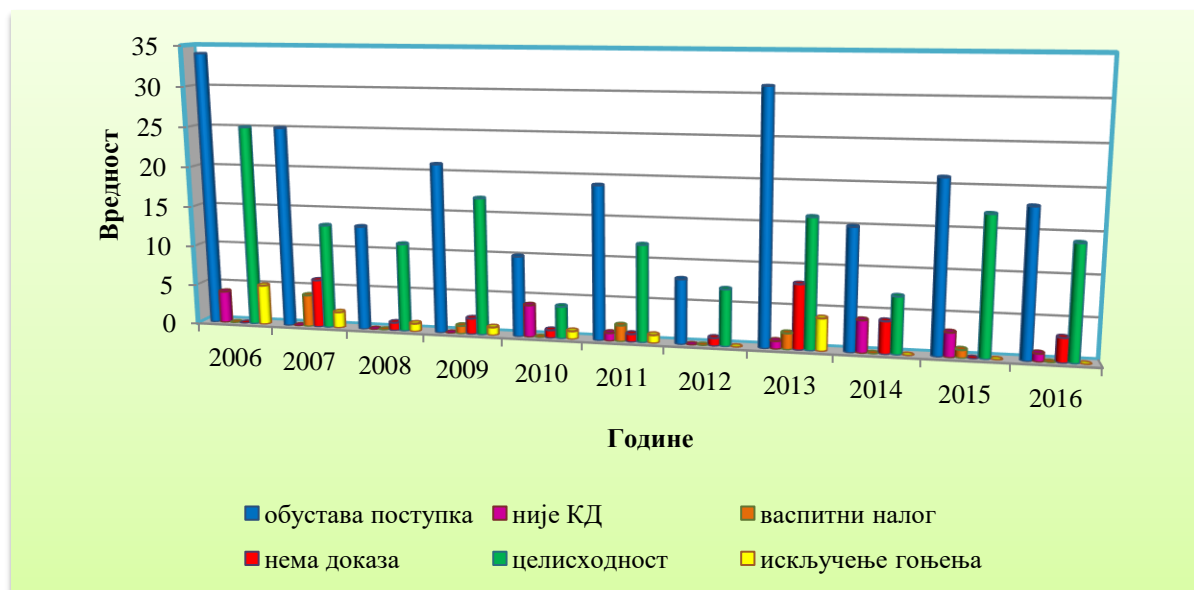
Када се анализирају статистички подаци о начину решавања поднетих кривичних пријава за кривично дело угрожавања опасним оруђем при тучи и свађи долазимо до следећих закључака: 1) од пријављених лица највећи број је и оглашен кривим за ово кривично дело. Тај се проценат кретао од 63,86 % у току 2006. године до свега 38,51 % у току 2010. године, 2) релативно је мали пријављених број лица према којима је кривични поступак обустављен. Тај се број кретао од минималних 3,16 % у току 2009. године или 3,86 % у току 2016. године до максимално 11 % у току 2006. године, 3) са изузетком 2011.године када је забележен најмањи проценат од 1,85 % лица која су ослобођена од оптужбе за пријављено кривично дело, у посматраном периоду овај број се кретао од 3,11 % у току 2010. године, преко 5,14 % у току 2006. и 2016. године до максималних 7,64 % у току 2012. године, 4) број лица према којима је одбијена оптужба је промењивог, релативног карактера. Наиме, тај се број кретао од 20,56 % у току 2013. године (када је забележен максималан удео – 1/5) до минималних 1,86 % у току 2007. године или 2.19 % у току 2008. године и 5) разлози због којих је суд доносио одлуку о обустави кривичног поступка, ослобођењу од оптужбе или о одбијању оптужбе и за ово кривично дело су готово идентични разлозима код претходно анализираних кривичних дела.

После анализе начина окончања поступка према пунолетним учиниоцима кривичних дела угрожавања телесног интегритета путем туче, следи разматрање и анализа статистичких података који се односе на малолетне учиниоце ових кривичних дела.

Табела 27. Разлози за обуставу поступка пред већем за малолетнике за кривично дело из члана 123. КЗ у Републици Србији у периоду 2006-2016. године

година	обустава поступка	није КД	васпитни налог	нема доказа	целисходност	искључење гоњења
2006.	34	4	0	0	25	5
2007.	25	0	4	6	13	2
2008.	13	0	0	1	11	1
2009.	21	0	1	2	17	1
2010.	10	4	0	1	4	1
2011.	19	1	2	1	12	1
2012.	8	0	0	1	7	0
2013.	31	1	2	8	16	4
2014.	15	4	0	4	7	0
2015.	21	3	1	0	17	0
2016.	18	1	0	3	14	0

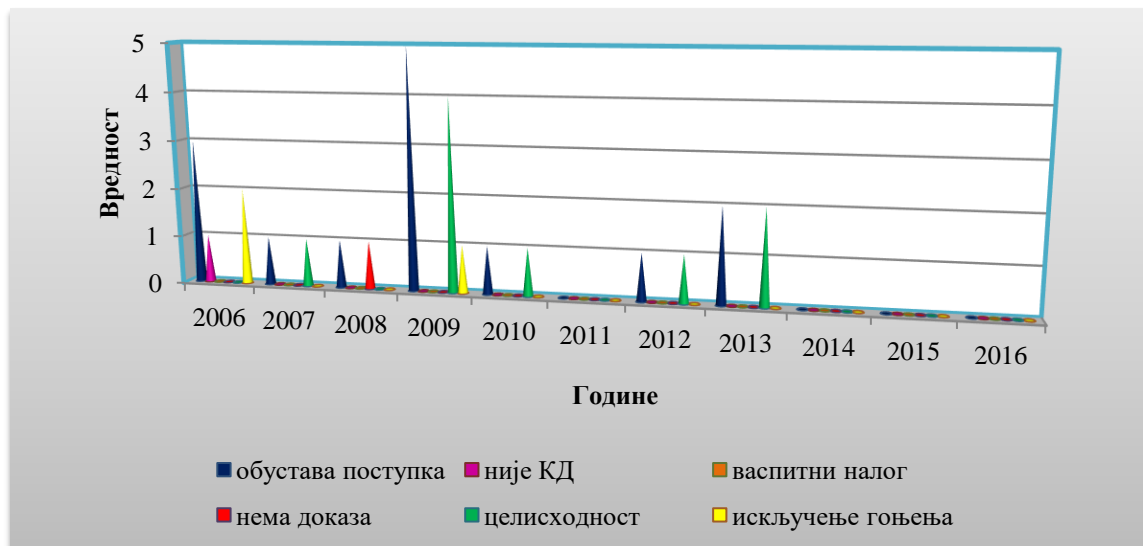
Графикон 31. Приказ разлога за обуставу поступка из табеле 27

Табела 28. Разлози за обуставу поступка пред већем за малолетнике за кривично дело из члана 124. КЗ у Републици Србији у периоду 2006-2016. године

година	обустава поступка	није КД	васпитни налог	нема доказа	целисходност	искључење гоњења
2006.	3	1	0	0	0	2
2007.	1	0	0	0	1	0
2008.	1	0	0	1	0	0
2009.	5	0	0	0	4	1
2010.	1	0	0	0	1	0
2011.	0	0	0	0	0	0
2012.	1	0	0	0	1	0
2013.	2	0	0	0	2	0
2014.	0	0	0	0	0	0
2015.	0	0	0	0	0	0
2016.	0	0	0	0	0	0

Графикон 32. Приказ разлога за обуставу поступка из табеле 28

Када се анализирају статистички подаци о начину окончања – обустави кривичног поступка према малолетницима од стране већа за малолетнике можемо закључити следеће:

- 1) највише је одлука о обустави кривичног поступка веће за малолетнике донело за кривично дело учествовања у тучи. Тај се број кретао од максимално 34 одлуке у току 2006. године или 31 одлуке у току 2013. године до најмање осам одлука у току 2012.

године, 2) као разлози за доношење одлуке о обустави кривичног поступка најчешће су се јављали: а) целисходност, б) непостојање кривичног дела и в) непостојање доказа о извршеном кривичном делу, 3) васпитни налози према малолетницима за ово кривично дело су ретко изрицани и то: једном у току 2009. и 2015. године, два пута у току 2011. и 2013. године и најчешће четири пута у току 2007. године, док у осталим анализираним годинама ове неформалне, диверзионе мере уопште нису изрицане, 4) када се ради о кривичном делу угрожавања опасним оруђем при тучи и свађи, одлуке о обустави кривичног поступка су ретко изрицане: једном у току 2007., 2008., 2010. и 2012. године, два пута у току 2013. године, три пута у току 2006. године и највише пет пута у току 2009. године, док у осталим годинама уопште нису доношене и 5) као разлози за обуставу кривичног поступка од стране већа за малолетнике код кривичног дела из члана 124. КЗ најчешће се јављала целисходност, док ниједном није изречен васпитни налог. Остали разлози су се јављали готово симболично, као што су: а) непостојање кривичног дела – једном у току 2006. године, б) непостојање доказа о извршеном кривичном делу – једном у току 2008. године и в) искључење кривичног гоњења – једном у току 2009. године и два пута у току 2006. године.

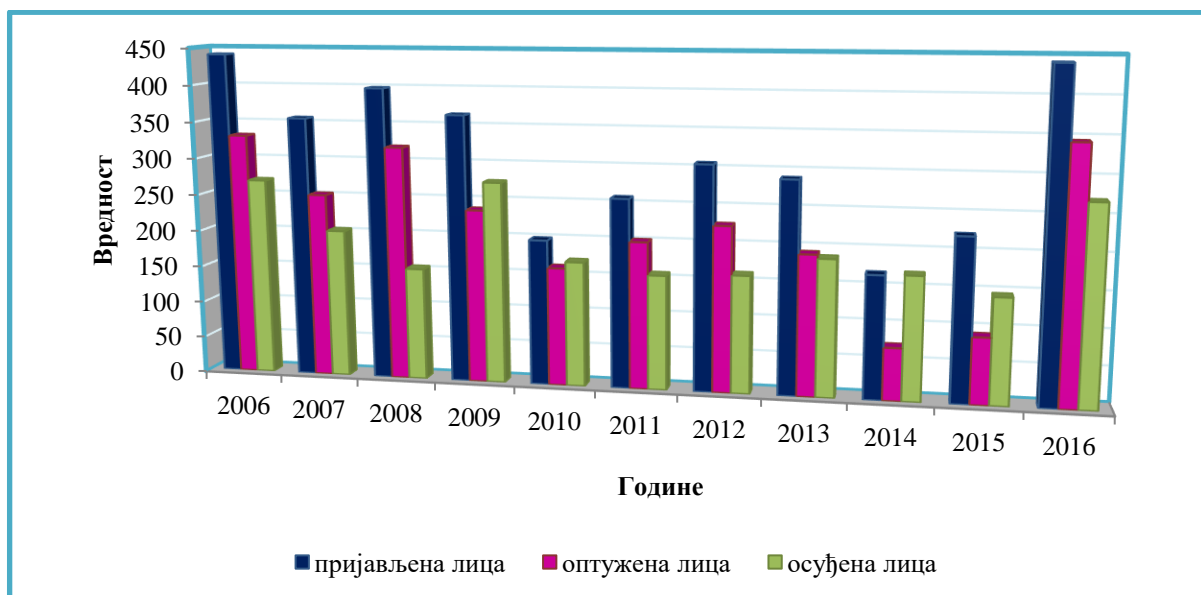
5. Казнена политика судова за кривична дела туче

Прави резултати законитог, ефикасног и квалитетног окончања кривичног поступка према учиниоцима кривичних дела се огледају тек у ефектима изречених кривичних санкција према учиниоцима кривичних дела (имајући у виду претходне закључке о високом броју одбачених кривичних пријава и знатном одступању броја оптужених и нарочито броја осуђених лица у односу на број пријављених лица за кривична дела угрожавања телесног интегритета).

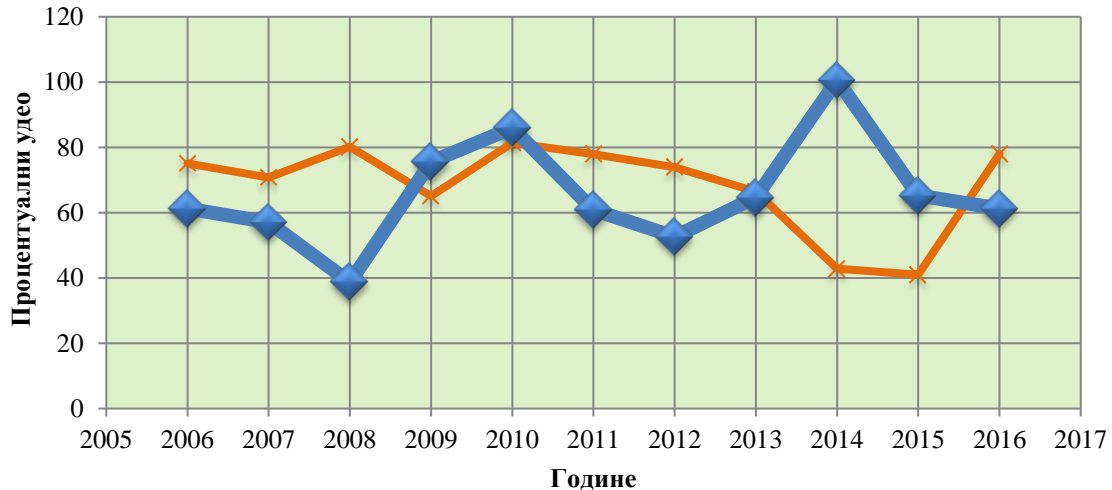
Табела 29. Однос пријављених, оптужених и осуђених пунолетних лица за кривично дело из члана 123. КЗ у Републици Србији у периоду 2006-2016. године

година	пријављена лица	оптужена лица	процентуални удео	осуђена лица	процентуални удео
2006.	441	331	75.06	270	61.22
2007.	356	252	70.79	203	57.02
2008.	398	319	80.15	154	38.69
2009.	364	237	65.11	275	75.55
2010.	199	162	81.41	171	85.93
2011.	258	201	77.91	157	60.85
2012.	306	226	73.86	161	52.61
2013.	289	192	66.44	187	64.71
2014.	168	72	42.86	169	100.60
2015.	222	91	40.99	145	65.32
2016.	441	344	78.00	270	61.22

Графикон 33. Приказ односа пријављених, оптужених и осуђених пунолетних лица из табеле 29

Графикон 34. Приказ процентуалног удела оптужених и осуђених пунолетних лица из табеле 29

—x— Процентуални удео оптужених лица —◆— Процентуални удео осуђених лица

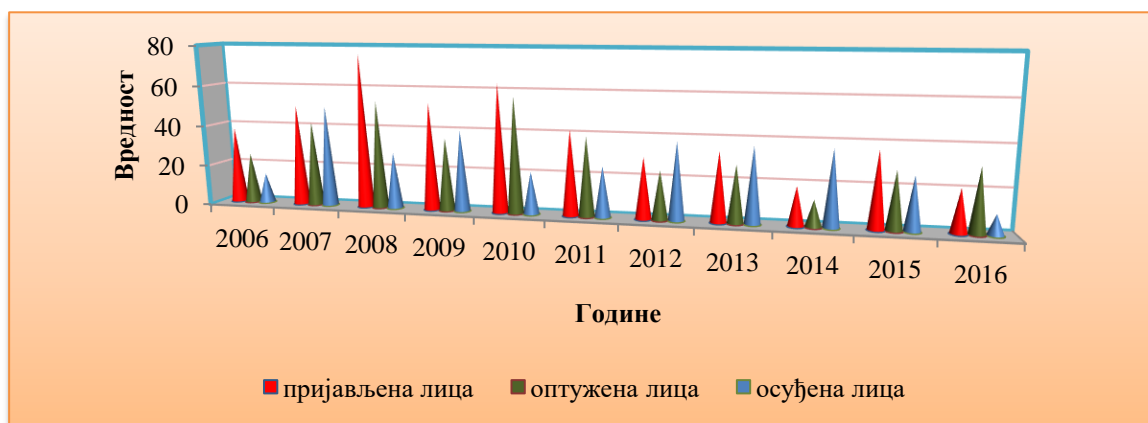
За анализу казнене политике судова за кривична дела туче у периоду 2006-2016. године нису од значаја само врсте и висине изречених казни и друге кривичне санкције, већ и ефикасност спроведених кривичних поступака према пријављеним учиниоцима ових дела. Стога је интересантно анализирати однос између пријављених, оптужених и осуђених лица за ова кривична дела. Када се анализирају наведени подаци о пријављеним учиниоцима за кривично дело учествовање у тучи и начину окончања кривичних поступака према њима, можемо закључити следеће: 1) висок је проценат оптужених лица која су уопште и пријављена за ово кривично дело. Тај се проценат кретао од 81,41 % у току 2010. године или 80,15 % у току 2008. године, 2) почев од 2010. године када је забележен највећи проценат оптужених у односу на пријављена лица за ово кривично дело, тај број у каснијим годинама опада на свега 40,99 % у току 2015.године или на 42,86 % у току 2014. године – што износи 2/5 и 3) уочава се висок проценат осуђених лица у односу на пријављене учиниоце за ово кривично дело. Тај се проценат кретао од максималног броја 100,60 % у току 2014. године, преко 85,93 % у току 2010. године, док

најмањи удео бележи управо 2012. године када износи "свега" 52,61 % (дакле, када је осуђена само половина од пријављених лица за кривично дело учествовања у тучи).

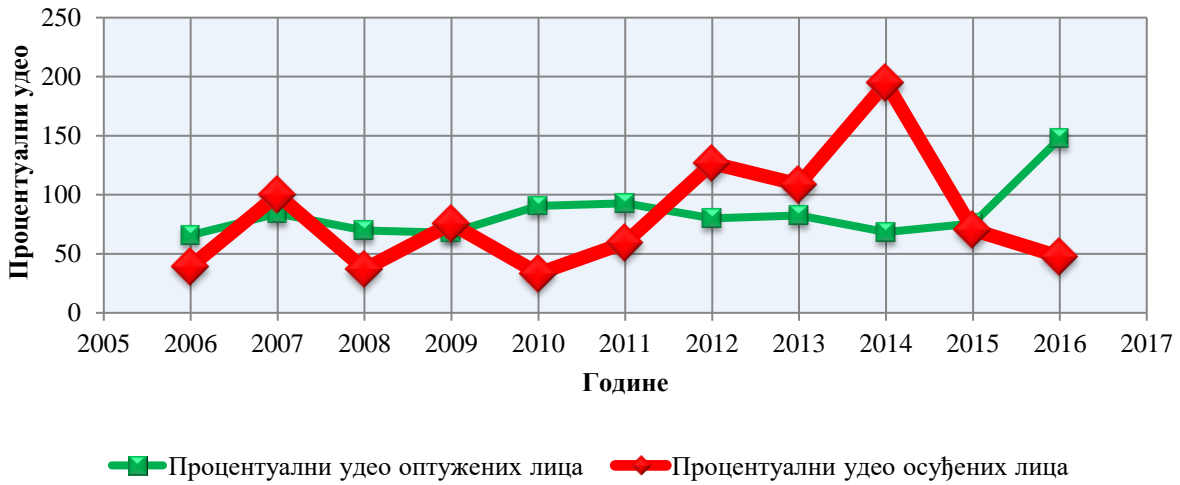
Табела 30. Однос пријављених, оптужених и осуђених малолетних лица за кривично дело из члана 123. КЗ у Републици Србији у периоду 2006-2016.године

година	пријављена лица	оптужена лица	процентуални удео	осуђена лица	процентуални удео
2006.	38	25	65.79	15	39.47
2007.	50	42	84.00	50	100.00
2008.	76	53	69.74	28	36.84
2009.	53	36	67.92	40	75.47
2010.	63	57	90.48	21	33.33
2011.	42	39	92.86	25	59.52
2012.	30	24	80.00	38	126.66
2013.	34	28	82.35	37	108.82
2014.	19	13	68.42	37	194.73
2015.	37	28	75.68	26	70.27
2016.	21	31	147.62	10	47.62

Графикон 35. Приказ односа пријављених, оптужених и осуђених малолетних лица из табеле 30

Графикон 36. Приказ процентуалног удела оптужених и осуђених малолетних лица из табеле 30

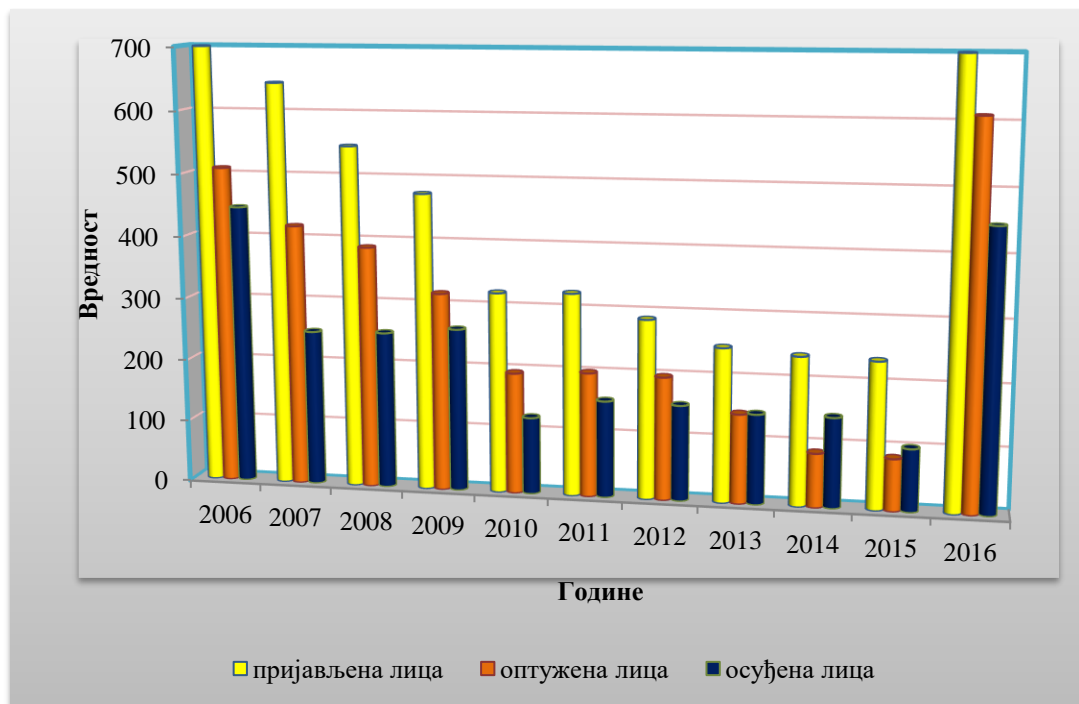

Као и код пунолетних лица, анализом статистичких показатеља о односу броја пријављених, оптужених и осуђених малолетних учинилаца кривичног дела учествовања у тучи, закључујемо следеће: 1) уочава се висок број оптужених малолетника у односу на пријављена лица за ово кривично дело. Тај проценат се кретао од максималних 92,86 % у току 2011. године или 90,48 % у току 2010. године (са изузетком 2016. године када је број оптужених малолетника далеко превазилазио број пријављених малолетника – 147,62 %) до минималних 65,79 % у току 2006. године и 2) висок је и број осуђених малолетних учинилаца овог кривичног дела. Најмањи је број осуђених малолетника забележен 2010. године када износи 33,33 % (где је сваки трећи пријављени малолетник био и осуђен) или 36,84 % у току 2008. године.

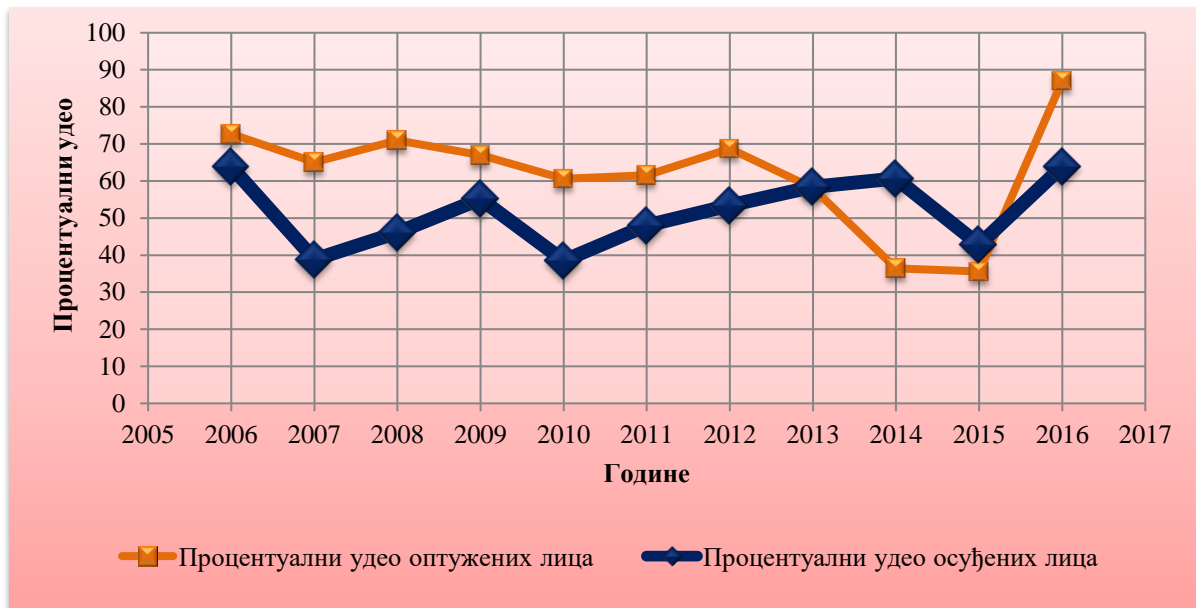
Табела 31. Однос пријављених, оптужених и осуђених пунолетних лица за кривично дело из члана 124. КЗ у Републици Србији у периоду 2006-2016. године

година	пријављена лица	оптужена лица	процентуални удео	осуђена лица	процентуални удео
2006.	700	509	72.71	447	63.86
2007.	644	419	65.06	250	38.82
2008.	547	388	70.93	252	46.07
2009.	475	318	66.95	262	55.16
2010.	322	195	60.56	124	38.51
2011.	325	200	61.54	156	48.00
2012.	288	198	68.75	154	53.47
2013.	248	144	58.06	145	58.47
2014.	239	87	36.40	145	60.67
2015.	236	84	35.59	101	42.80
2016.	700	609	87.00	447	63.86

Графикон 37. Приказ односа пријављених, оптужених и осуђених пунолетних лица из табеле 31

Графикон 38. Приказ процентуалног удела оптужених и осуђених пунолетних лица из табеле 31

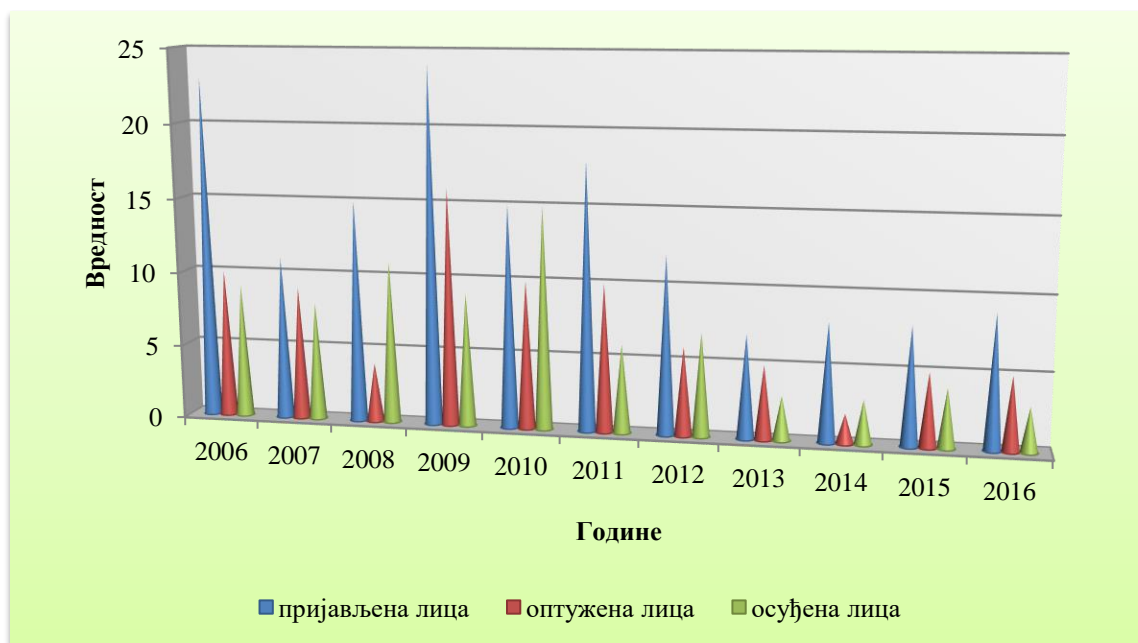

Када се анализирају подаци о односу између пријављених, оптужених и осуђених пунолетних лица за кривично дело угрожавање опасним оруђем при тучи и свађи, те о начину окончања кривичних поступака према њима, можемо закључити следеће: 1) висок је проценат оптужених лица која су уопште и пријављена за ово кривично дело. Тај проценат износи максимално 87 % у току 2016. године, 72,71 % у току 2006. године или 70,93 % у току 2008. године, 2) почев од 2008. године када је забележен висок проценат оптужених у односу на пријављена лица за ово кривично дело (више од две трећине), тај број у каснијим годинама опада на свега трећину и то – 36,40 % у току 2014. године или на 35,59 % у току 2015. године и 3) уочава се висок проценат осуђених лица у односу на пријављене учиниоце за ово кривично дело. Тај се проценат кретао од максималног броја 63,86 % у току 2006. године, преко 60,67 % у току 2014. године, док најмањи удео бележи управо 2010. године када износи "свега" 38,51 % (дакле, када је осуђено мање од половине пријављених лица за ово кривично дело) или 38,82 % у току 2007. године.

Табела 32. Однос пријављених, оптужених и осуђених малолетних лица за кривично дело из члана 124. КЗ у Републици Србији у периоду 2006-2016. године

година	пријављена лица	оптужена лица	процентуални удео	осуђена лица	процентуални удео
2006.	23	10	43.48	9	39.13
2007.	11	9	81.82	8	72.73
2008.	15	4	26.67	11	73.33
2009.	24	16	66.67	9	37.50
2010.	15	10	66.67	15	100.00
2011.	18	10	55.56	6	33.33
2012.	12	6	50.00	7	58.33
2013.	7	5	71.43	3	42.86
2014.	8	2	25.00	3	37.50
2015.	8	5	62.50	4	50.00
2016.	9	5	55,56	3	33.33

Графикон 39. Приказ односа пријављених, оптужених и осуђених малолетних лица из табеле 32

Графикон 40. Приказ процентуалног удела оптужених и осуђених малолетних лица из табеле 32

Као и код пунолетних лица, и за кривично дело из члана 124. КЗ, анализом статистичких показатеља о односу броја пријављених, оптужених и осуђених малолетних лица, долазимо до следећих закључака: 1) и овде је висок број оптужених малолетника у односу на пријављена лица за ово кривично дело. Тај проценат се кретао од максималних 81,82 % у току 2007. године или 66,67 % у току 2009. и 2010. године до минималних 25 % у току 2014. године када је, дакле, сваки четврти пријављени малолетник за ово кривично дело био и оптужен од стране надлежног јавног тужиоца за малолетнике и 2) висок је и број осуђених малолетних учинилаца овог кривичног дела. Најмањи број осуђених малолетника је забележен 2011. и 2016. године са 33,33 % (када је сваки трећи пријављени малолетник био и осуђен) или 37,50 % у току 2014. године, док је 2010. године тај проценат износио 100 % што значи да је сваки пријављени малолетник за кривично дело из члана 124. КЗ и био осуђен.

За учињена кривична дела туче као облику угрожавања телесног интегритета, осуђеним лицима су изрицане различите врсте и мере кривичних санкција, зависно од својства учиниоца (да ли се ради о пунолетном или малолетном лицу), односно зависно од обима и интензитета проузроковане последице и других субјективних и објективних околности учињеног кривичног дела и личности његовог учиниоца.

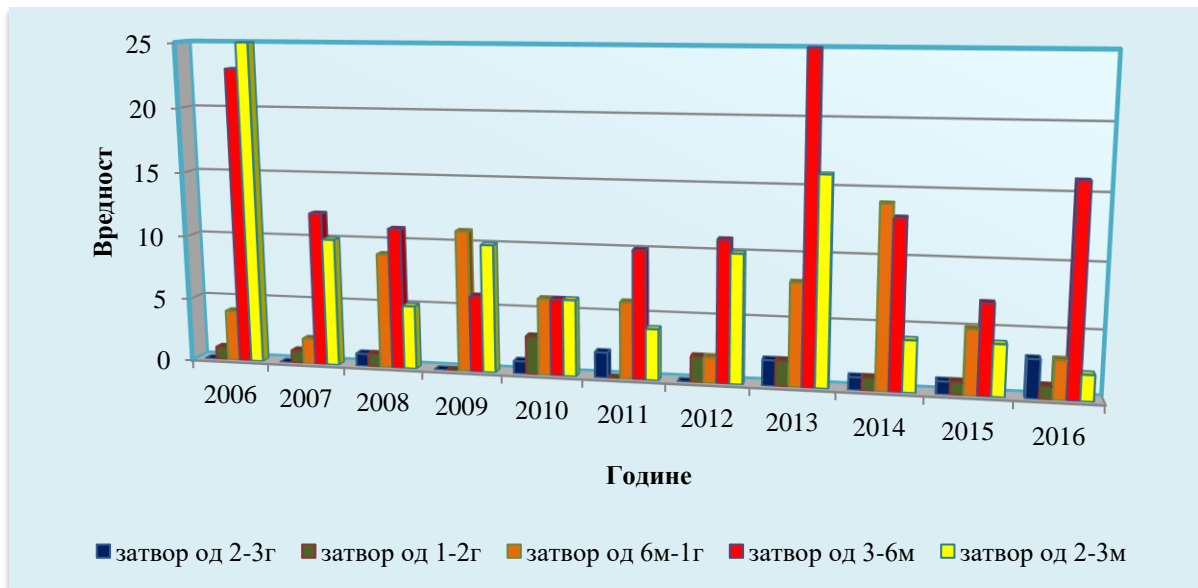
Прво ћемо анализирати врсте и мере кривичних санкција које су се изрицале пунолетним учиниоцима кривичних дела из члана 123. и 124. КЗ, и то: а) казне затвора, б) друге казне, в) мере упозорења, г) васпитне мере (које се изузетно могу изрицати млађим пунолетним лицима узраста од 18 до 21 године живота) и д) ослобођење од казне.

Када се ради о пунолетним лицима, после спроведеног кривичног поступка и утврђене њихове кривице, суд доноси осуђујућу пресуду. Сходно одредби члана 424. ЗКП суд у пресуди у којој оптужено лице оглашава кривим изриче: 1) за које се дело лице оглашава кривим, уз назначење чињеница и околности које чине обележја кривичног дела, као и чињеница од којих зависи примена одређене одредбе Кривичног законика, 2) законски назив кривичног дела и које су одредбе закона примењене, 3) на какву се казну осуђује оптужени или се по одредбама кривичног закона ослобађа од казне, 4) одлуку о условној осуди, односно о опозивању условне осуде или условног отпуста, 5) одлуку о мери безбедности, о одузимању имовинске користи или о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, 6) одлуку о имовинскоправном захтеву, 7) одлуку о урачунавању притвора или већ издржане казне и 8) одлуку о трошковима кривичног поступка.

Табела 33. Изречене казне затвора пунолетним учиниоцима кривичних дела из члана 123. КЗ у Републици Србији у периоду 2006-2016. године

година	осуђена лица	затвор од 2-3г	затвор од 1-2г	затвор од 6м-1г	затвор од 3-6м	затвор од 2-3м
2006.	270	0	1	4	23	25
2007.	203	0	1	2	12	10
2008.	154	1	1	9	11	5
2009.	275	0	0	11	6	10
2010.	171	1	3	6	6	6
2011.	157	2	0	6	10	4
2012.	161	0	2	2	11	10
2013.	187	2	2	8	25	16
2014.	169	1	1	14	13	4
2015.	145	1	1	5	7	4
2016.	270	3	1	3	16	2

Графикон 41. Приказ изречених казни затвора пунолетним учиниоцима из табеле 33

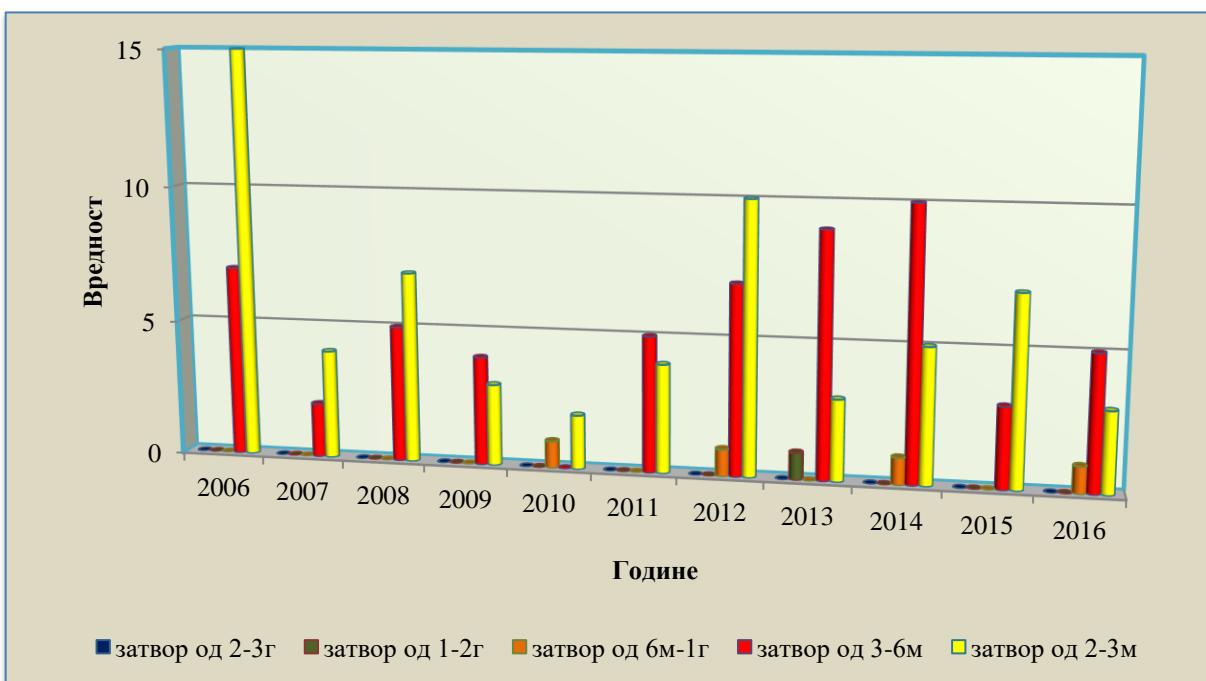
За кривично дело учествовање у тучи из члана 123. КЗ је у Кривичном законнику прописана једино казна затвора. Стога је логично да, на првом месту, анализирамо врсту и меру (висину) изречене казне затвора конкретним учиниоцима овог кривичног дела у

непосредној судској пракси. При томе се, на основу приказаних статистичких показатеља, може закључити следеће: 1) учиниоцима овог дела је казна затвора у трајању од две до три године изрицана изузетно ретко. Најчешће је ова казна изречена три пута у току 2016. године, док је углавном изрицана током посматраног периода једном до два пута, осим у току 2006., 2007., 2009. и 2012. године када ова казна уопште није изрицана за ово кривично дело, 2) ретко је према учиниоцима овог кривичног дела изрицана и казна затвора у трајању од једне до две године, углавном једном или два пута годишње, осим 2010. године када је ова казна изречена тројици осуђених лица, док 2009. и 2011. године ова казна уопште није изрицана, 3) казна затвора у трајању од шест месеци до једне године је изрицана нешто чешће. Тако је она изрицана од 14 пута у току 2014.године или једанаест пута у току 2009. године до "свега" два пута у току 2007. или 2012. године, 4) најчешће је за ово кривично дело изрицана казна затвора у трајању од три до шест месеци, и то од 25 пута у току 2013. године преко 23 пута у току 2006. године до минималних шест пута у току 2009. и 2010. године и 5) релативно често је изрицана и казна затвора у трајању од два до три месеца и то од 25 пута у току 2006. године до 16 пута у току 2013. године, па до четири пута у току 2011., 2014. и 2015. године или само два пута у току 2016. године.

Табела 34. Изречене казне затвора учиниоцима кривичних дела из члана 124. КЗ у Републици Србији у периоду 2006-2016. године

година	осуђена лица	затвор од 2-3г	затвор од 1-2г	затвор од 6м-1г	затвор од 3-6м	затвор од 2-3м
2006.	447	0	0	0	7	15
2007.	250	0	0	0	2	4
2008.	252	0	0	0	5	7
2009.	262	0	0	0	4	3
2010.	124	0	0	1	0	2
2011.	156	0	0	0	5	4
2012.	154	0	0	1	7	10
2013.	145	0	1	0	9	3
2014.	145	0	0	1	10	5
2015.	101	0	0	0	3	7
2016	447	0	0	1	5	3

Графикон 42. Приказ изречених казни затвора пунолетним учиниоцима из табеле 34

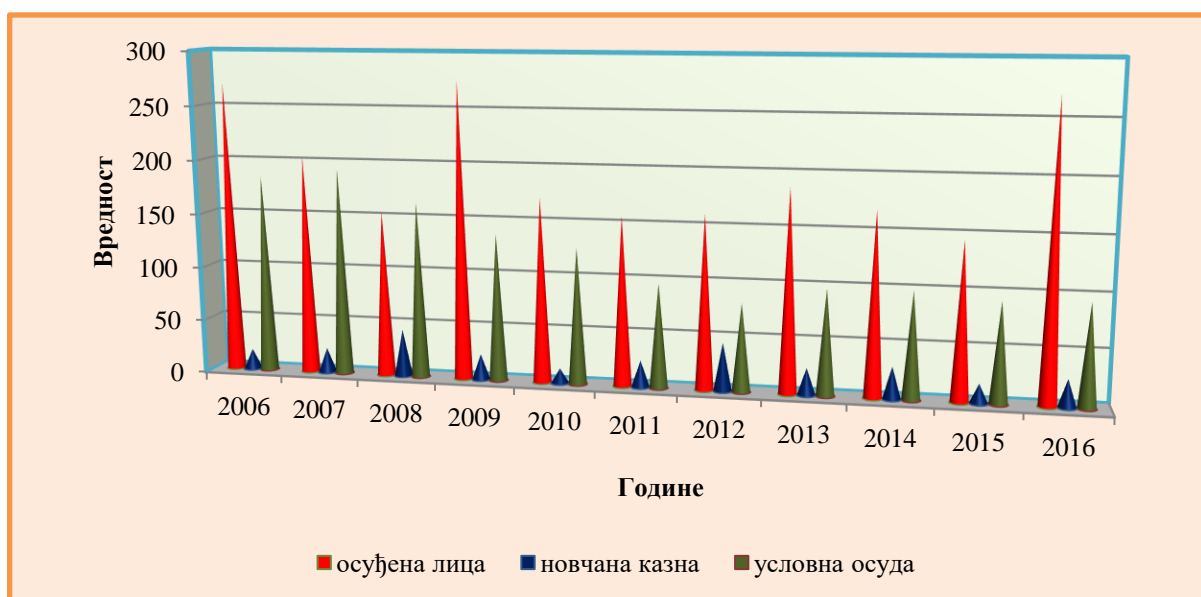

За кривично дело угрожавање опасним оруђем при тучи и свађи је у Кривичном законуку прописана само казна затвора. Стога је логично да, на првом месту, анализирамо врсту и меру (висину) изречене казне затвора конкретним учиниоцима овог кривичног дела у непосредној судској пракси. При томе се, из наведених података, може закључити следеће: 1) учиниоцима овог кривичног дела казна затвора у трајању од две до три године није изречен ниједном, 2) ретко је према учиниоцима овог кривичног дела изрицана и казна затвора у трајању од једне до две године, и то само једном у току 2013. године од укупно 145 осуђених лица, 3) казна затвора у трајању од шест месеци до једне године је изрицана такође ретко, само једном и то у току 2010., 2012., 2014. и 2016. године, док у осталим годинама уопште није изрицана за ово кривично дело, 4) нешто чешће је изрицана казна затвора у трајању од три до шест месеци и то од десет пута у току 2014. године преко седам пута у току 2006. године до два пута у току 2007. године, а 2010. године уопште није изрицана и 5) за ово кривично дело је најчешће изрицана казна затвора у трајању од два до три месеца и то од 15 пута у току 2006. године, преко десет пута у току 2012. године до свега два пута у току 2010. или три пута у току 2009., 2013. и 2016. године.

Табела 35. Изречене друге врсте кривичних санкција учиниоцима кривичног дела из члана 123. КЗ у Републици Србији у периоду 2006-2016. године

година	осуђена лица	новчана казна	условна осуда	судска опомена	васпитна мера	ослобођење од казне	споредна нов.казна
2006.	270	19	184	0	0	0	0
2007.	203	23	193	0	1	10	7
2008.	154	44	164	0	0	1	3
2009.	275	24	137	0	0	0	6
2010.	171	14	127	0	1	0	1
2011.	157	25	97	0	1	2	1
2012.	161	45	82	0	0	0	0
2013.	187	25	98	0	0	0	3
2014.	169	30	99	1	2	0	0
2015.	145	18	93	0	0	0	0
2016.	270	26	95	0	1	0	1

Графикон 43. Приказ изречених других врста кривичних санкција учиниоцима кривичног дела из табеле 35

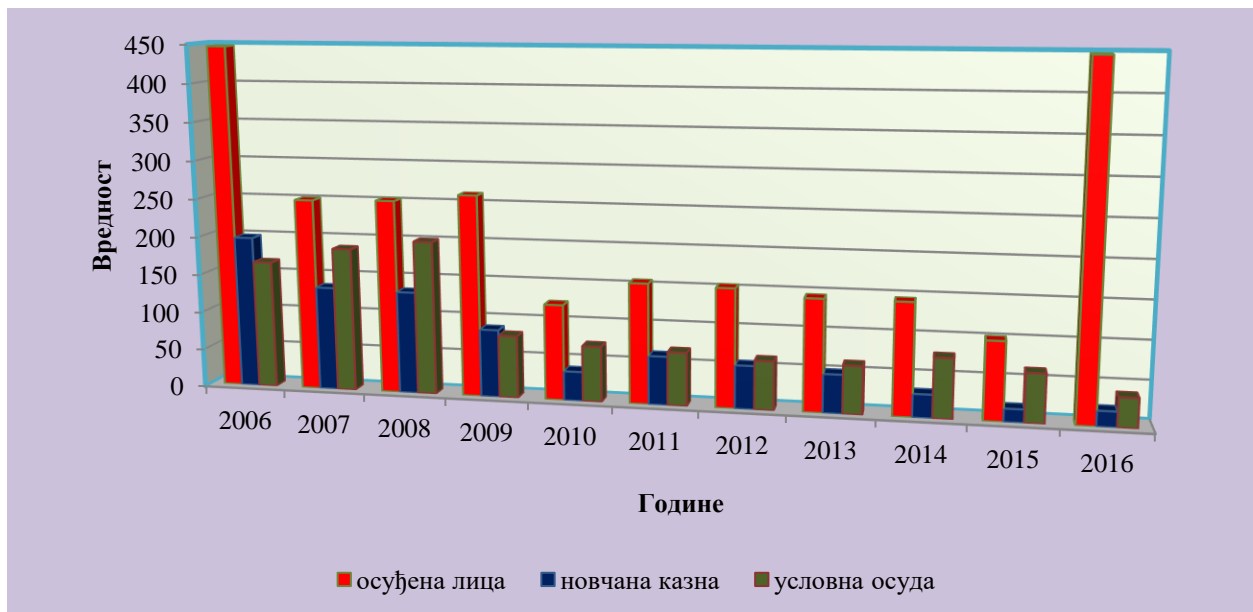

Иако је у Кривичном закону за кривично дело учествовање у тучи прописана казна затвора, у судској пракси се у посматраном периоду 2006-2016. године може уочити и изрицање других врста и мера казни, али и других кривичних санкција према учиниоцима овог дела. Тако из анализираних података можемо закључити следеће: 1) иако се ради о кривичном делу насиља којим се непосредно угрожава телесни интегритет других лица, релативно често су његовим учиниоцима, знатно чешће него казне затвора, изрицане новчане казне и то од максималних 45 казни у току 2012. године (у односу на 161 осуђено лице) до минималних 14 новчаних казни у току 2010. године, 2) најчешће изрицана кривична санкција за ово кривично дело је условна осуда. Ова мера упозорења је изрицана од максималних 193 пута у току 2007. године, преко 184 пута у току 2006. године до минималних 82 пута у току 2012. године, 3) судска опомена као најблажа мера упозорења за пунолетна лица је изрицана изузетно ретко и то само једном у току 2014. године, 4) васпитне мере према пунолетним учиниоцима овог дела су изрицане изузетно ретко и то само по једном у току 2007., 2010., 2011. и 2016. године и два пута у току 2014. године, док у осталим анализираним годинама – дакле, у току 2006., 2012., 2014. и 2015. године ова санкција није уопште изрицана, 5) присутан је мали број ослобођења од казне. Ова је одлука донета једном у току 2008. године, два пута у току 2011. године и најчешће десет пута у току 2007. године, док у осталим посматраним годинама ова факултативна могућност суда није примењивана и 6) за ово дело је, што је интересантно, изрицана чак и споредна новчана казна, иако законом није прописана, и то једном у току 2010., 2011. и 2016. године, три пута у току 2008. и 2013. године, до седам пута у току 2007. године, док 2006., 2012., 2014. и 2015. године није уопште изрицана.

Табела 36. Изречене друге врсте кривичних санкција учиниоцима кривичног дела из члана 124. КЗ у Републици Србији у периоду 2006-2016. године

година	осуђена лица	новчана казна	условна осуда	судска опомена	васпитна мера	ослобођење од казне	споредна нов.казна
2006.	447	198	166	24	0	5	5
2007.	250	135	187	16	0	3	5
2008.	252	133	200	16	0	1	2
2009.	262	88	81	5	0	0	3
2010.	124	38	72	3	0	1	4
2011.	156	63	69	8	0	0	2
2012.	154	56	63	3	0	0	2
2013.	145	50	62	4	1	0	5
2014.	145	30	77	8	1	3	2
2015.	101	17	63	5	0	1	2
2016.	447	20	38	6	0	0	0

Графикон 44. Приказ изречених других врста кривичних санкција учиниоцима кривичног дела из табеле 36

Иако је у Кривичном закону за кривично дело угрожавање опасним оруђем при тучи и свађи прописана једино казна затвора, у судској пракси се у посматраном периоду 2006-2016. године може уочити и изрицање других врста и мера казни, али и других кривичних санкција према учиниоцима овог дела. Тако из анализираних података можемо закључити следеће: 1) иако се ради о кривичном делу насиља којим се апстрактно угрожава телесни интегритет других лица, релативно често, знатно чешће него казне затвора су изрицане новчане казне и то од максималних 198 казни у току 2006. године (у односу на 447 осуђених лица), преко 135 казни у току 2007. године до минималних 17 новчаних казни у току 2015. године, 2) најчешће изрицана кривична санкција за ово кривично дело је условна осуда. Ова мера упозорења је изрицана од максималних 200 пута у току 2008. године, затим 187 пута у току 2007. године до минималних 62 пута у току 2013. године, 3) судска опомена као најблажа мера упозорења за пунолетна лица је изрицана изузетно, али ипак нешто чешће него за претходно кривично дело туче и то од максималних 24 пута у току 2006. године или 16 пута у току 2007. и 2008. године до минималних три пута у току 2010. и 2012. године, 4) васпитне мере према пунолетним учиниоцима овог дела су изрицане изузетно ретко и то само по једном у току 2013. и 2014. године, док у осталим анализираним годинама ова санкција није уопште изрицана, 5) присутан је мали број ослобођења од казне. Ова је одлука донета једном у току 2008., 2010. и 2015. године, три пута у току 2007. и 2014. године и пет пута у току 2006. године, док у осталим посматраним годинама ова факултативна могућност суда није примењивана и 6) за ово кривично дело је изрицана и споредна новчана казна, иако законом није прописана, и то по два пута у току 2009., 2011., 2012., 2014. и 2015. године до пет пута у току 2006., 2007. и 2013. године. У току 2016. године споредна новчана казна уопште није изрицана учиниоцима кривичног дела из члана 124. КЗ.

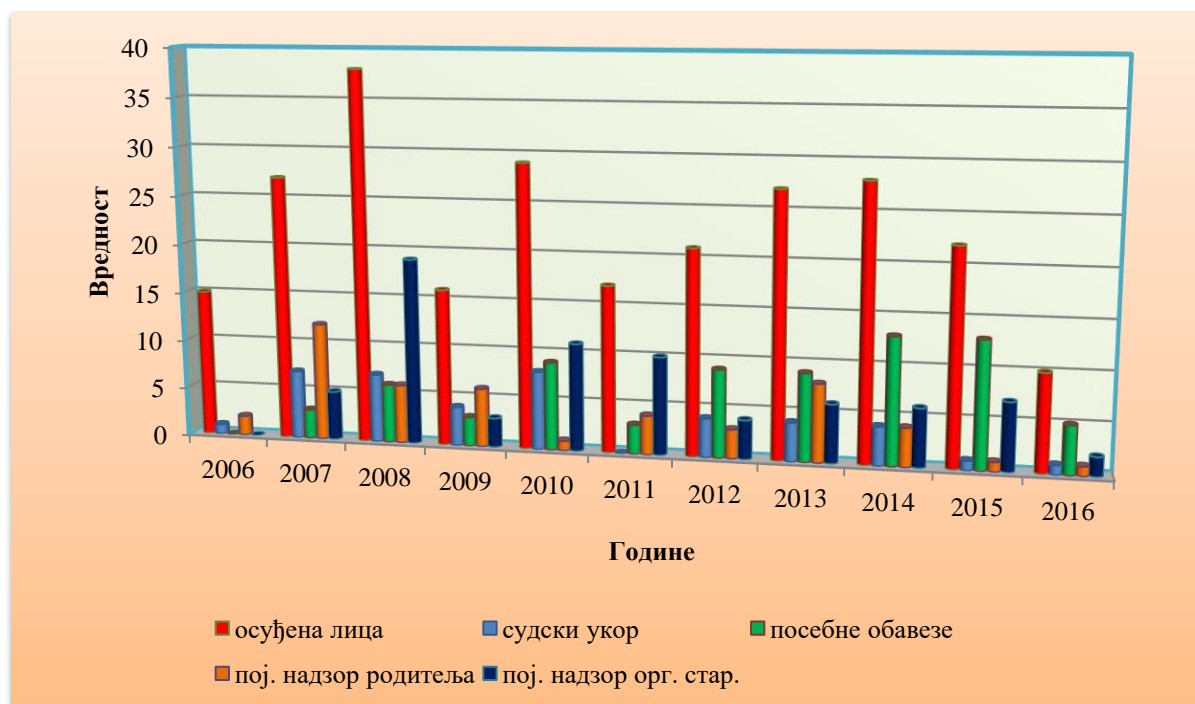
Пошто се и малолетници јављају у већем броју као учиниоци кривичних дела туче којима се угрожава телесни (физички) интегритет других лица, то је потребно да анализирамо и структуру изречених кривичних санкција (ванинституционалног и институционалног – заводског) карактера које им изричу надлежни виши судови, имајући при томе у виду да васпитне мере и казна малолетничког затвора (као основне и једине

врсте санкција за ове учиниоце кривичних дела) нису изричито прописане код кривичних дела из члана 123.и 124. КЗ.

Табела 37. Изречене ванинституционалне кривичне санкције малолетним учиниоцима кривичних дела из члана 123. КЗ у Републици Србији у периоду 2006-2016. године

Година	осуђена лица	судски укор	%	посебне обавезе	%	пој. надзор родитеља	%	пој. надзор орг. стар.	%
2006.	15	1	6.66	0	0	2	13.13	0	0
2007.	27	7	25.93	3	11.11	12	44.44	5	18.52
2008.	38	7	18.42	6	15.79	6	15.79	19	50.00
2009.	16	4	25.00	3	18.75	6	37.50	3	18.75
2010.	29	8	27.59	9	31.03	1	3.45	11	37.93
2011.	17	0	0	3	17.65	4	23.53	10	58.82
2012.	21	4	19.05	9	42.85	3	14.29	4	19.05
2013.	27	4	14.81	9	33.33	8	29.63	6	22.22
2014.	28	4	14.29	13	46.43	4	14.29	6	21.43
2015.	22	1	4.55	13	59.09	1	4.55	7	31.82
2016.	10	1	10.00	5	50.00	1	10.00	2	20.00

Графикон 45. Приказ изречених ванинституционалних кривичних санкција малолетним учиниоцима из табеле 37

Графикон 46. Приказ процентуалног удела изречених ванинституционалних кривичних санкција малолетним учиниоцима из табеле 37

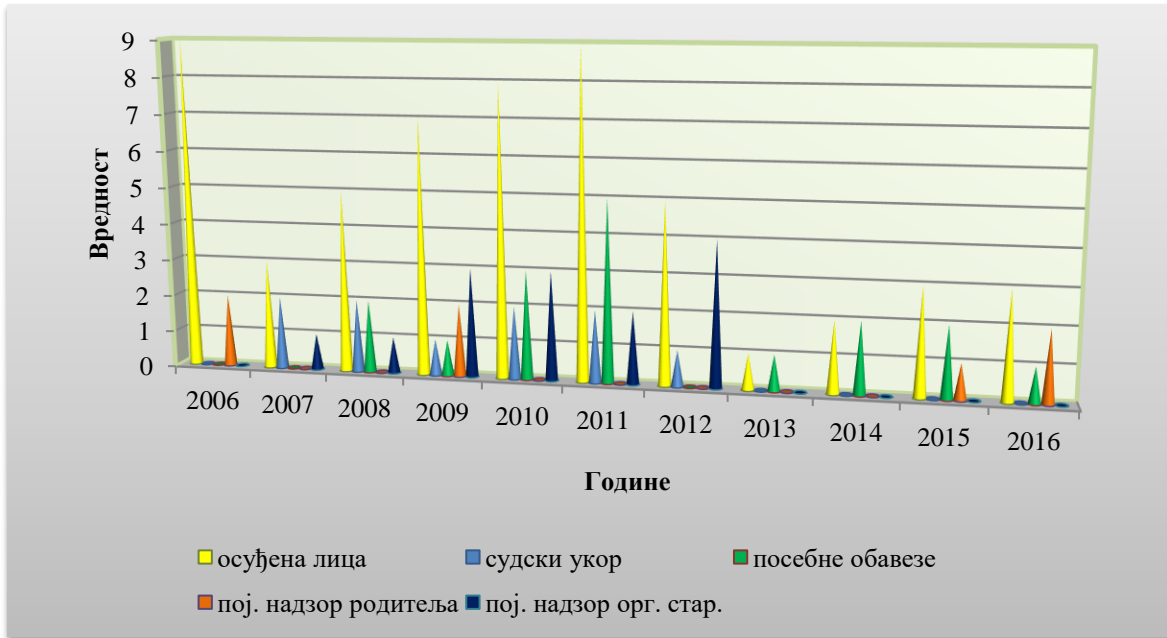
За основно кривично дело туче у нашем кривичном праву – учествовање у тучи из члана 123. КЗ је у посматраном периоду осуђен велики број малолетника, али су и овде, и поред тога што се ради о тешком кривичном делу, изрицане благе врсте и мере малолетничких кривичних санкција. Из наведених података можемо закључити следеће: 1) судски укор као најблажа васпитна мера упозорења и усмеравања је изрицана у распону од 27,59 % у току 2010. године, 25 % у току 2009. године до минималних 4,55 % у току 2015. године или 2011. године када није изречен ниједан судски укор за ово дело, иако је осуђено 17 малолетника за ово кривично дело, 2) посебне обавезе из исте групе васпитних мера су изрицане релативно често и то од максималних 59,09 % у току 2015. године, односно 50,00 % у току 2016. године или 46,43 % у току 2014. године до минималних 11,11 % у току 2007. године, док 2006. године није изречена ниједна санкција ове врсте, 3) мера појачаног надзора родитеља, усвојиоца или стараоца је изрицана у приближно истим оквирима као и претходна кривична санкција. Тако је ова васпитна мера изрицана од минималних 4,55 % у току 2015. године, односно 10,00 % у току 2016. године или 13,13 % у току 2006. године до максималних 44,44 % у току 2007. године, 4) мера појачаног

надзора органа старатељства је изрицана у идентичном обиму као и претходне санкције. Тај се број кретао од минималних 18,52 % у току 2007. године (будући да 2006. године није изречена ниједна санкција ове врсте) преко 20,00 % у току 2016.године или 37,93 % у току 2010. године до максималних 58,82 % у току 2011. године и 5) остале ванинституционалне мере појачаног надзора уопште нису изрицане малолетним учиниоцима кривичног дела из члана 123. КЗ у посматраном периоду.

Табела 38. Изречене ванинституционалне кривичне санкције малолетним учиниоцима кривичних дела из члана 124. КЗ у Републици Србији у периоду 2006-2016. године

година	осуђена лица	судски укор	%	посебне обавезе	%	пој. надзор родитеља	%	пој. надзор орг. стар.	%
2006.	9	0	0	0	0	2	22.22	0	0
2007.	3	2	66.67	0	0	0	0	1	33.33
2008.	5	2	40.00	2	40.00	0	0	1	20.00
2009.	7	1	14.29	1	14.29	2	28.57	3	42.86
2010.	8	2	25.00	3	37.50	0	0	3	37.50
2011.	9	2	22.22	5	55.56	0	0	2	22.22
2012.	5	1	20.00	0	0	0	0	4	80.00
2013.	1	0	0	1	100.00	0	0	0	0
2014.	2	0	0	2	100.00	0	0	0	0
2015.	3	0	0	2	66.67	1	33.33	0	0
2016.	3	0	0	1	33.33	2	66,67	0	0

Графикон 47. Приказ изречених ванинституционалних кривичних санкција малолетним учиниоцима из табеле 37

Графикон 48. Приказ процентуалног удела изречених ванинституционалних кривичних санкција малолетним учиниоцима из табеле 37

За кривично дело угрожавање опасним оруђем при тучи и свађи из члана 124. КЗ је, на основу анализе статистичких података, констатовано да је, у посматраном периоду осуђен релативно мали број малолетника, али су и овде, изрицане благе врсте и мере малолетничких кривичних санкција. Из наведених података можемо закључити следеће: 1) судски укор као најблажа васпитна мера упозорења и усмеравања је најчешће изрицана санкција и то у распону од 66,67 % у току 2007. године, 40 % у току 2008. године до минималних 20 % у току 2012. године, док 2006., 2013., 2014., 2015. и 2016. године ова мера уопште није изрицана, 2) посебне обавезе су изрицане релативно често и то од максималних 100 % у току 2013. и 2014. године или 33,33 % у току 2016. године до минималних 14,29 % у току 2009. године, док ова васпитна мера уопште није изрицана у току 2006., 2007. и 2012. године, 3) мера појачаног надзора родитеља, усвојиоца или стараоца је за ово кривично дело изрицана ретко и то 22,22 % у току 2006. године до 33,33 % у току 2015. године, док 2007., 2008., 2010, 2011., 2013. и 2014. године ова мера уопште није изрицана. Највећи проценат изречених васпитних мера ове врсте и то 66,67 % је забележен у току 2016. године и 4) мера појачаног надзора органа старатељства је изрицана са промењивом динамиком од 80 % у току 2012. године до 22,22 % у току 2011. године, док ова васпитна мера уопште није изрицана у току 2006., 2013., 2014., 2015. и 2016. године.

Табела 39. Изречене институционалне кривичне санкције малолетним учиниоцима кривичних дела из члана 123.КЗ у Републици Србији у периоду 2006-2016. године

година	осуђена лица	васпитна установа	процентуални удео	васп. поправни дом	процентуални удео	мал. затвор	процентуални удео
2006.	15	0	0	0	0	0	0
2007.	27	0	0	0	0	0	0
2008.	38	0	0	0	0	0	0
2009.	16	0	0	0	0	0	0
2010.	29	0	0	0	0	0	0
2011.	17	0	0	0	0	0	0
2012.	21	0	0	0	0	1	3,70
2013.	27	0	0	0	0	0	0
2014.	28	0	0	1	3,57	0	0
2015.	22	0	0	0	0	0	0
2016.	10	0	0	0	0	0	0

Иако се малолетници релативно често јављају као пријављени учиниоци кривичног дела учествовања у тучи из члана 123. КЗ (при чему је сигурно тамна бројка криминалитета за ово дело изузетно висока), само је мали број и осуђених малолетника. Тај се број креће од десет осуђених лица у току 2016. године или 15 осуђених лица у току 2006. године до максималних 29 осуђених малолетника у току 2010. године. У анализираном периоду према малолетницима за ово кривично дело уопште није изрицана васпитна мера упућивања у васпитну установу, док је васпитна мера упућивања у васпитно-поправни дом изречена само једном и то 2014. године, што износи 3,57 %. Слична је ситуација и са казном малолетничког затвора која је према малолетницима за ово кривично дело изречена само једном, и то 2012. године, што чини 3,70 %.

Табела 40. Изречене институционалне кривичне санкције малолетним учиниоцима кривичних дела из члана 124.КЗ у Републици Србији у периоду 2006-2016. године

година	осуђена лица	васпитна установа	процентуални удео	васп. поправни дом	процентуални удео	мал. затвор	процентуални удео
2006.	9	0	0	0	0	0	0
2007.	3	0	0	0	0	0	0
2008.	5	0	0	0	0	0	0
2009.	7	0	0	0	0	0	0
2010.	8	0	0	0	0	0	0
2011.	9	0	0	0	0	0	0
2012.	5	0	0	0	0	0	0
2013.	1	0	0	0	0	0	0
2014.	2	0	0	0	0	0	0
2015.	3	0	0	0	0	0	0
2016.	3	0	0	0	0	0	0

Када се анализира казнена политика за малолетнике као учиниоце кривичног дела угрожавање опасним оруђем при тучи и свађи из 124. КЗ можемо закључити следеће: 1) изузетно је мали број осуђених лица за ово дело (испод десет лица, а најчешће испод пет лица годишње) и 2) за малолетнике као учиниоце овог кривичног дела није изречена ниједна кривична санкција заводског (институционалног) карактера, било да се ради о заводској васпитној мери или казни малолетничког затвора.

VI. ЗАКЉУЧАК

Друштво-држава, као и појединци, односно групе људи су вековима били суочени са различитим облицима и видовима испољавања криминалитета насиља према телесном интегритету. Пошто се телесни интегритет, односно његова неповредивост, јавља поред живота, као најзначајније људско и друштвено добро, логично је да кривична дела повреде или угрожавања телесног интегритета изазивају пажњу не само опште, већ и стручне јавности. То је и био разлог да се у овом раду анализирају кривична дела угрожавања телесног интегритета путем туче, како са аспекта правне теорије, кривичног и прекршајног законодавства, тако и са аспекта судске и статистичке праксе. Овде се ради о два кривична дела која за последицу имају : а) конкретну опасност – учествовање у тучи (члан 123. КЗ) и б) апстрактну опасност – угрожавања опасним оруђем при тучи и свађи (члан 124. КЗ).

У овој анализи су коришћени статистички подаци који се објављују у билтенима Републичког завода за статистику Републике Србије у периоду 2006-2016.године, а то је управо период примене позитивног кривичног законодавства до данас.

Приликом обраде теме трудили смо се да прикажемо тучу као облик угрожавања телесног интегритета другог или других лица, која се истовремено појављује и као специфичан облик испољавања криминалитета насиља.

У друштвена добра која су првенствено угрожена насиљем, на првом месту, се налазе живот и телесни интегритет људи, али то могу бити и друге вредности као што су : слободе и права човека и грађанина, имовина, јавни ред и мир и др. Живот и телесни интегритет људи су несумњиво најзначајнија људска, али и друштвена добра која су од посебне важности за сваког појединца и друштво у целини од најстаријих времена до данас. Она представљају основна, општецивизацијска, фундаментална људска права без којих не могу постојати, нити се остваривати друга људска права и слободе.

Кривичноправна заштита живота и телесног интегритета људи пружа се, у првом реду, прописивањем кривичних дела против живота и тела. Но, ова се добра штите и другим кривичним делима као што су дела против : јавног реда и мира, опште сигурности људи и имовине, безбедности јавног саобраћаја, здравља људи, животне средине, човечности и других вредности заштићених међународним правом.

Због посебног значаја живота и телесног (физичког и психичког) интегритета човека законодавац је кривична дела против живота и тела прописао на првом месту у посебном делу Кривичног законика. Кривична дела против живота и тела код којих се путем туче угрожава телесни интегритет јесу : а) учествовање у тучи – члан 123. КЗ и б) угрожавање опасним оруђем при тучи и свађи – члан 124. КЗ.

У Закону о јавном реду и миру се, на првом месту, штити јавни ред и мир прописивањем више прекршаја, односно прекршајних санкција за њихове учиниоце. Али неким од ових прекршаја се истовремено угрожава и телесни и психички интегритет људи, а туча је управо један од тих прекршаја којима се истовремено повређују оба наведена добра. С обзиром на ову околност да је туча предвиђена као прекршај против јавног реда и мира и као самостално кривично дело, односно као облик испољавања радње извршења појединих кривичних дела насиља, било је потребно направити јасну разлику између кривичноправне и прекршајне заштите ових друштвених добара.

У току 20. века на подручју данашње Републике Србије било је у примени више закона из кривичноправне области који су прописивали кривичну одговорност и кажњивост за кривична дела туче.

Кривични законик за Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца из 1929.године је у глави шеснаестој под називом : "Кривична дела против живота и тела", предвиђао у члану 184. кривично дело учествовање у тучи, иако се ради о неименованом кривичном делу. Дело се састојало у учествовању у тучи (суделовање у физичком обрачуна са другим лицима) у којој је неко лице лишено живота. За ово дело је била прописана казна строгог затвора. Лакши облик дела за који је била прописана казна затвора у трајању до две године

постојао је када лице учествује у тучи у којој је неком лицу била нанета тешка телесна повреда. Најлакши облик дела за који је била прописана казна затвора у трајању до шест месеци или новчана казна у износу до 5.000 динара постојао је за само учешће у тучи у којој је неком лицу нанета лака телесна повреда. Но, Законик је у одредби става 4. изричито предвидео да постојање овог кривичног дела и кажњавање његовог учиниоца долази у обзир само ако се у конкретном случају не може утврдити ко је нанео последицу смрти или последицу тешке или лаке телесне повреде.

Кривични законик ФНР Југославије из 1951. године је у глави дванаест под називом : "Кривична дела против живота и тела" прописивао два кривична дела угрожавања телесног интегритета путем туче. То су била кривична дела : а) учествовање у тучи из члана 143. КЗ и б) угрожавање опасним оруђем при тучи или свађи из члана 144. КЗ.

Учествовање у тучи се састојало у учествовању у некаквој тучи – као физичком обрачуну између два или више лица, под условом да је при томе неко лице лишено живота или да је другоме нанета тешка телесна повреда. У том случају сваки учесник у тучи је одговарао за ово дело на основу свог учешћа у стварању опасне ситуације у којој је нанета тежа последица за живот или телесни интегритет било ког лица. За ово је дело била прописана казна затвора најмање три месеца.

Друго кривично дело угрожавања телесног интегритета у Кривичном законнику ФНРЈ је било прописано у члану 144. КЗ. То је : "Угрожавање опасним оруђем при тучи или свађи". Ово дело се састојало у машању за опасно оруђе или друго средство које је подобно да се тело другог лица тешко повреди или да му се здравље тешко наруши. Као последица дела се јављала апстрактна опасност за телесни интегритет или здравље другог лица коју проузрокује лице које се маши за опасно средство. За ово је дело била прописана новчана казна или казна затвора до шест месеци.

Кривични закон СР Србије из 1977. године је са изменама и допунама био у примени у Републици Србији до 1. јануара 2006. године. Овај је Закон у глави седмој под називом : "Кривична дела против живота и тела" предвиђао два кривична дела угрожавања

телесног интегритета : а) учествовање у тучи из члана 55. КЗ и б) угрожавање опасним оруђем при тучи или свађи из члана 56. КЗ.

Учествовање у тучи из члана 55. КЗ је кривично дело које се састојало у учествовању у некаквој тучи – као физичком обрачуну између два или више лица, под условом да је при томе неко лице лишено живота или да је другоме нанета тешка телесна повреда. У том случају сваки учесник у тучи је одговарао за ово дело на основу свог учешћа у стварању опасне ситуације у којој је нанета тежа последица по живот или телесни интегритет неког лица. За ово је дело била прописана казна затвора од три месеца до три године.

Друго кривично дело туче је било прописано у члану 56. КЗ. То је : "Угрожавање опасним оруђем при тучи или свађи". Ово дело се састојало у машању за оружје, опасно оруђе или друго средство које је подобно да се тело другог лица тешко повреди или да му се здравље тешко наруши. Као последица дела се јављала апстрактна опасност по телесни интегритет или здравље другог лица коју проузрокује лице које се маши за опасно средство. Но, за постојање дела је битно да се ова радња извршења предузима у одређено време или на одређеном месту – при тучи или свађи. За ово је дело била прописана новчана казна или казна затвора до шест месеци.

Исте облике и видове испољавања кривичних дела туче, са идентичним законским описом и врстом и мером прописане казне, предвиђали су и Кривични закон САП Војводине : у чл. 36. и 37. и Кривични закон САП Косова и Метохије у чл. 40. и 41.

Након уводних, општих и историјских разматрања различитих облика и видова угрожавања телесног интегритета путем туче, следи теоријска и практична анализа ових кривичних дела сходно позитивним законским прописима у Републици Србији. На овом месту су анализирана два кривична дела која су систематизована у групи кривичних дела против живота и тела. То су : а) учествовање у тучи (члан 123. КЗ) и б) угрожавање опасним оруђем при тучи и свађи (члан 124. КЗ). Овде се туча јавља у два облика. У првом случају – код кривичног дела из члана 123. КЗ суштина дела је у изазивању, провоцирању,

стварању ситуације у којој се изроди туча као физички обрачун два или више лица, с тим што се овде ради о делу конкретног угрожавања телесног интегритета. Код кривичног дела из члана 124. КЗ туча (односно свађа) већ постоји у моменту када неко од њених учесника предузима радњу извршења дела – машање за опасним средством чиме се ствара апстрактна опасност за телесни интегритет.

Иако се на први поглед ради о сличним кривичним делима, међу њима постоје значајне разлике. Повезују их два елемента : а) последица у виду угрожавања, стварања опасности за телесни интегритет и б) радња извршења је везана за тучу. Но, међу овим кривичним делима постоје велике разлике.

Најпре, појам туче као обележја оба кривична дела је сасвим различит, а разликује се и радња извршења дела. Тако се код кривичног дела учествовање у тучи под тучом подразумева физички обрачун између најмање три и више лица у којој је другом лицу нанета тешка телесна повреда или је неко лице лишено живота (објективни услов инкриминације). С друге стране, објективни услов инкриминације није потребан за постојање туче у смислу кривичног дела угрожавања опасним оруђем при тучи и свађи јер се код овог дела тучом сматра физички обрачун између два или више лица без обзира на интензитет и остварене последице.

Радња извршења код првог кривичног дела се остварује самим суделовањем у тучи (учествовањем у физичком обрачуну са другим лицима) у којој је неко лице лишено живота или је другом нанета тешка телесна повреда. Код другог кривичног дела се као радња извршења јавља машање, посезање за оружјем, оруђем или другим средством, које је подобно да тело тешко повреди или да здравље тешко наруши за време трајања туче, односно свађе. Дакле, туча (као и свађа у смислу вербалног обрачуна више лица) је објективна околност која постоји у време предузимања радње извршења другог кривичног дела. На крају, кривично дело из члана 124. КЗ има и тежи облик испољавања. Он се састоји у машању за ватрено оружје при тучи и свађи. Својство објекта радње (ватрено оружје), представља квалификаторну околност за коју закон прописује кумулативно казну

затвора до две године и новчану казну. Овај тежи облик кривичног дела први пут познаје домаће законодавство.

Анализом разматраних кривичних дела указали смо на њихове заједничке елементе, али и на оне елементе и карактеристике које су специфичне само за поједина од ових кривичних дела угрожавања телесног интегритета других лица путем изазивања или учествовања у тучи.

Последњи део анализе кривичних дела туче којима се конкретно или апстрактно угрожава телесни интегритет човека садржи резултате емпиријског истраживања кривичних дела туче у правосудној пракси Републике Србије на основу статистичких података у периоду од 2006. до 2016.године. То је период примене позитивног законодавства, при чему смо указали на разлике између пунолетних, малолетних и женских учинилаца ових кривичних дела.

На основу изложених података закључујемо да је у периоду од 2006. до 2016.године учешће кривичних дела туче у оквиру кривичних дела против живота и тела у константном паду. Оно се креће за кривично дело учествовање у тучи од 7,95% у току 2006. године до 5,81% у току 2015. године, а за кривично дело угрожавање опасним оруђем при тучи и свађи тај се број креће од 12,96 % у 2006. године до 6,18% у току 2015. године.

Тренд извршења кривичног дела учествовање у тучи је варирао када су у питању малолетни извршиоци. Он се кретао од 8,72% у току 2006. године до 8,94% у току 2015. године. Карактеристичан је период од 2006. до 2010. године када је забележен тренд пораста испољавања овог кривичног дела који је у 2010. години достигао чак 13,7%, након чега је у паду до 2016. године. У истом периоду кривично дело угрожавање опасним оруђем при тучи и свађи има тенденцију смањења која се креће од 5,28% у току 2006. године до свега 1,93% у току 2015. године.

На основу приказаног начина (исхода) окончања претходног кривичног поступка за кривично дело учествовања у тучи, када су у питању пунолетна лица, уочава се велики

број одбачених кривичних пријава. Тај се број креће од 16,08% (једна шестина) у току 2008. године до максималних 55,36% (више од половине) у току 2014. године или 53,60% у току 2015. године. Висок проценат одбачених кривичних пријава је карактеристика и кривичног дела угрожавање опасним оруђем при тучи и свађи. Тако је у току 2006. године одбачено 26,86% кривичних пријава, а у току 2015. године је одбачено чак 62,29% поднетих пријава.

Код малолетних учинилаца кривичног дела учествовање у тучи број одбачених кривичних пријава је такође висок иако бележи тенденцију смањења. Тако је у току 2006. године одбачено 21,05% од укупног броја поднетих кривичних пријава, а у току 2015. године 8,11%. Процент одбачених кривичних пријава за кривично дело угрожавање опасним оруђем при тучи и свађи се креће од 26,09 % у току 2006. године до 25,00% у току 2015. године (дакле, око четвртине) са великим варијацијама од 75% у току 2014.године, па до 50% у току 2012. године.

Анализом казнене политике судова за кривична дела туче закључили смо да је пунолетним учиниоцима кривичног дела учествовање у тучи и угрожавање опасним оруђем при тучи и свађи најчешће изрицана мера упозорења – условна осуда, иако је за ова кривична дела прописана казна затвора. Од казни затвора најчешће су изрицане казне са краћим трајањем од три до шест месеци, а за њима следе казне затвора у трајању од два до три месеца, док су казне затвора у трајању од две до три године на нивоу изузетка јер су изрицане само једном до два пута у току године, а у неким годинама уопште нису изрицане.

У статистичким показатељима се може уочити да ни за једно кривично дело туче у правном систему Републике Србије у посматраном периоду према пунолетним или према малолетним учиниоцима нису уопште изрицане следеће кривичне санкције : а) мере безбедности, па чак ни мере безбедности медицинског карактера, односно мера безбедности одузимања предмета (којим је извршено или покушано кривично дело), б) мера одузимања имовинске користи прибављене кривичним делом и в) васпитна мера упућивања у посебну установу за лечење и оспособљавање (за малолетнике и млађа

пунолетна лица). Малолетним учиниоцима кривичних дела угрожавања телесног интегритета путем туче су најчешће изрицане ванинституционалне васпитне мере мере.

На основу спроведеног истраживања кривичних дела туче као облика угрожавања телесног интегритета човека у позитивном праву Републике Србије можемо закључити да је њихова инкриминација постављена на високом нивоу. Прописивањем објективне инкриминације код кривичног дела учествовање у тучи јасно се раздваја појам опасне туче од обичне туче која улази у биће других кажњивих дела (односно прекршаја против јавног реда и мира). Такође је направљена јасна разлика између прекршајног и кривичноправног појма туче.

ЛИТЕРАТУРА

Научни радови

Бабић, М., Марковић, И. (2007). *Кривично право, Посебни дио*, Бања Лука : Правни факултет.

Вакшић Муфтић, Ј. (2002). *Sistem ljudskih prava*, Sarajevo : Magistrat.

Вашић, Ф. (1986). *Krivično право, Posebni dio*, Zagreb : Pravni fakultet.

Весел, Ј., Тимошкин, В. (1935). *Кривични законик Краљевине Југославије и 343 решења свих апелационих судова и свих одељења Касационог суда*, Сарајево, 1935 : Босанска пошта.

Вешовић, М. (1998). *Збирка докумената о људским правима и слободама*, Београд : Службени лист.

Vukadin, D. (2002). *Individualna i kolektivna ljudska prava*, Sarajevo : Pravni fakultet.

Grozđanić, V., Škorić, M., Martinović, I. (2013). *Kazneno право, Opći dio*, Rijeka : Pravni fakultet.

група аутора (1995). *Коментар Кривичног закона Србије*, Београд : Савремена администрација.

Димитријевић, В., Пауновић, М. (1997). *Људска права*, Београд : Београдски центар за људска права.

Димитријевић, В., et al. (2005). *Основи међународног јавног права*, Београд : Београдски центар за људска права.

Димитријевић, П., Јовашевић, Д. (2005). *Прекршајно право*, Београд : Службени лист.

Ђорђевић, Ђ. (2011). *Кривично право, Посебни део*, Београд : Криминалистичко-полицијска академија.

Ђорђевић, Ђ. (2014). *Прекршајно право*, Београд : Криминалистичко полицијска академија.

Ђорђевић, М., Ђорђевић, Ђ. (2016). *Кривично право*, Београд : Пројурис.

Ђурђић, В., Јовашевић, Д. (2006). *Кривично право, Посебни део*, Београд : Номос.

- Јовановић, Љ. (1996). *Кривично право, Општи део*, Београд : Полицијска академија.
- Јовашевић, Д. (2002). *Коментар Кривичног закона СР Југославије*, Београд : Службени гласник.
- Јовашевић, Д. (2003). *Коментар Кривичног закона Републике Србије са судском праксом*, Београд : Номос.
- Јовашевић, Д., Икановић, В. (2012). *Кривично право Републике Српске, Посебни део*, Бања Лука : Универзитет Апеирон.
- Јовашевић, Д. (2012). *Прекршајно право*, Ниш : Свен.
- Јовашевић, Д. (2016). *Кривично право, Општи део*, Београд : Досије.
- Јовашевић, Д., Митровић, Љ., Икановић, В. (2017). *Кривично право Републике Српске, Посебни део*, Бања Лука : Универзитет Апеирон.
- Јовашевић, Д. (2017). *Кривично право, Посебни део*, Београд : Досије.
- Јовашевић, Д. (2017). *Кривична дела убиства*, Београд : Институт за криминолошка и социолошка истраживања.
- Јовашевић, Д., Митровић, Љ., Икановић, В. (2018). *Коментар Кривичног законика Републике Српске*, Бања Лука : Службени гласник.
- Кривокапић, Б. (2017). *Међународно јавно право*, Београд : Пословни и правни факултет и Институт за упоредно право.
- Лазаревић, Љ. (1993). *Кривично право, Посебни део*, Београд : Савремена администрација.
- Lazarević, Lj., Vučković, V., Vučković, V. (2004). *Komentar Krivičnog zakonika Crne Gore*, Cetinje : Obod.
- Лазаревић, Љ. (2005). *Коментар Кривичног законика Републике Србије*, Београд: Савремена администрација.
- Милетић, С. (2006). *Полицијско право*, Београд : Полицијска академија.
- Милосављевић, Б. (2006). *Устав Републике Србије*, Београд : Службени лист.
- Митровић, Г. (1999). *Кривично право, Посебни део*, Београд : ВШУП.
- Мрвић Петровић, Н. (2005). *Кривично право*, Београд : Службени гласник.
- Novoselec, P. (2004). *Opći dio kaznenog prava*, Zagreb : Pravni fakultet.
- Novoselec, P. (2011). *Posebni dio kaznenog prava*, Zagreb : Pravni fakultet.

Pavišić, B., Grozdanić, V., Veić, P. (2007). *Komentar Kaznenog zakona*, Zagreb : Narodne novine.

Petrović, B., Jovašević, D. (2005). *Krivično pravo 2 (Posebni dio)*, Sarajevo : Pravni fakultet.

Petrović, B., Jovašević, D., Ferhatović, A. (2016). *Krivično pravo 2*, Sarajevo : Pravni fakultet.

Радовановић, М., Ђорђевић, М. (1977). *Кривично право, Посебни део*, Београд : Савремена администрација.

Selinšek Lj. (2007). *Kazensko pravo, Splošni del in osnove posebnega dela*, Ljubljana : GV Založba.

Симић, И., Петровић, М. (2002). *Кривични закон Републике Србије, Практична примена*, Београд : Службени гласник.

Симић, И., Трешњев, А. (2010). *Кривични законик са краћим коментаром*, Београд : Инг-про.

Стојановић, З., Перић, О. (1996). *Коментар Кривичног закона Републике Србије и Кривични закон Републике Црне Горе са објашњењима*, Београд : Службени лист.

Стојановић, З., Перић, О. (2000). *Кривично право, Посебни део*, Београд : Службени гласник.

Стојановић, З. (2012). *Коментар Кривичног законика*, Београд : Службени гласник.

Таховић, Ј. (1962). *Кривично право, Посебни део*, Београд : Савремена администрација.

Томић, З. (2003). *Krivično pravo, Posebni dio*, Sarajevo : Magistrat.

Томковић, В. (1998). *Krivično pravo, Posebni deo*, Podgorica : Pravni fakultet.

Turković, K., et al. (2013). *Komentar Kaznenog zakona*, Zagreb : Narodne novine.

Хаџи Видановић, В., Милановић, М. (2005). *Међународно јавно право, Збирка докумената*, Београд : Београдски центар за људска права.

Царић, С. (2015). *Европско право људских права*, Београд : Интермекс.

Чејовић, Б., Миладиновић, В. (1995). *Кривично право, Посебни део*, Ниш : СКЦ.

Чејовић, Б. (2006). *Кривично право, Општи и посебни део*, Београд : Досије.

Чубински, М. (1934). *Научни и практични коментар Кривичног законика Краљевине Југославије*, Београд : Геца Кон.

- (1989). *StGB, Strafgesetzbuch*, 9.Auflage, Wien : Manzsche Verlags.
- (2012). *StGB, Strafgesetzbuch*, 50.Auflage, Munchen : Beck Verlag.
- (2013). *StGB, Schweizerisches Strafgesetzbuch*, 7.Auflage, Zurich : Liberalis plus.

Међународни прописи

- Резолуција Генералне скупштине ОУН 217 (III) од 10. децембра 1948.
- Резолуција Генералне скупштине ОУН 2200А (XXI) од 16. децембра 1966.

Службена гласила

- Службене новине. Бр. 33-XVI од 9. фебруара 1929.
- Службени гласник РС. Бр. 85/2005.
- Службени гласник РС. Бр. 85/2005, 88/2005, 107/2005, 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014 и 94/2016.
- Службени гласник РС. Бр. 98/2006.
- Службени гласник РС. Бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013 и 55/2014.
- Службени гласник РС. Бр. 20/2015.
- Службени гласник РС. Бр. 6/2016.
- Службени гласник СР Србије. Бр. 26/1977, 28/1977 и 43/1977.
- Службени лист САП Војводине. Бр. 17/1977.
- Службени лист САП Косова и Метохије. Бр. 20/1977.
- Службени лист Србије и Црне Горе – Међународни уговори. Бр. 9/2003.
- Службени лист СФРЈ. Бр. 44/1976.
- Службени лист СФРЈ - Међународни уговори. Бр. 7/1971.
- Службени лист ФНРЈ. Бр. 13/1951.
- Службени лист ФНРЈ. Бр. 30/1959.

Билтени

- (2009). *Билтен број 490*, Београд : Републички завод за статистику.

(2009). *Билтен број 491*, Београд : Републички завод за статистику.

(2009). *Билтен број 502*, Београд : Републички завод за статистику.

(2009). *Билтен број 505*, Београд : Републички завод за статистику.

(2010). *Билтен број 513*, Београд : Републички завод за статистику.

(2010). *Билтен број 514*, Београд : Републички завод за статистику.

(2010). *Билтен број 528*, Београд : Републички завод за статистику.

(2010). *Билтен број 529*, Београд : Републички завод за статистику.

(2011). *Билтен број 546*, Београд : Републички завод за статистику.

(2011). *Билтен број 547*, Београд : Републички завод за статистику.

(2012). *Билтен број 558*, Београд : Републички завод за статистику.

(2012). *Билтен број 559*, Београд : Републички завод за статистику.

(2013). *Билтен број 576*, Београд : Републички завод за статистику.

(2013). *Билтен број 577*, Београд : Републички завод за статистику.

(2014). *Билтен број 588*, Београд : Републички завод за статистику.

(2014). *Билтен број 589*, Београд : Републички завод за статистику.

(2015). *Билтен број 603*, Београд : Републички завод за статистику.

(2015). *Билтен број 604*, Београд : Републички завод за статистику.

(2016). *Билтен број 617*, Београд : Републички завод за статистику.

(2016). *Билтен број 618*, Београд : Републички завод за статистику.

(2017). *Билтен број 629*, Београд : Републички завод за статистику.

(2017). *Билтен број 630*, Београд : Републички завод за статистику.

ТУЧА КАО ОБЛИК УГРОЖАВАЊА ТЕЛЕСНОГ ИНТЕГРИТЕТА

Сажетак

Право на живот, као и право на неповредивост физичког и психичког интегритета човека представљају два најзначајнија људска права која су данас зајемчена низом универзалних и регионалних међународних докумената. На бази усвојених међународних стандарда поједине државе су заштиту живота и телесног (физичког) или психичког интегритета човека поставиле на ниво уставног начела које је зајемчено највишим правним актом државе - Уставом. Слична је ситуација и у Републици Србији. Свако противправно кршење, нарушавање Уставом зајемчених права на живот и права на неповредивост физичког и психичког интегритета човека представља неко забрањено и кажњиво дело : а) кривично дело и б) прекршај.

Заштита телесног интегритета човека је била позната од најстаријих законских текстова, па до данас. Готово сва кривична законодавства на посебан и специфичан начин штите телесни интегритет човека од свих облика повреде (кривична дела тешке и лаке телесне повреде) или угрожавања (кривична дела учествовање у тучи и угрожавање опасним оруђем при тучи и свађи). Ради се о делима конкретног или апстрактног угрожавања телесног интегритета човека у тучи, приликом физичког сукобљавања два или више лица међусобно. Због специфичног значаја туче у казненом праву уопште, она је прописана као кажњиво понашање : а) у кривичном праву – као елеменат појединих кривичних дела против живота и тела и б) у прекршајном праву – као прекршај против јавног реда и мира.

Кривични законик Републике Србије (КЗ) из 2005. године у глави тринаестој, у посебном делу, у групи кривичних дела против живота и тела предвиђа више кривичних дела која су управљена против телесног интегритета. То су : 1) кривична дела повреде телесног интегритета где спадају : а) тешка телесна повреда са више облика и видова

испољвања (члан 121. КЗ) и б) лака телесна повреда (члан 122. КЗ) и 2) кривична дела угрожавања телесног интегритета где спадају : а) учествовање у тучи – кривично дело конкретног угрожавања телесног интегритета (члан 123. КЗ) и б) угрожавање опасним оруђем при тучи и свађи – кривично дело апстрактног угрожавања телесног интегритета (члан 124. КЗ).

Међу кривичним делима којима се угрожавају живот и телесни интегритет човека посебно се издвајају кривична дела насиља (криминалитет насиља или насилнички криминалитет). Ради се о различитим облицима и видовима противправних делатности појединаца или група које су управљене против живота и (или) телесног и психичког интегритета другог човека. Те делатности се предузимају различитим, често "опасним" средствима (хладно или ватрено оружје, опасно оруђе и друга средства која су подобна да се тело човека тешко повреди или здравље тешко наруши) или на опасан начин (употребом физичке или психичке, непосредне или посредне силе и претње).

У оквиру криминалитета насиља се посебно издвајају кривична дела чија се последица јавља у виду угрожавања – изазивања конкретне или апстрактне опасности по телесни интегритет човека. Ту се разликују два кривична дела. Учествовање у тучи је дело које се састоји у суделовању у физичком обрачуну са другим лицима којом приликом је неко лице лишено живота или је другоме нанета тешка телесна повреда. Ово је дело чију суштину чини стварање непосредне, блиске, стварне конкретне опасности за телесни интегритет човека. Друго је кривично дело апстрактне опасности за телесни интегритет човека. Оно се назива : "Угрожавање опасним оруђем при тучи и свађи". Дело се састоји у машању у току туче или свађе за оружје, опасно оруђе или друго опасно средство које је подобно да се тело другог лица тешко повреди или здравље тешко наруши.

Како су кривична дела угрожавања телесног и (или) психичког интегритета сложена појава по својој структури, обиму, интензитету, динамици, етиолошким факторима, по начину и средствима извршења, особинама личности њихових учинилаца, као и другим карактеристикама, потребно их је проучавати комплексно и свеобухватно. Она представљају специфичну криминолошку и кривичноправну појаву која се огледа,

како у структури појединих облика и видова испољавања кривичних дела туче, тако и по обиму и интензитету проузроковане последице.

Као подгрупа кривичних дела против живота и тела, туча као облик конкретног или апстрактног угрожавања телесног интегритета човека се, статистички посматрано, налази међу бројнијим делима у погледу учешћа у структури и обиму крвних деликата, а по степену друштвене опасности међу тежим облицима криминалитета насиља. Стога је разумљиво што се стручна и општа јавност интересује за различите проблеме у вези са овим кривичним делима и њиховим учиниоцима. Укратко, друштвена опасност и масовност извршења кривичних дела туче су такве природе и значаја да одређују и разлоге за њихово продубљено проучавање.

КЉУЧНЕ РЕЧИ : телесни интегритет, међународни документи, закон, угрожавање, опасност, кривично дело, одговорност, казна

BATTERY AS A FORM OF ENDANGERING BODILY INTEGRITY

Summary

The right to live, so as the right of inviolability of bodily and psychological integrity of a man are the two most prominent human rights which are secured today by a string of universal and regional international documents. Relying on the accepted international standards, some states have set the protection of life and bodily and psychological integrity of a man as a principle of constitution which is protected by the highest legal act of a state- the constitution. This applies to Serbia as well. Every violation of the law, infringement of the constitutionally protected rights to live and inviolability of bodily and psychological integrity of man represent some sort of prohibited and punishable act: a) a criminal act and b) violation.

The protection of bodily integrity of a man has been acknowledged since the oldest legal documents and even nowadays. Almost all criminal laws protect bodily integrity of a man in a particular and special way from all forms of battery (crimes of light bodily injury and serious bodily injury) or endangering (crimes of participating in battery or endangering by using dangerous objects during battery or quarrel). It includes acts of concrete or abstract endangering of bodily integrity of a man in battery, during the conflict between two or more individuals. The special significance of battery in criminal law makes it punishable: a) in criminal law- as the element of specific crimes against life and body and b) in misdemeanor law- as a violation against public order and peace.

The Criminal code of the Republic of Serbia (CC) from 2005 in the thirteenth chapter, in a separate part, in the group of crimes against life and body includes many crimes against bodily integrity. They are: 1) the crimes of hurting bodily integrity which includes: a) serious bodily injury in many forms and ways of performing (section 121, CC) and b) light bodily injury (section 122, CC) and 2) crimes against endangering bodily integrity, including: a) participating in battery- the crime of concrete endangering of bodily integrity (section 123, CC) and b)

endangering by using dangerous objects in a fight or quarrel- the crime of abstract endangering of bodily integrity (section 124, CC).

Among the crimes against life and bodily integrity of a man, the criminal acts of violence (the crimes of violence or violent crimes) are specially separated. They are various forms and manifestations of unlawful acts of individuals or groups which are against life and (or) bodily and psychological integrity of another individual. Those acts are performed by various, usually “dangerous” objects (cold weapons and firearms, dangerous weapons and other objects that can be used for severely hurting or deteriorating one’s health) or dangerously (by using physical, mental, direct or indirect force or threat).

In the area of violent crimes, there are specially separated crimes which consequence appears as endangering, or causing concrete or abstract danger to bodily integrity of a man. Two different crimes belong here. Participating in battery is an act which consists of being a part of a physical conflict with other individuals during which someone dies or gets serious bodily injury. This is the act which essence is creating direct, personal, real concrete danger to bodily integrity of a man. The other act is abstract danger to bodily integrity of a man. Its name is: “Endangering by using dangerous objects in a fight or quarrel”. The act consists of reaching for an object during a fight or quarrel, dangerous weapon or some other dangerous object which can be used for seriously hurting other person or deteriorating that person’s health.

Since crimes against the bodily and (or) psychological integrity are complex when it comes to their structure, extent, intensity, dynamics, etiological factors, ways and objects of performing, characteristics of perpetrators’ personalities, as well as other characteristics, it is necessary to study them comprehensively and thoroughly. They represent specific criminological and criminal law manifestations which are mirrored in the structure of particular forms and ways of performing the crimes of battery, as well as the extent and intensity of the caused consequence.

As a subgroup of the crimes against life and body, battery, as a form of concrete or abstract endangering of bodily integrity of a man is, statistically viewed, among numerous crime acts based on participation in the structure and extent of the crimes against bodily integrity,

but, based on the level of endangering the public, it is among serious forms of violent crimes. Therefore it is logical that professional and common society is interested in various problems related to these crimes and their perpetrators. In brief, endangering society and massiveness of perpetuating the crimes of battery are such by nature and significance, which creates reasons for their thorough study.

KEY WORDS: bodily integrity, international documents, law, endangering, danger, crime act, responsibility, punishment

БИОГРАФИЈА

Ива Апостоловић рођена је у Нишу 1989. године. Основно образовање стекла је у Основној школи „Доситеј Обрадовић“ у Нишу, а потом је завршила гимназију „Светозар Марковић“, у Нишу – друштвено-језички смер.

По завршетку гимназије, уписала је основне академске студије, школске 2008/2009 године, на Правном факултету Универзитета у Нишу, где је дипломирала у децембру 2015. године, са просечном оценом 7.03. У току школске 2016/17.године уписала је мастер академске студије права – општи смер на Правном факултету Универзитета у Нишу.

Приправнички стаж у трајању од две године обавила је у Основном суду у Нишу, у периоду од јануара 2016. године, до јануара 2018. године.

Говори енглески језик.

**ИЗЈАВА О ИСТОВЕТНОСТИ
ШТАМПАНОГ И ЕЛЕКТРОНСКОГ ОБЛИКА МАСТЕР РАДА**

Име и презиме аутора мастер рада : Ива Апостоловић

Наслов мастер рада : "Туча као облик угрожавања телесног интегритета"

Ментор : проф.др Драган Јовашевић

Изјављујем да је електронски облик мастер рада у pdf формату истоветан штампаном облику, који сам предао/ла Правном факултету Универзитета у Нишу.

У Нишу, _____

Потпис аутора

ИЗЈАВА О АУТОРСТВУ И ОДОБРАВАЊУ ОБЈАВЉИВАЊА МАСТЕР РАДА

Изјављујем да је мастер рад, под насловом : "Туча као облик угрожавања телесног интегритета"

пријављен и одбрањен на Правном факултету Универзитета у Нишу :

- резултат сопственог истраживачког рада;
- да овај мастер рад у целини, нити у деловима, нисам пријављивао/ла на другим факултетима, нити универзитетима;
- да нисам повредио/ла ауторска права, нити злоупотребио/ла интелектуалну својину других лица.

Дозвољавам да се овај мастер рад чува у библиотеци и објави на сајту Правног факултета Универзитета у Нишу, са подацима о датуму одбране и комисији пред којом је рад брањен.

Аутор мастер рада : Ива Апостоловић

У Нишу, _____

Потпис аутора
